

בצילא דמהימנותא

בקודש פנימה • דברי תורה • שיחות קודש

פר' עקב • יא - יז מנח"א

תשפ"ב • שנה כ"ב • גליון מז (תתשמ"ז)

תוכן ה'פלפול' שאמר כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א בעת השוה"ט דליל שב"ק פר' ואתחנן העעל"ט

מהימנא דישראל על סירובו ללכת למצרים, כי רצה שהקב"ה בעצמו יגאלם דבכך יהיה גאולתם גאולת עולם, שהרי מעשי השי"ת המה נצחיים ודבר אלוקינו יקום לעולם, וכאמור (ישעי' מה, יז) ישראל נושע בה' תשועת עולמים, ועז"א (שמות ד, יג) שלח נא ביד תשלח ובתיוב"ע ביד פנחס דחמי למשתלחא בסוף יומיא, שביקש שיהיו נגאלין בגאולת עולם ע"י אליהו כפי שעתיד להיות בקץ הגאולה.

ויל"פ בזה מ"ד במד"ר (שמות פ"ג ס"ד) עה"פ (שם ג, יא) ויאמר משה אל האלקים מי אנכי, א"ר יהושע בן לוי משל למלך שהשיא את בתו ופסק ליתן לה מדינה ושפחה אחת מטרונית, ונתן לה שפחה כושית, א"ל חתנו לא שפחה מטרונית פסקת ליתן לי, כך אמר משה לפני הקב"ה רבון העולמים כשירד יעקב למצרים לא כך אמרת לו אנכי ארד עמך מצרימה ואנכי אעלך גם עלה, ועכשיו אתה אומר לי לכה ואשלחך אל פרעה, לא אנכי הוא שאמרת לו ואנכי אעלך גם עלה, ויל"פ דמשה טען דכיון דהשי"ת הבטיח דהוא יגאלם ממילא דבכך הו"ל גאולם עולם וזה הדמיון לשפחה מטרונית, משא"כ אם יגאלו ע"י שליח הו"ל רק גאולה זמנית ובבחי' שפחה כושית והבן, וא"כ בדין סירב מרע"ה ללכת למצרים, ולא היה לו להיענש על כך.

במדרש פליאה (הובא בדמשק אליעזר בפרשתן) בפסוק אתה החילות להראות את עבדך את גדלך וגו', להראות את עבדך אלו ד' מינים שבלולב. ומעין זה אי' במגלה עמוקות (אופן ק"ד) דתיבות החילות להראות את עבדך הם ר"ת של ד' מינים הדס לולב אתרוג ערבה, והוא פלאי.

עוד במדרש (הובא בנחל קדומים, ובאבני שוהם שבס' נחלת יעקב בפרשתן) אמר משה לפני הקב"ה אתה אמרת אל תשלח ידך אל הנער והחלפת אותו באיל אעברה נא ואראה, ואין לו מובן.

ואפ"ל בדרך דרוש, עפימ"ד בילקוט ראובני (הובא בכסף נבחר בפרשתן, לקט יוסף ערך משה אות ה') דמשו"ה לא נכנס משרע"ה לארץ בגין שסירב ללכת בשליחות הקב"ה למצרים, והוא ממד"ר (פר' שמיני פי"א ס"ז, וכ"ה במד"ר שיה"ש פ"א עה"פ צאי לך בעקבי הצאן, שוח"ט פרק י"ח) אמר ר"ש בר נחמן כל שבעת ימי הסנה היה הקב"ה מפתה את משה שילך בשליחותו למצרים, הה"ד (שמות ד) גם מתמול גם משלשום גם מאז דברך אל עבדך הרי ששה, ובשביעי א"ל שלח נא ביד תשלח, א"ל הקב"ה משה את אומר שלח נא ביד תשלח חייך שאני צוררה לך בכנפיך, אימתי פרע לו וכו' כל ז' ימי אדר היה משה מבקש תפלה ותחנונים שיכנס לאר"י ובשביעי א"ל כי לא תעבור את הירדן.

אולם כבר כתבו קמאי בטעמיה דמשה רעיא

ברוך אשר יקים את דברי התורה הזאת

דברות הקודש בגליון זה נודבו ונדפסו

לע"נ מוה"ר משה בן מוה"ר שמואל רפאל רייך ז"ל

ת.נ.צ.ב.ה.

אם אר"י כבר היתה מוחזקת לאבותינו, ליכא למימר שמאותו שעה התחיל גזירת הגלות, דהרי היו בארצם שלהם וכמ"ש המפוי'.

ובמדרש (ב"ר פמ"א י) עה"פ קום התהלך בארץ תני הלך בשדה בין לארכה בין לרחבה קנה עד מקום שהלך כדברי רבי אליעזר, שהיה ר"א אומר הילוך קנה, וחכ"א לא קנה עד שיהלך לארכה ולרחבה, א"ר יעקב בן זבדי טעמיה דר"א קום התהלך בארץ וגו' (וכ"ה בב"ב דף ק' ע"א), וביפה תואר כתב דפליגי בפלוגתת ר' יאשיה ור' יונתן אם בעינן קרא לחלק, דלר' יאשיה דצריך קרא לחלק ובלא"ה משמע שניהם כאחד, א"כ כיון דא"ל השי"ת קום התהלך בארץ לארכה ולרחבה בעינן שניהם דייקא ולא מהני כשהלך לארכה לחוד, משא"כ לר' יונתן דמשמע כל אחד בפני עצמו שפיר מהני בהלך לארכה או לרחבה לחוד, וכתב עוד שם דאברהם לא מצינו בו שהלך רק לארכה ולא לרחבה עי"ש, ועפי"ז כתב בשמע יעקב למהר"י אלגאזי, (פר' בא דף רס"ט, וכ"ה בכסף נבחר סו"פ חיי, ובלקט יוסף ערך אברהם אות א', וביושב אהלים פר' וירא דף מ"ה ע"א, ובפר' בשלח דף ק"נ ע"ב) דהא אם אר"י מוחזקת לנו מאבותינו תליא בפלוגתת ריא"ש וריו"ג, דאי שניהם כאחד במשמע וצריך קרא לחלק א"כ לא הוי חזקה עד שילך לארכה ולרחבה, וממילא כיון שלא הלך אברהם רק לארכה לא קנה את הארץ, אך אם כל אחד ואחד בפנ"ע משמע ולא צריך קרא לחלק, א"כ גם בהלך לארכה לחוד ג"כ הוי חזקה ושפיר קנה אברהם את הארץ ומוחזקת לנו מאבותינו.

והנה בעיר בנימין (יבמות דף צ' ע"ב) הביא בשם המגלה עמוקות דמ"ש מרע"ה אתה החילות להראות את עבדך וגו' אעברה נא ואראה את הארץ הטובה הזאת וגו', לפי שגבי יצחק התיר הקב"ה את הנדר כי בתחילה אמר והעלהו לעולה ואח"כ אמר אל תשלח ידך אל הנער, לכן ביקש ואמר אתה החילות (מלשון לא יחל דברו), רצ"ל, כבר התרת פעם נדר אצל יצחק, א"כ התר

אמנם נודע מ"ש האריה"ק עה"פ ולא יכלו להתמהמה, דאילו היו בני" מתעכבים במצרים עוד שעה קלה היו נשקעין ח"ו בני' שערי טומאה ושוב לא היה להם תקומה ח"ו, לכן הוכרח הקב"ה להוציאם מיד בחפזון אע"פ שעדיין לא נשלם זמן גזירת הגלות, והקב"ה חישב את הקץ ע"י שישלימו גזירת הגלות בשאר הגליות, וע"ד דאי' במדרש שוח"ט (פרק ו') ר' חנינא אמר, משל למלך שכעס על בנו, היתה לפניו אבן גדולה ונשבע המלך שהוא זורקה בו. אמר המלך, אם אני זורקה בו עוד אין לו חיים, מה עשה המלך, כתתה ועשאה צרורות קטנות והיה זורקה בו אחת אחת, נמצא לא הזיק את בנו ולא ביטל את גזירתו, ועד"ז עשה השי"ת בגזירת השעבוד שלא יהא כל גזירת הגלות בפעם אחת.

ולכן לא גאלם השי"ת בעצמו, משום שעדיין לא בא מועד ולא הגיע זמנם לגאולת עולם, כי לא השלימו עדיין מנין ד' מאות שנה שנגזר עליהם, והבטחת השי"ת ואנכי אעלך גם עלה היה באופן שיתקיים ועבדום ועינו אותם ארבע מאות שנה, ולפי"ז לא עבד משה שפיר בסירובו ללכת בשליחותו של מקום, (עי' בנין דוד פר' שמות אות ע"ז). ואולם סברת מרע"ה היתה דשפיר כבר נשלם הזמן, כי גזירת הגלות התחיל מלידת יצחק דמשעה שנולד היה ראוי ליקרא כי גר יהיה זרעך (עי' רש"י בראשית טו, יג), והוא ממדרש שוח"ט (תהילים י"ח) א"ר שמואל לפי שהיה הקב"ה מפתה את משה כל שבעת ימי הסנה שילך בשליחותו וכו', אמר להקב"ה רבון העולם כבר חשבת מה שאמרת לאברהם אבינו בין הבתרים ועבדום וענו אותם ארבע מאות שנה, ועדיין לא נשלמו ולא עשו שם אלא מאתיים ועשר, א"ל הקב"ה לא כמו שאתה מחשב לעצמך, שמיום שנולד יצחק הקדמתי להם הקץ ודלגתי אותו וכו' וכבר נשלם עי"ש, אלא דדב"ז ניחא רק אם אר"י עדיין לא היתה מוחזקת לאבותינו, דאז שפיר קרינן ביה באותו זמן כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם, אבל

ברוך אשר יקים את דברי התורה הזאת

דברות הקודש בגליון זה נודבו ונדפסו

לע"נ מוה"ר נתן אריה ליב בן מוה"ר אלימלך הלוי בלומענבערג ז"ל

ת.נ.צ.ב.ה.

אמירה לגבוה כמסירה להדיוט לומר שיהא כמסור ממש ליד גזבר ההקדש, שאל"כ לא מצינו שאלה בהקדש, שאין שאלה אחר מסירה וכו'.

והש"ך בחו"מ (סי' רנ"ה סקי"א) ביאר בטעם החילוק בין כשבא ליד גזבר ממש להיכא דקנה ההקדש מצד אמירה לגבוה, דדווקא באמירה לגבוה דנהי דהוי קנין גמור מ"מ כיון דלא קנה אלא מצד האמירה אתי דיבור ומבטל דיבור דגלי לן קרא דיש שאלה בנדרים דלא יחל דברו הוא אינו מיחל אבל אחרים מוחלין לו, אבל כשעשה מעשה ומסרו ליד גזבר אמרינן דל אמירה מהכא דהרי לא יהא כח הדיוט חמור מכח הקדש והא בהדיוט גופא כשהקנהו במשיכה תו לא מהני חזרה וא"כ בהקדש נמי כיון שמסרו ליד הגזבר הרי קנהו ההקדש במשיכה, ופשיטא דלא אתי דיבור ומבטל משיכה, כמו דבהדיוט אין אחר משיכה כלום, עי"ש דבריו באריכות.

מעתה הלא אברהם אבינו כהן היה (עי' נדרים דף ל"ב ע"ב), וא"כ מיד כשלקח את יצחק לעקידה הו"ל כענין קרבן שנמסר ליד כהן דשוב לא מועיל בו שאלה, ואף אי נימא דגבי אדם כיון שהולך מעצמו לא חשיב כנמסר ליד הגזבר, מ"מ לדברי הש"ך הנ"ל דמשו"ה באתי לידי גזבר לא מועיל שאלה כיון דהו"ל מעשה ולא אתי דיבור ומבטל מעשה, א"כ כיון שכבר נעקד יצחק ע"ג המזבח וכפתו יפה יפה כדי שלא יזדעזע כמבואר במד"ר (ב"ר פנ"ו, ס"ח), הרי אין לך מעשה גדול מזה, שוב לא אתי שאלה שהוא דיבור ומבטלו.

אכן מצינו כמה דיעות החולקים על הרשב"א וס"ל דגם באתי ליד גזבר מועיל שאלה, דהרא"ש בנדרים שם הביא שיטת היראים שכתב דמש"ה כשהתרומה ביד כהן לא מצי למיתשל עלה שהרי לא הוא שקרא עליה שם תרומה, וכתב הרא"ש משמע דאכהן קאי אבל ישראל שהפרישה מצי מיתשל עלה עי"ש, ומבואר שגם בבא ליד כהן מהני שאלה, ועי' בשו"ת נובי"ת (יו"ד סי' קנ"ד) שהאריך לבאר דיעה זו ושכן שיטת הרמב"ם עי"ש, ועי' במהרי"ט אלגאזי (פ"ד אות ל"ה) שהאריך להוכיח דמועיל שאלה אפי' כשנמסר לידי הגזבר, ולהנך דעות שפיר י"ל דיצחק היה בו גדר של הקדש ואח"כ נפקע ע"י שאלה דמהני גם לאחר שכבר נעקד.

גם הנדר שלא אכנס לארץ, והשיב לו הקב"ה רב לך אל תוסף דבר אלי עוד בדבר, בדב"ר גימ' יצחק, עי"ש.

וכתב העיר בנימין דנמצינו למדין כי ביצחק הותר הנדר של הקדש דהיינו שתחילה הוקדש לקרבן ובסוף הותר הנדר, עי"ש מה שתירץ עפי"ז קו' הגמ' ביבמות שם בענין אליהו בהר הכרמל, ובמק"א בארנו דבריו דכאשר צוה הקב"ה לאברהם אבינו קח נא את בנך וגו' והעלהו שם לעולה, וכן אמר אברהם אבינו ליצחק אלקים יראה לו השה לעולה בני, בהכרח שנתקדש יצחק בקדושת עולה כדי שיהא ראוי לקרבן, ובפרט שכבר הניחו ועקדו על המזבח, וא"כ יקשה היאך החליפו אח"כ באיל הרי הזהיר הכתוב לא יחליפנו ולא ימיר אתו טוב ברע או רע בטוב, וגם היאך נפקע קדושתו של יצחק, ואין לומר דעל אדם לא חל קדושת הגוף כמ"ש הרמב"ם (פ"ו מערכין ה"כ) המקדיש את עצמו לא הקדיש אלא דמיו וכו' עי"ש, דכ"ז שייך רק לאחר שניתנה תורה וגלי רחמנא דלא שייך להקריב אדם, אבל ביצחק דהקב"ה צוה בפירוש והעלהו שם לעולה בוודאי דהוכשר לקרבן גמור וחל עליו קדושת הגוף, ולכן עכצ"ל דכאשר אמר לו המלאך אל תשלח ירך וגו', שאל אברהם אבינו על הקדשו את יצחק ואהני השאלה ונפקע קדושת יצחק.

אמנם לכאן יל"ע בזה, דהנה נודע מ"ש הרשב"א בתשו' (ח"ד סי' צ"ב) שלא אמרו אמירה לגבוה כמסירה להדיוט, לענין שיהא לכל דיניו כמסר ממש לידי גזבר, אלא לענין קנייה בלבד אמרו, ולומר דאע"ג דבהדיוט לא קנה עד שימשוך או עד שיחזיק ההקדש קונה באמירה בעלמא וכו', ותדע לך עוד דאמירה לגבוה אינה כמסירה להדיוט ממש דהא קי"ל כב"ה דאמרי יש שאלה בהקדש, ואילו המקדיש ומסר ליד גזבר שוב אינו יכול לישאל עליו כדאמרינן בנדרים דתרומה ביד כהן אינו יכול לישאל עליה וכו' (והוא בנדרים דף נ"ט ע"א, בהא דנדרים הוי דשיל"מ ואינו בטל ברוב, ופריך מהא דתנן דתרומה בטלה ברוב, ומשני דבתרומה ביד כהן עסקינן דאינו יכול לישאל עליו, וס"ל להרשב"א דה"ה בהקדש שמסר ליד גזבר), והו"ד בשו"ת ר' בצלאל אשכנזי (סי' י"ד) דלא אמרו

דאין מעות קונות דבר תורה משום דסבר דלא ילפינן מהקדש, דשאני הקדש דכסף קני ליה, משום דלא שייכא ביה משיכה, דכל היכא דאיתיה בי גזא דרחמנא איתא עי"ש. ומשמע דר' יוחנן דיליף הדיוט מהקדש דמעות קונות לית ליה הך סברא דכל היכא דאיתיה בי גזא דרחמנא איתא, והיינו דר' יוחנן ור"ל דפליגי אי מעות קונות או משיכה קונה קמיפלגי אי נקטינן הך סברא דכל היכא דאיתיה וכו'.

וכן נראה מדברי הירושלמי (פ"ב דשקלים ה"א) דאי' שם הפריש שקלו ואבד, ר' יוחנן אמר חייב באחריותו עד שימסרנו לגיזבר, רבי שמעון בן לקיש אומר הקדש ברשות הגבוה בכל מקום שהוא, עי"ש. ומבואר דנחלקו ר' יוחנן ור"ל בהך סברא, וזה כשיטתם הנ"ל במאי דאיפלוגי אי מעות קונות או משיכה קונה, דר' יוחנן דיליף מהקדש דמעות קונות כיון דלא חש להך סברא דכל היכא דאיתיה וכו', ור"ל דלא יליף כיון דאזיל לשי' דנקיט הך סברא.

והן אמת דבגמ' בחולין (דף קל"ט ע"א) מבואר דגם ר' יוחנן אית ליה האי סברא, יעו"ש בסוגי' דמסיק דבין ר' יוחנן ובין ר"ל ס"ל הך סברא דכל היכא דאיתיה, וכי פליגי רק בהקדש בדק הבית ואמר הרי עלי והקדש בעין, דכה"ג לא ס"ל ר' יוחנן הך סברא דכל היכא דאיתיה כיון דנתחייב באחריותו, ור"ל פליגי עליה יעו"ש, מ"מ לדעת הירושלמי שפיר יתכן לומר כן. ועיין באתוון דאורייתא (הוספות לכלל ג' סוד"ה והנה מצאתי) דנקט בפשיטות דר' יוחנן לית ליה הך סברא דכל היכא דאיתיה וכו', וכן הוא בשו"ת באר יצחק (חיו"ד סי' כ"ח ענף ג') עי"ש. וגם י"ל דגם למ"ש בגמ' בחולין הנ"ל, רק ר' יוחנן איהו דלא ס"ל הך דכל היכא דאיתיה וכו', אך שאר האמוראים דאית ליה כסברתו בדין מעות קונות (וכדמייתי במלה"ר ערך מעות קונות דיעות רבות דס"ל כוותיה), בשיטתם שפיר י"ל דלית להו הך סברא דכל היכא דאיתיה וכו', ודו"ק.

ולפי"ז מובן ביותר דאליבא דר"ל כלפי ההקדש אין שום נפק"מ באיזה מקום נמצא החפץ, דהרי כל היכא דאיתיה בי גזא דרחמנא איתא, ולכך גם מה שבא ליד הגזבר לא הוי גדר מעשה כלל, דמה לי הכא מה לי התם, הרי גם

והגאון מהרי"א בחצי יהונתן (דף ל"ה ע"א מדפה"ס) כתב דהך מילתא דהיכי דבא ליד הגזבר לא מהני שאלה, תליא בפלוגתת ר' יוחנן ור"ל (ב"מ מ"ז ע"ב) דלר' יוחנן דבר תורה מעות קונות, ופרש"י (דף מ"ו ע"ב) כדאשכחן גבי הקדש שאמרה תורה (ויקרא כ"ז, י"ט) ויסף חמישית כסף ערכך עליו וקם לו, ולר"ל משיכה קונה מה"ת מדכתיב (ויקרא כ"ה, י"ד) וכי תמכרו ממכר לעמיתך או קנה מיד עמיתך, דבר הנקנה מיד ליד, דהנה הקשה הריטב"א (בב"מ שם) דלר' יוחנן דדבר תורה מעות קונות א"כ מתנה במאי קונה, והתוס' (ע"ז, דף ע"א ע"א ד"ה פרשדני) והרמב"ן שם כתבו דמתנה קונין בחליפין או באגב.

והנה בגמ' בכורות (דף י"ג ע"א) או קנה מיד עמיתך מיד עמיתך הוא דבמשיכה הא מיד עכו"ם בכסף, וכתבו הראשונים דה"ה להקדש דלאו בכלל עמיתך, ולפי"ז אליבא דר"ל דהקדש קונה רק בכסף, שוב אין מקום לחלק בין קודם שבא ליד גזבר לאחר שבא ליד גזבר, דהרי כלפי ההקדש המשיכה אינה פועלת כלום וכאילו הוא עדיין ביד הבעלים, שאין כאן רק חיוב נדר והקדש, א"כ שפיר מהני שאלה גם לאחר שבא לידי הגזבר, אבל לר' יוחנן דקנין הדיוט בכסף וקנין הקדש במשיכה, א"כ כשבא לידי הגזבר וקנאו במשיכה הו"ל קנין גמור ושוב לא מהני שאלה, עי"ש.

ויש להוסיף בזה, דהנה רוב האחרונים נקטו בדברי הש"ך דלעיל כפשוטו דמשו"ה כל זמן שלא מסר ליד הגזבר מהני שאלה, דכיון דהוקדש רק בדיבור אתי דיבור ומבטל דיבור, משא"כ כשמסרו לגזבר שכבר עשה מעשה לא אתי דיבור ומבטל מעשה, (עיין תשו' מהר"ם שיק יו"ד סי' רי"א, כתב סופר עמ"ס גיטין דף ל"ה ע"ב, שו"ת מהרש"ם ח"ה סי' כ"ו ועוד, ובמק"א הארכנו בדברי החת"ס בשו"ת יור"ד סי' רמ"ג).

והנה התוס' בעירובין (דף פ"א ע"ב ד"ה דבר תורה) הביאו מש"כ רש"י בעירובין שם דמש"ה ס"ל לר' יוחנן דבר תורה מעות קונות, דילפינן מהא דכתיב בפודה מן ההקדש (ויקרא כז) ונתן הכסף וקם לו ק"ו בלוקח מן ההדיוט (וכ"כ רש"י בבכורות דף י"ג ע"ב ד"ה הניחא, וכ"ה בב"מ כנ"ל), והוסיפו שם התוס' דלפי"ז צ"ל דר"ל דאית ליה

בתחילה וגם עתה הרי הוא בי גזא דרחמנא, ומשו"ה לדידיה אפי' בנמסר לידי הגזבר מהני שאלה דאתי דיבור ומבטל דיבור, משא"כ לר"י דקנין הקדש במשיכה ולא נחתינן להא דכל היכא דאיתיה בי גזא דרחמנא איתא, א"כ כאשר בא ליד הגזבר הו"ל בגדר מעשה ושוב אין הדיבור מבטלו ודו"ק.

והנה בגמ' קידושין (דף נ"א ע"א) איתמר קידושין שאין מסורין לביאה אביי אמר הוי קידושין רבא אמר לא הוו קידושין, אמר רבא בר אהינא אסברא לי כי יקח איש אשה ובעלה קידושין המסורין לביאה הוו קידושין קידושין שאין מסורין לביאה לא הוו קידושין עיי"ש, ובפני יהושע כתב לבאר סברת פלוגתת אביי ורבא ותו"ד, עפי"ד הגמ' לעיל (דף ט' ע"ב) בביאה מנ"ל א"ר אבהו א"ר יוחנן דאמר קרא בעולת בעל מלמד שנעשה לה בעל ע"י בעילה, א"ל ר' זירא וכו' כעורה זו ששנה רבי ובעלה מלמד שנקנית בביאה, אי מהתם הו"א עד דמקדש והדר בעיל קמ"ל וכו', ור' יוחנן האי ובעלה מאי עביד ליה ההוא מיבעי' ליה זו נקנית בביאה ואין אמה עבריה נקנית בביאה וכו', ורבי האי סברא מנ"ל א"כ לכתוב רחמנא ובעל מאי ובעלה ש"מ תרתי, ולרבא דאמר בר אהינא אסברא לי כי יקח איש אשה ובעלה קידושין המסורין לביאה הוו קידושין קידושין שאין מסורין לביאה לא הוו קידושין מאי איכא למימר, א"כ נכתוב קרא או בעלה מאי ובעלה ש"מ כולהו, ולכאו' צ"ב מנלן למידרש כה"ג מדלא הוסיף הכתוב תיבה יתירה לכתוב או בעלה ש"מ דבעינן קידושין המסורין לביאה, הרי אדרבה התורה דרכה לקצר בלשונה ומנלן לדייק הכי.

וי"ל דסברת בר אהינא דיליף דבעינן קידושין המסורין לביאה מדלא כתיב או בעלה, היינו משום דס"ל כר"י דילפינן קידושי ביאה מבעולת בעל, משום דמובעלה לא מצינן למילף די"ל עד דמקדש והדר בעיל, אבל אילו הוי נכתב או בעלה תו לא היה הו"א כלל דעד דמקדש והדר בעיל, וזה דמדייק בר אהינא דמוכח מקרא דובעלה דבעינן קידושין המסורין לביאה, דאלת"ה אמאי איצטריך קרא יתירא בעולת בעל ללמד על קידושי ביאה, הא בלא"ה הו"מ למילף מקרא

דכתיב גבי עיקר קידושי אשה ובעלה, ואי משום דהו"א עד דמקדש והדר בעיל א"כ לכתוב קרא או בעלה ושפיר הוי ידעינן דביאה לחוד מהני, אלא ע"כ דהוכרח לכתוב ובעלה כדי ללמד דבעינן קידושין המסורין לביאה, ולכן איצטריך קרא דבעולת בעל לקידושי ביאה, וכ"ז רק משום דס"ל כר"י דילפינן קידושי ביאה מבעולת בעל (דלפי"ז שפיר קא מדייק דבעינן קידושין המסורין לביאה, דאל"ה לכתוב או בעלה שלא נטעה דבעינן מקדש והדר בעיל), אמנם אביי נקט כרבי דילפינן מובעלה, דס"ל דאין לטעות כלל בהא דעד דמקדש והדר בעיל, ולכן שוב לא מצינן למילף מינה דליבעי קידושין המסורין לביאה משום דאל"ה נכתוב קרא או בעלה, דדרכו של מקרא לקצר ולא להאריך, ולכן אע"ג שאין מסורין לביאה הוו קידושין, עכתו"ד הפנ"י.

עוד כתב הפני יהושע שם דמש"ה יליף רבי מובעלה, ולא חייש לפירכא דהו"א עד דמקדש והדר בעיל, משום דס"ל דלא מצינן לטעות בכך, דהרי אמרינן דה' יתירה דובעלה אתי למעט זו נקנית בביאה ואין אמה העבריה נקנית בביאה, ומהשתא בשלמא אי באשה מועיל ביאה לחוד שפיר הוי ס"ד דה"נ יועיל באמה העבריה ואיצטריך קרא למעט, אבל אם באשה גופה לא מהני בה ביאה אלא עד דמקדש והדר בעיל דהיינו דנקנית רק בכסף וביאה יחדיו, א"כ כיון דבאמה עבריה גלי קרא להדיא דנקנית בכסף לחוד כמ"ש (דף י"א ע"ב) מוהפדה מלמד שמגרע פדיונה וכו', מהשתא תו ליכא הו"א דנילף מקידושי אשה דמהני קנין ביאה באמה, דהרי באשה גופה אין ביאה קונה בה בפנ"ע אלא בצירוף כסף, ואילו בקנין אמה גלי קרא להדיא דכסף לחוד מהני לקנותה, לכן מזה שהוצרך הכתוב להוסיף ה' יתירה למעט קנין ביאה באמה, מזה מוכח דבאשה מהני ביאה לחוד ולא אמרינן דעד דמקדש והדר בעיל, ודו"ק.

ובאור חדש הביא דבריו (בדף נ"א ע"א ד"ה איתמר), וכתב דעפי"ז יש לבאר פלוגתת אביי ורבא בקידושין שאין מסורין לביאה דלשיטתייהו אזלי, דהנה באמת יש לדחות הוכחה זו דממה דאיצטריך למעט שאין אמה נקנית בביאה בהכרח דלא אמרינן עד דמקדש

לגבי אמה, דהרי מפורש בקרא דנקנית בפרוטה אחת לחוד.

ובכן יובן היטב פלוגתת אביי ורבא לגבי קידושין שאין מסורין לביאה דאזדי לטעמייהו, דרבא לשיטתו אזיל דאמר בב"מ (דף מ"ח ע"א) דקרא ומתני' מסייע לר"ל, וכיון דס"ל דמשיכה קונה מה"ת, ומינה דעמיתך למעט דעכו"ם קנינו בכסף, וא"כ לדידיה א"א לילף דאמה נקנית בכסף מקרא מכסף מקנתו דאיכא למיפרך מה לעכו"ם שכל קנינו בכסף, וע"כ דנפק"ל מוהפדה, ומינה דקנין כסף דאמה הם ב' פרוטות, ולפי"ז שפיר מצינו לטעות דמ"ש כי יקח איש אשה ובעלה עד דמקדש והדר בעיל, דאין למידק מהא דממעטינן אמה עבריה מקנין ביאה, דהא י"ל דהמיעוט אתי דלא נימא דפרוטה אחת וביאה מהני בה, (דהרי הא דכסף לחוד מהני היינו בב' פרוטות דייקא), ומהשתא דס"ד עד דמקדש והדר בעיל איצטריך למילף מבעולת בעל, וע"ז שפיר י"ל דליכתוב רחמנא או בעלה ולא נצטרך בעולת בעל, ועכצ"ל דלכן לא כתיב או בעלה כי היכא דנילף מינה דבעינן קידושין המסורין לביאה.

אבל אביי י"ל דס"ל כר' יוחנן דדבר תורה מעות קונות, ועמיתך למעט דעכו"ם קונה במשיכה, ומעתה שפיר מצינו למילף דעבד ואמה קנינם בכסף מקרא מכסף מקנתו וליכא למיפרך מידי, ולפי"ז קנין אמה סגי לה בפרוטה אחת, ומהשתא אין לטעות בקרא דכי יקח וגו' דעד דמקדש והדר בעיל, דא"כ למ"ל למעט אמה מובעלה, וכיון דליכא למיטעי בכך, תו לא איצטריך קרא דבעולת בעל לאפוקי מסברת עד דמקדש והדר בעיל, וממילא דלא מצינו למידרש מדלא נאמר או בעלה דבעינן קידושין המסורין לביאה, ולכן ס"ל דבכל גווני הוי קידושין, עכתו"ד האו"ח ודפח"ח.

העולה מדבריו דאי אמרינן דלדידן משיכה קונה מה"ת, ממילא אייתר לן קרא למידרש דקידושין שאין מסורין לביאה לא הוי קידושין, משא"כ אם לדידן דבר תורה מעות קונות, א"כ נקטינן כאביי דקידושין שאין מסורין לביאה הוי קידושין.

והנה בחי' הרשב"א בקידושין שם במ"ש הגמ' דר' יוחנן לא דריש מובעלה משום דאי מהתם הו"א עד דמקדש והדר בעיל, כתב וז"ל, וא"ת

והדר בעיל, דהרי קי"ל דבקנין אמה עבריה בעי שתי פרוטות דדרשינן והפדה מלמד שמגרע מפדיונה ויוצאה ובעינן שיהא בו כדי גירוע, ואילו האשה נקנית בפרוטה, א"כ י"ל דאע"ג דאין אשה נקנית אלא בפרוטה וביאה יחדיו, מ"מ אכתי הו"א דגם אמה נקנית בפרוטה וביאה, דנהי דגם כסף לחוד מהני בה כדנפק"ל מוהפדה, היינו בב' פרוטות דייקא, אך אכתי ס"ד דגם פרוטה אחת בהדי ביאה יועיל לקנותה כקנין אשה לבעלה, וע"ז איצטריך ובעלה למעט, וא"כ תו ליכא הוכחה מה' יתירה דלא נטעה דעד דמקדש והדר בעיל.

ברם כ"ז נכון דווקא אי נימא דבאמה בעינן ב' פרוטות לקנינה כדנפק"ל מוהפדה שמגרע פדיונה, אך להלן בגמ' (דף י"ד ע"ב) קאמר דעבד עברי נקנה בכסף ילפינן מדכתיב מכסף מקנתו, ופריך אשכחן עבד עברי הנמכר לעכו"ם הואיל וכל קנינו בכסף נמכר לישראל מנלו, אמר קרא והפדה מלמד שמגרע מפדיונה ויוצאה אשכחן אמה עבריה וכו', עבד עברי מנלו אמר קרא כי ימכר לך אחיך העברי או העבריה וגו' מקיש עברי לעבריה, ופרש"י שם במאי דפריך בגמ' הואיל וכל קנינו בכסף, הואיל וכל קנינו של עכו"ם בכסף, שלא נאמרה בו משיכה במטלטלין, אלא בישראל כתיב מיד עמיתך עד שימשוך מיד ליד, לפיכך עבד נקנה לו בכסף, עכ"ל, ובתוס' (ד"ה הואיל) הקשו דלפי"ז פירכת הגמ' לא אזדא אלא לר"ל דס"ל דבישראל משיכה קונה ומדכתיב עמיתך ממעטינן דעכו"ם קונה בכסף, אבל לר"י דמעות קונות ועכו"ם קונה במשיכה לא פריך מידי עי"ש,

נמצא לפי"ז דלפי פרש"י דאליבא דר' יוחנן דבישראל מעות קונות ובעכו"ם קונה במשיכה שפיר איכא למילף קנין כסף באמה מקרא מכסף מקנתו, ולפי"ז לא אמרינן דצריך שיהא בכסף כדי גירוע, וממילא סגי בכסף בעלמא דהיינו פרוטה אחת, ועכ"פ לר' יוחנן דמעות קונות מה"ת ומינה דאמה נקנית בפרוטה אחת, שפיר קמה וגם ניצבה הראיה מהא דכתבה תורה ה' יתירה למעט שאין אמה נקנית בביאה, ומוכרח דלא אמרינן עד דמקדש והדר בעיל, שהרי אם באשה בעינן כסף וביאה יחדיו ליכא שום הו"א

ורבי מנא ליה דלא נימא הכא, י"ל דרבי ס"ל כמ"ד משמע שניהן כאחד ומשמע אחד אחד בפני עצמו עד שיפרט לך הכתוב יחדו כדרך שפרט לך בכלאים, ור"י סבר כמ"ד משמע שניהם כאחד, עכ"ל, הרי דהנך ילפותות תליא בפלוגתת רבי יאשיה ורבי יונתן אם לחלק צריך קרא ובלא"ה שניהם כאחד במשמע, או דכ"א בפנ"ע במשמע עד שיאמר לך הכתוב יחדיו.

מעתה יבואר דברי המדרש, דכאמור נגזר על מרע"ה שלא יכנס לארץ בגין שסירב בשליחות ואמר שלח נא וגו', לכן ביקש רחמים ע"ע ורצה ליתן אמתלא למה שעמד בסירובו כיון דטעמא רבה הו"ל על כך, דמה שסירב ללכת היה כדי שיושעו בני ישראל תשועת עולמים ע"י שהקב"ה בעצמו יגאלם, דאין לומר דהוזקקו לילך לגלות נוספת כי עדיין לא נשלם הזמן, הא ליתא שהרי כבר נשלם גזירת הגלות דהחל מלידת יצחק, אלא דאכתי יש לבעל דין לטעון כנגדו דלא יתכן לחשוב מלידת יצחק כי לא היו באותן שנים בארץ לא להם, דאברהם אבינו כבר זכה בארץ והו"ל ארצם, ועדיין לא נשלם הזמן.

ע"ז אמר אתה אמרת אל תשלח ירך אל הנער והחלפת אותו באיל, ובהכרח דקדושת יצחק פקעה ע"י שאלה, ומינה דגם בבא ליד הגזבר מהני שאלה, דלא הוי בגדר דיבור דאין מבטל מעשה, משום דכלפי הקדש לא הוה בכך מעשה, דלענין הקדש אין שום נפק"מ באיזה מקום נמצא החפץ דהרי כל היכא דאיתיה בי גזא דרחמנא איתא ומה לי הכא מה לי התם, שהרי תמיד הוא בי גזא דרחמנא.

וההכרח למינקט הך סברא מהא דאמרינן דמשיכה קונה בהדיוט, דלא ילפינן מהקדש דמעוה קונות, דשאני הקדש דלא שייך בה משיכה דכל היכא דאיתיה בי גזא דרחמנא איתא, ולפי"ז דמשיכה קונה ממה שנא' וכי תמכרו ממכר לעמיתך או קנה מיד עמיתך דבר הנקנה מיד ליד, א"כ לעמיתך ממעט דעכו"ם קנינו רק בכסף, וא"כ א"א ללמוד דאמה נקנית בכסף מקרא מכסף מקנתו דאיכא למיפרך מה לעכו"ם שכל קנינו בכסף, וע"כ דנפק"ל מוהפדה, ומינה דקנין כסף דאמה הם בב' פרוטות. ולפי"ז שפיר מצינן לטעות דמ"ש כי יקח איש

אשה ובעלה עד דמקדש והדר בעיל, דאין ללמוד מהא דממעטינן אמה עבריה מקנין ביאה, די"ל דהמיעוט אתי דלא נימא דפרוטה אחת וביאה מהני בה, ולכן כיון דהו"א דעד דמקדש והדר בעיל איצטריך למילף קידושי ביאה מבעולת בעל. הרי דלא ילפינן קדושי ביאה מובעלה משום דהו"א עד דמקדש והדר בעיל כיון דלחלק צריך קרא, ומעתה כיון דלא הלך אברהם אבינו לארכה ורחבה לא קנה את הארץ, ושפיר י"ל דנחשב הגלות מלידת יצחק דהרי הו"ל בכלל ארץ לא להם, ובכן מהאי טעמא שפיר סרבתי ללכת לגאלם כדי שיגאלו על ידי הקב"ה בתשועת עולמים, ומעתה אינני ראוי ליענש על כך, ובגין כך אעברה נא וגו', ודו"ק.

נקדים עוד מ"ש ביקהל שלמה (פר' אמור) לבאר בהא דפליגי בגמ' סוכה (דף ל"ד ע"ב) במצוות ד' מינים דרבי ישמעאל ס"ל דג' הדסים וב' ערבי נחל, ורבי עקיבא ס"ל הדס אחד וערבה אחת עי"ש, ותו"ד דר"ע ס"ל דד' המינים מצוה אחת הם לכך אין לנו לחלק ביניהם וכשם שלולב אחד ואתרוג אחד כך ערבה אחד והדס אחד, אבל ר"י ס"ל דד' מינים ד' מצוות הם ושפיר י"ל דהואיל וגופין מחולקין הן חלוקין בשיעורן, עי"ש דבריו באריכות בסוגיית הגמ'.

ודברנו מכבר דע"פ דרכו י"ל דר"י ור"ע אזלי לשיטתייהו, דבסוגי' הגמ' שבועות (דף כ"ז ע"א) מוכח דרבי ישמעאל דדרש כלל ופרט צ"ל דלחלק לא צריך קרא, ולר"ע דדרש ריבוי ומיעוט לחלק צריך קרא, עי"ש, וכ"כ במלה"ר. לכך ר"י ס"ל דהא דכתיב ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר כפות תמרים וענף עץ עבות וערבי נחל וגו' היינו דכל מין ומין הוא מצוה בפנ"ע דהרי גם בעלמא לא בעינן קרא לחלק, אבל ר"ע לשיטתו דלחלק צריך קרא ובלא"ה שניהם כאחד במשמע, לכך ס"ל דד' מינים מצוה אחת הם, וזה על דרך שכתב בשו"ת חלקת השדה (בתשובה בריש הספר דף כ"ג ע"א) במה שנחלקו לענין ציצית אי ד' מצוות הם או מצוה אחת, ודו"ק.

לכך כאשר ביקש מרע"ה ליכנס לארץ ולתרץ עצמו במה שלא רצה ללכת למצרים כדי שיגאלו על ידי הקב"ה, דכבר נשלם גזירת הגלות דהתחיל

רמז למצוות ארבעה מינים וכשיטת ר"ת שהביא הב"י (או"ח סי' תרנ"א ד"ה ואלו הד' מינים) דמצוה אחת הם עי"ש, ובכן אעברה נא, ודו"ק.

מנין ד' מאות שנה כבר מלידת יצחק דהו"ל בכלל ארץ לא להם, דאברהם אבינו לא קנה את הארץ משום שהלך לארכה ולחלק צריך קרא, על כן

תוכן ה'תורה' שאמר כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א בעת השוה"ט דליל שב"ק פר' ואתחנן העעל"ט

גוררת עבירה ששכר מצוה מצוה ושכר עבירה עבירה, והיינו היות שע"י קיום המצוה גורם שיתקיים חפצו ורצונו של הקב"ה להיטיב לברואיו אשר באמת זה עצמו עיקר המצוה, נמצא דבעצם קבלת השכר הרי הוא מקיים מצוה רבה לעשות נח"ר לאבינו שבשמים, וזהו שאמרו מצוה גוררת מצוה, שמעשה המצוה גורר אחריו מצוה גדולה ועצומה לעשות נחת רוח לבורא ית"ש ע"י קבלת השכר וכאמור, לעומת זאת בעבירה, שעבירה גוררת עבירה, ע"י מעשה העבירה גורם עונש לעצמו והוא עיקר העבירה שבגין כך מצטער השי"ת על הכרח העונש.

אשר על כן יש להתבונן כי אמנם ראוי לעשות בלתי לה' לבדו ולא עבור קבלת שכר, אלא די ש מדריגה יותר עליונה לקיים המצוות כדי לקבל שכר כדי שבכך יגרום תענוג ונחת לבוכ"ע, נמצא דכאשר מקיים מצוה וכוונתו לקבל שכר כדי שיהא נחת רוח לבוכ"ע, זהו הדרגה העליונה והמשבחת ביותר, וז"ש אל תהיו וכו' על מנת לקבל פרס אלא הווי כעבדים וכו' שלא על מנת לקבל פרס, הכוונה בזה דהנפק"מ בין מי שעושה למען יקבל תשלום גמול, למי שעושה לשם שמים, והא כאשר ידעו בבירור כי אין מקבלין שכר על המצוות, שאז העושה בגין לא יקיים המצוות שהרי כוונתו רק בגין תשלום גמול, אבל העושה לשם שמים כדי לעשות נחת רוח להשי"ת במה שמעניק שכר ליראיו, גם אם לא יקבל שום שכר ימשיך עבודתו כבימי קדם, שהרי מעיקרא כוונתו היתה רק לשם שמים וגם מחשבתו על השכר היתה לשם שמים כנ"ל.

וזה שדייק התנא דהעיקר רק שלא לעשות בדווקא על מנת לקבל פרס, דהיינו שבכך תלוי עשייתו, אלא הווי כעבדים וכו' שלא על מנת לקבל פרס, כלומר, שאין עשייתו תלוי בכך, ומה שסובר לקבל פרס הריהו כדי לקיים גם בכך

בתוה"ק בפרשתן (דברים ו, כד-כה) ויצונו ה' לעשות את כל החוקים האלה ליראה את ה' אלוקינו לטוב לנו כל הימים לחיותנו כהיום הזה, וצדקה תהיה לנו כי נשמור לעשות את כל המצוה הזאת לפני ה' אלוקינו כאשר צונו.

ופי' בספורנו לטוב לנו כל הימים, רצ"ל לטוב לנו בעולם הזה ובעולם הבא, לחיותנו כהיום הזה חיי שעה, ולהיות לנו צדקה וזכות לפני ה' אלהינו בעולם הנצחי, עכ"ל.

ולכאו' צריך לבאר הרי אמז"ל דשכר מצוה בהאי עלמא ליכא (קידושין דף ל"ט ע"ב), ומאי האי שהבטיחנו הכתוב כי יהיה לנו צדקה וזכות לחיותנו כהיום הזה בחיי שעה בעולם הזה.

וי"ל עפי"ד הערבי נחל (פר' שופטים, דרוש א) בענין שכר מצוה דשנינו (אבות פ"א מ"ג) אל תהיו כעבדים המשמשין את הרב על מנת לקבל פרס אלא הווי כעבדים המשמשין את הרב שלא על מנת לקבל פרס, דלכאו' תיבות 'על מנת' אך למותר הן והול"ל אל תהיו כעבדים המשמשין את הרב שלא לקבל פרס, ומבאר שם ע"ד משל, ותמצית דבריו עפי"מ ששנינו באבות (פ"ד מ"ב) מצוה גוררת מצוה ועבירה גוררת עבירה ששכר מצוה מצוה ושכר עבירה עבירה, דהביאור בזה דהבוכ"ע ברא עולם ומלואו לא משום שהיה חסר לו דבר שהרי אם צדקת מה תתן לו (איוב לה, ז) וכן אם חטאת מה תפעל לו (שם פסוק ו'), אלא דכל הבריאה משום שרצון הטוב להיטיב וחפץ להשפיע לברואיו אך טוב וחסד, ולכן כיון דהאי מאן דאכיל מחבריה בהית לאיסתכולי באפיה (ירושלמי ערלה פ"א ה"ג, הובא בתוס' קידושין דף ל"ו ע"ב ד"ה כל), על כן ברוב חסדו ית"ש ציוה אותנו שנקיים מצוותיו כדי שנקבל השכר לפומא דעבידתא, וכמאמר הכתוב (תהלים קכח, ב) יגיע כפיך כי תאכל אשריך וטוב לך.

וז"ש התנא שמצוה גוררת מצוה ועבירה

מצוות השי"ת, אתוד"ק יעו"ש שהאריך בזה בדבריו הנפלאים.

ומעתה כאשר האדם בדרגה זו שאין מחשבתו להנאתו וטובת עצמו בקבלת השכר, אלא כדי לשמח את המקום כאשר מתבונן לדעת כי זהו רצונו וחפצו ית"ש להטיב לבריותיו, ולכן עושה כדי לקבל שכר לעשות בכך נחת רוח לאבינו שבשמים ית"ש, בכל כה"ג שפיר שכר מצוה גם בהאי עלמא איכא, שהרי אצלו עצם קבלת השכר נחשב למצוה ועל כך נברא האדם לקיים ולהוסיף מצוות כל זמן היותו בעוה"ז.

וי"ל עוד לפי מש"כ המפו' בטעם דשכר מצוה בה"ע ליכא, דזה לטובת בני האדם כדי לתת להם שארית בארץ החיים בעוה"ב, אבל אם יקבלו שכר בעוה"ז שהוא עולם עובר וכחלום יעוף, יהא מפסיד את השכר הנצחי בעוה"ב. מעתה י"ל דכל זה שייך רק כאשר קבלת השכר אינו נחשב למצוה כי מתכוון לטובת עצמו, אבל כאשר עצם קבלת השכר נחשב למצוה א"כ ככל שמוסיף לקבל שכר בהאי עלמא ניתוסף לו שכרו יותר ויותר עד אין שיעור, ולא שייך לומר שע"י קבלת השכר בעוה"ז מפסיד מטוב העוה"ב, דאדרבה שכרו הולך וגדול, והבן.

וי"ל דזה שאמה"כ ויצונו ה' לעשות את כל החוקים האלה ליראה את ה' אלוקינו לטוב לנו כל הימים לחיותנו כהיום הזה, דעצם הציווי היה כי רצונו ית"ש להיטיב לנו, ולכן לחיותנו כהיום הזה רצ"ל דעל כן לקבל השכר גם בעולם הזה, ואולם דב"ז רק כאשר נשכיל לדעת כי וצדקה תהיה לנו כי נשמור לעשות את כל המצוה הזאת לפני ה' אלוקינו כאשר צונו, רצ"ל שנדע שעצם ציווי המצוות הוא צדקה וחסד מאת השי"ת כדי להטיב לנו, וכל החפץ לתגמול שכר הוא רק בעבור לעשות רצונו ית"ש שיהיה לפניו לרעווא, באופן כזה אין השכר נגמר כלל לכך איכא שכר מצוה גם בהאי עלמא, והבן.

*

ואפ"ל עוד בזה, עפ"י מש"כ בספר זרע ברך (הקדמון, נדפס בשנת ת"צ, - פר' עקב, ד"ה ובזה מצאנו פתח) לבאר הכתוב (דברים ז, יב) והיה עקב תשמעון וגו', עפ"י דברי הרע"ב במשנה (אבות ד, ב) שכר מצוה מצוה ושכר עבירה עבירה, וביאר

הר"ע מברטנורא בפירוש שני, שנוטל שכר על קיום המצוה מתוך עונג ושמחה שנהנה בעשייתה, עי"ש. והיינו שכשמקיים האדם מצוה בשמחה וטוב לבב, והוא שש ושמח שזוכה לעבוד את בוראו ולעשות נחת רוח לפניו ית"ש, בכך נחשב לו השמחה של מצוה כמצוה בפני עצמה ונוטל שכר בנפרד על העונג וההנאה שהיה לו מקיום המצוה. אמור מעתה, כשיהודי מקיים את כל התרי"ג מצוות בשמחה וחדווה נחשב לו שקיים מצוות בכפליים, האחד הוא עצם קיום המצוה ונוסף על כך שקיים את המצוות מתוך רוב שמחה, וזה נחשב לו בכל מצוה למצוה נפרדת.

ומה שאחז"ל דשכר מצוה בהאי עלמא ליכא אינו אלא על עצם קיום המצוה, אבל על מה שמקיים מצוה מתוך שמחה שדב"ז נחשב למצוה בפני עצמה על זה מקבלים עליה שכר גם בהאי עלמא, ובזה מפרש המשך מקראי קודש, דבסוף פר' ואתחנן ושמרת את המצוה ואת החוקים ואת המשפטים אשר אנכי מצוך היום לעשותם, ודרשו חז"ל (עירובין דף כ"ב ע"א) היום לעשותם ולמחר לקבל שכר, ולכאור' היאך מיד פתח הכתוב והיה עקב תשמעון וגו' וברכך וברך פרי בטנך וגו' לומר שיקבל שכר טוב בעולם הזה. ולהאמור מבואר דאה"נ דעל עצם המצוה שכר מצוה בהאי עלמא ליכא, אבל כאשר והיה עקב תשמעון אין והיה אלא לשון שמחה (ב"ר מב, ג), דהיינו שתקיימו את המצוות בשמחה והנאה אז יזכו לשכר טוב גם בעולם הזה, עכתו"ד ודפח"ח. ודבריו הובאו בכמ"ק בספרי החיד"א (וכן בראש דוד בפרשתין ד"ה ומעין דוגמא).

והנה בבכור שור עמ"ס מגילה (דף ל"ב ע"א), פי' בהא דאי' שם בגמ' כל הקורא בלא נעימה ושונה בלא זמרה עליו הכתוב אומר (יחזקאל כ, כה) וגם אני נתתי להם חוקים לא טובים ומשפטים לא יחיו בהם, והקשו שם מהא שדוד המלך נענש על שקרא לתורה זמירות עיי"ש. וביאר שם ותו"ד דאמנם לימוד התורה צריך שתהא בעמל ויגיעה, ולא ניתנה לנו כזמירות וכו', אלא דהאדם הישר והרצוי על אף כל היגיעה והמאמץ הקשה בלימוד התורה, מרגיש בה חיות ושמחה עילאה ומתיקות נפלאה, ומאליו נדמה לו כזמירות

נעימות, כי יש לו תענוג גדול בזה.

ועל זה מלמדנו הכתוב (ויקרא יח, ה) ושמרתם את חוקותי ואת משפטי אשר יעשה אותם האדם וחי בהם, דהנה דרשו חז"ל (שבועות דף כ"ו ע"א) מהפסוק (ויקרא ה, ד) האדם בשבועה וגו' פרט לאנוס, ופרש"י 'האדם' מורה על מי שעושה ברצונו בעוד שליבו עליו וחלא מתוך הכרח ואונס, עיי"ש. ובדרך זה צריכה שתהא עבודת ה', לעשותה מתוך רצון עצמי שאז ממילא נעשה מתוך חיות והתלהבות כאדם שממלא סיפוקו ורצונו. וז"ש ושמרתם את חוקותי ואת משפטי אשר יעשה אותם האדם, כלומר שיקיים המצווה בחשק ורצון ולא מתוך הכרח וכפיה וחי בהם, רצ"ל שיכניס בהם חיות והתלהבות של שמחה על שזוכה לעשות רצונו ית"ש, ולא יעשה אותם ח"ו כמעשה קוף בעלמא.

לזאת נתכוונו חז"ל באמרם הלומד בלא

נעימה וכו', היינו שהתלהבותו כבויה ואין בו שמחה וסיפוק בעוסקו בתורה, או אז הרי בגדר משפטים בל יחיו בהם, שנעדר הימנו החיות השמחה וההנאה בקיום התורה והמצוות, עכתוד"ק בקצת תו"ב.

זה שמורה הכתוב ויצונו ה' לעשות את כל החוקים האלה ליראה את ה' אלוקינו לטוב לנו כל הימים לחיותנו"ו כהיום הזה, הכוונה שהזהיר בזה שעלינו לקיים מצוות הבורא ית"ש מתוך ידיעה כי הוא רק לטוב לנו ובכך יתמלא האדם בהתלהבות וחיות של שמחה בקיום המצוה, וכאשר נעשה באופן כזה, אז לטוב לנו כל הימים, רצ"ל לטוב לנו בעולם הזה ובעולם הבא, לחיותנו כהיום הזה חיי שעה, ולהיות לנו צדקה וזכות לפני ה' אלהינו בעולם הנצחי, כדברי הספורנו, כי על השמחה של מצוה מקבלים תגמול שכר גם בעוה"ז כנ"ל מהזרע ברך, והבן.

תוכן ה'תורה' שאמר כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א בעת השוה"ט דעתיקא קדישא שב"ק פר' ואתחנן העעל"ט

ואולם לא כן בצדיק הזוכה שיהא תורתו אומנתו ולכן גם בימי השבוע הוא בדביקות גדול בעבודת ה' ותורתו בלי הפסק וזוכה שיהא מלאכתו נעשית על ידי אחרים, ועל כן גם בהארה הבא לאדם מקדושת יום השבת לא הכל שוין בה, כי הצדיק שהוא בדביקות כל השבוע תגדל הארה ביום שבת מאד מאד, אבל האדם הפשוט הגם שגם הוא זוכה להארה בש"ק אבל לא כמו הצדיק, ואותו הארה שהאדם הפשוט מקבל בשבת ישנה להצדיק שתורתו אומנתו בימי החול, ולכן נקרא התלמיד חכם שבת כדאי' בזוה"ק ברשב"י שקראו אותו שבת דכולא שתא כו', מפני שיש לו הארה בחול כמו אחרים בשבת ובשבת יגדל הארתו.

וזהו התכת הכתוב ששת ימים תעשה מלאכה, רוצה לומר שאם אתה במדריגת רשב"י שמלאכתו נעשית על ידי אחרים בכל ששת הימים, וא"כ גם בימי החול הוא פרוש מעסקי העולם כי אין בלבו אלא עבודת ה' ותורתו אז וביום השביעי שבת שבתון, זוכה לקדושה כפולה ומכופלת וזהו שבת שבתון כפול, לא כן האדם

בתוה"ק (דברים ה, יב-טו) שמור את יום השבת לקדשו וגו', וזכרת כי עבד היית במצרים ויוציאך ה' אלוקיך משם על כן צוך ה' אלוקיך לעשות את יום השבת.

נודע מה שהאריכו המפוי' לבאר מדוע בלוחות ראשונות נאמר זכור את יום השבת וגו' (שמות כ, ח), וכן (שם פסוק יא) כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ וגו', וינח ביום השביעי על כן ברך ה' את יום השבת ויקדשהו, ובלוחות אחרונות שמור וגו' וזכרת כי עבד היית במצרים וגו' על כן צוך ה"א לעשות את יום השבת, והתוה"ק כפטיש יפוצץ סלע.

ואפ"ל עפמ"ש בנועם מגדים (ר"פ ויקהל, פר' אמור, ד"ה א"י לנפש לא יטמא) לפרש מאה"כ (ויקרא כג, ג) ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי שבת שבתון מקרא קדש כל מלאכה לא תעשו וגו', ותו"ד דהנה בני ישראל חלוקים הם בדרגותיהם, יש מי שזורע בשעת זריעה וקוצר וכדו', דהיינו שבימי החול עוסק במלאכתו וכו', ובבוא יום שבת בודל מכל עסקי העולם ומלהיב את לבו לעבודת הבורא בשמירת ש"ק כראוי,

פשוט שצריך פעולות והכנות רבות לש"ק להסיר מעצמו מחשבות ועסקי העולם של ימי השבוע ולכבס לבו כבורית שיתפלל בשבת בקדושה שאינו זוכה לאורה כפולה בשבת, עי"ש דבה"ק.

נקדים עוד המבואר בזוה"ק (תיקו"ז דף פ"ה ע"א) שלכן נצטוונו על ל"ט מלאכות בשבת, כי אדם הראשון בחטא הקדמון גרם שנתקללה האדמה בל"ט קללות, ועל ידי שמירת שבת מל"ט מלאכות יתוקנו הל"ט קללות (ראה נועם אלימלך, פר' דברים, ד"ה עוד בפסוק הנ"ל).

ואפ"ל בביאור הענין דהנה טרם חטא עץ הדעת שהיה אדה"ר בגן עדן וכתוב (בראשית ב, טו) ויקח ה"א את האדם ויניחהו בגן עדן לעבדה ולשמרה, ובילקוט (בראשית רמז כב) ויניחהו בגן עדן לעבדה, שמא תאמר יש מלאכה לפתח ולשדד את האדמה והלא כל האילנות נצמחין מאליהן, או שמא תאמר יש בו מלאכה בג"ע להשקות את הגן והלא נהר יוצא מעדן להשקות את הגן, אלא לעבדה ולשמרה לעסוק בדברי תורה ולשמור מצוותיה, שנאמר לשמור את דרך עץ החיים כד"א (משלי ג) עץ חיים הוא למחזיקים בה (ומקורו בפרקי דר"א פי"ב), הרי דעד שלא חטא היה אדה"ר במדריגה שלא היה נצרך למלאכה כלל, וממילא דלא היה שייך כלל ענין ל"ט מלאכות שבת, כי בלא"ה לא היו עושים כלל מלאכה, וממילא דהיה אצלו השבת בבחי' שבת שבתון, ברם אח"כ גרם החטא ונתקללה האדם ונגזר על האדם כי בזיעת אפיק תאכל לחם, ושוב היה צריך לשמור שבת בדרגה הקטנה להיזהר בל"ט מלאכות שבת, כדי לתקן הפגם.

עפי"ז מבואר היטב מה שנשתנו לוחות האחרונות מן הראשונות, דהנה הראשונים פירשו דנאמר זכור וגו' על מצות עשה דהיינו שנזכור יום השבת לקדשו ולענגו ולא נשכחהו, ונאמר שמור על מצות הלא תעשה דהיינו שלא לעשות מלאכה, כאמז"ל כל מקום שנאמר השמר

פן ואל אינו אלא לא תעשה (עיין רמב"ן ועוד). מעתה י"ל דכאשר זכו בני"ל לקבל התורה בהר סיני שאז פסקה זוהמתן (שבת דף קמ"ז ע"א) ונתעלו להיות כאדה"ר קודם החטא, כמ"ש (תהילים פב, ו) אני אמרתי אלהים אתם ובני עליון כלכם (פרש"י, מלאכים כשנתתי לכם את התורה נתתיה לכם ע"מ שאין מלאך המות שולט עוד בכם, אכן כאדה"ר תמותון אחרי שחבלתם מעשיכם כמוהו), וא"כ באמת דלא היה שייך בהם עשיית מלאכה, ואע"פ שנאמר ששת ימים תעבוד וגו' לא תעשה כל מלאכה היה זה אזהרה לדורות, שהרי הם עצמם גם בחול לא עשו מלאכה כלל כי מלאכתם נעשית ע"י אחרים, והיה השבת שלהם בבחי' שבת שבתון, כי עיקר מצות שבת היה בהם בקיום המ"ע לקדשו ולענגו וכו', לכך נאמר להם שהשבת הוא זכר למעשה בראשית, רצ"ל באותו מדריגה של אדה"ר קודם החטא שלא היה צריך לנוח ממלאכה, אלא בשבת נתקדשו שבעתיים בקדושה יתירה.

לא כן בלוחות שניות שניתנה לאחר החטא שחזרו לזוהמתן ונסתלק מהם אותו המעלה הקדומה שיהא מלאכתן עשויה על ידי אחרים, ומעתה הצטרכו בימי החול לעמל עבודה, אז נצטוו בלשון שמור את יום השבת לקדשו, המורה על מצות ל"ת כי מעתה תהא יסוד השבת שלא לעשות מלאכה, ונודע מש"כ התוס' (פסחים דף קי"ז ע"ב ד"ה למען תזכור) דלכך קבעו לומר בשבת זכר ליציאת מצרים, לפי שבמצרים עבדו בהם בישראל בפרך, ופר"ך בא"ת ב"ש עולה וג"ל שהוא בגימטרי' ל"ט, וכשנגאלו ממצרים הזהירם על השבת לשבות מאותן ל"ט מלאכות, עי"ש. על כן עתה נאמר להם וזכרת כי עבד היית במצרים ויוציאך ה' אלוקיך משם על כן צוך ה' אלוקיך לעשות את יום השבת, שהרי כעת שעיקר שמירת השבת הוא לשבות ממלאכות הרי הוא זכר למה שבמצרים עבדו בהם בפר"ך, והבן.

תוכן ה'תורה' שאמר כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א בעת השוה"ט בעידן רעוא דרעוין שב"ק פר' ואתחנן העעל"ט

המשך מקראי קודש הללו.

- עיקר העבודה של רוב בני"א לקבל חיזוק מדברי היצה"ר שמראה לו כל מצות ומעש"ט שעשה -

פתח דברינו יאירו בדברי קדשו של רביה"ק מהר"א זי"ע בנוע"א (ריש פר' שופטים) בהא דאחז"ל בגמ' (ברכות דף ס"א ע"ב) תניא ריה"ג אומר צדיקים יצ"ט שופטן שנא' (תהלים קט, כב) ולבי חלל בקרבי, רשעים יצה"ר שופטן שנא' (שם לו, ב) נאם פשע לרשע בקרב לבי אין פחד אלקים לנגד עיניו, בינונים זה וזה שופטן שנא' (שם קט, לא) יעמוד לימין אביון להושיע משופטי נפשו. וביאר דהצדיק חושב כל ימיו שעדיין לא עשה כלום בעבודת ה' ובכל מה שפעל עדיין לא יצא ידי חובתו כלפי אדון העולם, וגם במה שעסק בתורה ומצוות מוצא בהם פגמים וחסרונות, וזה שאמרו שהיצ"ט שופטן כי רוצה שיוסיפו ויתעלו עוד ועוד בעמל התורה והיראה, לכך אומר להם שעדיין הם בפתח השער ועליהם להתאמץ יותר ויותר בעבודת בוראם.

לא כן הרשעים אשר יצה"ר שופטן כי מהלל להגדיל בעיניהם קצת המצוות שעשו, ושיחשבו היאך שכבר הרבו במצוות כהנה וכהנה, ומאידך מקטין בעיניהם המעשים רעים שלא ידעו ולא יבינו רוע מעלליהם, ועי"ז לא רק שאינם משתדלים לעשות מצוות אלא עוד מתגאים ומתנשאים וכו' וזה מ"ש 'אין פחד אלקים לנגד עיניו', לפי שהיצר מסיתו דאין לו כל סיבה להתיירא ולפחד, שהרי הוא צדיק אמת.

'ובינונים זה וזה שופטן', כי בהכרח אצלם לשלב ב' המידות הן מ"ש היצ"ט והן מ"ש היצה"ר, כי פשוטי העם באם יהיו שרויים רק בשפלות ובענווה לדעת האמת לאשורו היכן מקומו ומצבו בעולם ויראה רק את צד הפחיתות והשפלות, מתוך כך עלול לבוא לידי יאוש ועצבות, באמרו כמה עבירות ומעשים רעים עשיתי מיום היותי על האדמה עד היום הזה, עד שיתייאש לומר כי כבר אבדה תקוותו ועי"ז יפול לדיוטא התחתונה רח"ל, על זה הורו חז"ל (אבות ב, יג) אל תהי רשע בפני עצמך, שלא יהרהר האדם במחשבות ליבו כי רק רע הוא כל היום כי עי"ז

בתוה"ק (דברים ג, כג-כה) ואתחנן אל ה' בעת ההיא לאמר, ה' אלוקים אתה החילות את עבדך את גדלך ואת ירך החזקה וגו' אעברה נא ואראה את הארץ הטובה וגו', ודקדקו המפו' לבאר אומרו 'לאמר', דהוא לשון אמירה לאחר, ולמי יאמר השי"ת. וכבר פירשו ע"ז במדרש (דב"ר ב, ו) בעת ההיא לאמר, מהו לאמר, א"ר עזריה לאמר לדורות שיהיו מתפללין בשעת הצרה, שהרי משה אע"פ שנא' לו (דברים ג, כז) לא תעבור את הירדן הזה, התחיל מתחנן וכו' עי"ש, והתוה"ק כפטיש יפוצץ סלע.

במדרש (דב"ר ב, ה) א"ר ראובן אמר משה לפני הקב"ה למה את עושה לי כך, אתה התחלת לבוא אצלי, מנין, שנאמר (שמות ג, ב) וירא מלאך ה' אליו בלבת אש מתוך הסנה. ותמהו המפו' מה בכך שהתגלה אליו השי"ת תחילה בסנה ואיזה שייכות לכם לענין בקשתו.

בבעל הטורים (ג, כד) להראות ג' במסורה, חדא הכא, אתה החילות להראות את גדלך, ואידך (אסתר א, יב) להראות העמים והשרים את יפיה, ואידך (שם ד, ח) אשר נתן בשושן להשמידם נתן לו להראות את אסתר, עיי"ש.

בספה"ק מגלה עמוקות (פרשתו, אופן קד) כתב, וזל"ק, רצה משה להיות בסוד הסוכה וסוד ד' מינים, בגימטריא אלף כ"ד וכו' - את גדלך ואת ירך החזקה [פירוש, אתרוג ערבה לולב הדס, בגימטריא אלף כ"ד, כמנין הכתוב (דברים ג, כד) את גדלך ואת ירך החזקה], החלות להראות את עבדך, ר"ת אעלה, סוד אתרוג ערבה לולב הדס, עיי"ש דברי קדשו, ויש מקום לבאר עוד במה שהזכיר משה רבינו מצוות ארבעת המינים.

להלן בפרשתו (דברים ד, ה-י) ראה לימדתי אתכם חוקים ומשפטים לעשות כן בקרב הארץ וגו', ושמרתם ועשיתם כי הוא חכמתכם ובינתכם לעיני העמים וגו' ואמרו רק עם חכם ונבון הגוי הגדול הזה, כי מי גוי גדול אשר לו אלקים קרובים אליו וגו', ומי גוי גדול אשר לו חוקים ומשפטים צדיקים וגו', רק השמר לך ושמר נפשך מאד פן תשכח את הדברים אשר ראו עיניך וגו', יום אשר עמדת לפני ה"א בחורב וגו'. ויש להבין

(במדבר יא, טו) הרגני נא הרוג וגו' ואל אראה ברעתי וגו', דרמז על היצר הרע שמנסה להתגבר על יראי ה' ע"י שמזכיר להם העבירות שעשו ומוכיח להם על מה שחטאו בה' ומכח זה רוצה להביאם לידי יאוש שלא יתחזקו יותר בקיום המצוות, על כך ביקש הרגני נא הרוג היינו את היצר הרע עי"ש באריכות, ואל אראה ברעתי היינו שלא אראה כל הרעות שעשיתי מה שגורם לכך שלא ארצה עוד לקבל עול תורה ומצוות, עי"ש.

- בחינת ענוה רק כאשר אינו נוגע לעבודת השי"ת -
 גם בספה"ק קדושת לוי (פר' עקב, עה"פ ועתה) הרחיב בבחינה זו, דזהו אשר אמה"כ (דברים י, יב) ועתה ישראל מה ה' אלוקיך שואל מעמך כי אם ליראה, ותוד"ק, דיסוד וכלל העבודה הוא שיהא האדם עניו בכל דרכיו ובכל מעשיו כמובא רבות במקראי קודש ובדברי חז"ל, אך מגודל הענוה והשפלות עלול האדם לחשוב אם כן על מה אתייגע והלא כל מעשי ופעילותי אינם שווים כלום, ואינם עושים רושם כלל וכלל בשמי מרום, כי רבות אנחותי וליבי דוי (איכה א, כב) מרוב מה שחטאתי ועויתי ופשעתי, אם כן מה יועיל כל העבודה.

על כך מורה הכתוב דח"ו מלומר כן, דאדרבה על האדם לדעת כי כל נקודה של תורה ומצוה חשוב הוא אצל הבורא ב"ה, והשי"ת כביכול יש לו תענוג מן המצוות שלי אשר אני עושה, ובכל הנוגע לעשות רצון השי"ת צריך האדם להתלבש בגאות דקדושה לומר דבוודאי עשייתי חשובה בעיניו ויש לו ית"ש תענוג ממעשים אלו, וזהו שאמר ועתה ישראל מה ה' אלוקיך שואל מעמך 'מה' היינו מדת הענוה כאמז"ל (פסחים דף פ"ח ע"א) כמושה שאמר (שמות טז, ח) ואנחנו מה. וזהו מה היינו מדת הענוה, ה' אלוקיך שואל מעמך, כי זהו ראשית ועיקר ההתקרבות להשי"ת, ואעפ"כ לא זו הדרך במה שנוגע לעבודתו ית"ש, וזה, כי אם ליראה וגו', כלומר בענין יראת ה' אין להיות בענוה לומר ח"ו מעשי אינם חשובים אצל השי"ת, אדרבה יאזור חיל בגאות דקדושה בבחי' ויגבה ליבו בדרכי ה', שיקיים מצוה שיגרום ממנו נחת רוח לעילא, ולהוסיף עוד ועוד בהידור מצוה בכדי לגרום תענוג ושעשוע ושמחה להשי"ת, אתוד"ק (ויעויין עוד בקדושות לפורים, ג).

ושורש הדברים כבר כמ"פ בספרי רביה"ק

יפול לעומק התהום רח"ל, לכך צריך להתחזק ע"י שיביט לראות את החלק הטוב שבו, ויטול חיזוק מדברי היצה"ר במה שמגדיל בעיניו את המצוות שעשה וכו', ומתוך כך יתן אל לבו להתחזק ביתר שאת לקבל ע"ע עול מלכות שמים עד שיתקן נפשו ויתעלה באמת, עפי"ז ביאר שם מאה"כ שופטים ושוטרים תתן לך וגו', יעו"ש.

- 'זמרו ה' כי גאות עשה' - כאשר האדם הוא בבחי' ארץ -

ענין זה כתב גם בספה"ק 'נועם מגדים' (פר' שמיני, עה"פ ויאמר משה אל אהרן וגו, ד"ה ובאופן אחר), דבתו"ד ביאר מאמר הכתוב (ישעיה יב, ה) זמרו ה' כי גאות עשה מודעת זאת בכל הארץ, שאף שגאות הוא המגונה שבמידות שהרי תועבת ה' כל גבה לב, ואמרו חז"ל (סוטה דף ה' ע"א) אין אני והוא יכולין לדור במדור אחד, והמתגאה מתרחק מאת הקב"ה, אכן מכל מקום כל פעל ה' למענהו (משלי טז, ד), שכל המידות ואף המגונות יש להם חלק בעבודת השי"ת, יען כי לפשוטי העם אי אפשר בלי שישתמשו תחילה בבחי' הגאות כדי שיתחזק בהם רצון והשק להתעלות במעלות התורה והיראה, דאם יהיו שפלים וענוים כאפס וכאין יבואו לחשוב כי שוא להם עבוד את האלוקים שהרי ממילא לא יגיעו לכלום, ויפלו לידי עצבות הרוח אשר מרה תהיה אחריתם ח"ו.

על זה מלמדנו הכתוב זמרו ה' כי גאות עשה, שאף שמידת הגאות גרועה עד למאוד מכל מקום נצרך להשתמש בה כדי לטעת בלבו תקוה טובה כי יכול לזכות לכל מדה ומעלה טובה, ועד"ז יתקרב בקיום עוד מצוה ועוד מעשה טוב, וזה שהמשיך לאמר מודעת זאת בכל הארץ שדייקא כאשר האדם הוא בבחי' ארץ, ע"ד מאה"כ (תהלים מד, כו) כי שחה לעפר נפשנו דבקה לארץ בטננו, אז בהכרח שיהא בו בחי' גאות והתנשאות בדרכי השי"ת, ואכן הצדיקים ובני העליה אינם נצרכים למידה זו, כי הם יצר טוב שופטן, אכן לא כן הוא כל אלו אשר נפלו ונתדרדרו עד לארץ, שצריכים הם לבוא לידי מידה זו להתחזק בגאות דקדושה, אתוד"ק.

וכלשון שכתב רביה"ק הרר"א זי"ע בנועם אלימלך (פר' בהעלותך, ד"ה וישמע משה) עה"פ

את היצה"ר, וכאמור שישלב בעבודתו ב' הבחינות יחדיו, בכך יעלה ביד האדם לעבוד את ה' אלוקיו כאשר עם לבבו.

- מהות אר"י להכניס הכנעה וענוה בלב האדם -
 זה שמלמדנו הכתוב 'ראה למדתי אתכם חוקים ומשפטים כאשר צוני ה' אלוקי לעשות כן בקרב הארץ' רומז על ענין ההכנעה ושפלות הרוח, וכאשר ביארו בספה"ק "כנען" מלשון הכנעה (עיין נוע"א פר' שלח, ד"ה א"י וישלח), והיינו שמהות הארץ וטבעה להכניס בלב האדם הכנעה ושפלות, שהרי הוא ארץ אשר עיני ה' אלוקיך בה (דברים יא, יב), ושנינו דכל המתגאה אין אני והוא יכולין לדור במחיצה אחת (סוטה דף ה' ע"א), על כן בהכרח שעצם הארץ משפיעה ענוה ושפלות רוח. ואמנם בל ידמה חלילה העובד כי אין לו אלא לאחוז החבל מקצה אחד, ויחזיק תמיד במדת ההכנעה והשפלות לבדה, לזה הזהיר ואמר ושמרתם ועשיתם כי הוא חכמתכם ובינתכם לעיני העמים וגו', ואמרו רק עם חכם ונבון הגוי הגדול הזה, רמז דיש לו לאדם להשתמש בבחי' החכמה אשר הוא מורה על ב' הפכים בנושא אחד, ויראה לשלב בעבודתו הן בחי' ההכנעה והשפלות, בד בבד עם גאות דקדושה, ומפרש הכתוב כי מחד מי גוי גדול אשר לו אלוקים קרובים אליו וגו', שבנ"י הם קרובים ודבקים בשכינה הק', שזה רק על ידי שמתנהגים בענוה ושפלות כמ"ש (ישעי' נז, טו) ואת דכא ושפל רוח אשכון, דאמר הקב"ה 'אני את דכא', וממילא דלא יתכן שתשרה השכינה על האדם זולת אם יתנהג בענוה, ואולם מאידך ומי גוי גדול אשר לו חוקים ומשפטים צדיקים וגו', דהם מתחזקים בגאות דקדושה לקיים המצוות וללמוד תורה בשמחה ורוממות הנפש, בידעם גודל ויקר ערך של קיום המצוות ולימוד התורה, וב' הדברים הללו ביחד המה רק בבנ"י שהם בבחי' עם חכם ונבון.

על כך מזהיר הכתוב עוד רק השמר לך ושמור נפשך מאד פן תשכח את הדברים אשר ראו עיניך ופן יסורו מלבבך כל ימי חיך והודעתם לבניך ולבני בניך, יום אשר עמדת לפני ה' אלוקיך בחורב וגו', כי כאמור מהר סיני למדנו שיש לשלב בעבודת ה' הענוה והשפלות מחד וגאות דקדושה מאידך וכנ"ל מדברי התולדות, ורק על

התולדות יעקב יוסף, ובמק"א (פר' בהר) ביאר אמז"ל בגמ' סוטה (דף ה' ע"א) דהניח הקב"ה כל ההרים וגבעות והשרה שכינתו על הר סיני הנמוך שבהרים, ולכאן א"כ היה ראוי יותר ליתן את התורה בבקעה בשפלה וכדו', ומפני מה ניתנה התורה בהר, אלא להורות כי הגם שיסוד העבודה במדת הענוה והשפלות, אעפ"כ בהכרח צריך לשלב גם מעט גבהות והתנשאות בבחי' ייגבה לבו וגו' עי"ש.

- החכם משתמש בב' הפכים ענוה וגאווה יחד לעבודת ה' -

ויל"פ עד"ז מאמר החכם מכ"א (קהלת ב, יד) החכם עיניו בראשו והכסיל בחשך הולך, ויל"ד מה ששינה לשונו, דמתחיל 'החכם עיניו בראשו' וא"כ היה לו לסיים ולומר דהכסיל הוא עיוור בעיניו וכדו', או לומר החכם באור הולך והכסיל בחושך הולך. ולדרכנו י"ל, דהנהגודע מש"כ בשם הרה"ק בעל קדושת לוי זי"ע (הובא בייט"ל פר' נח; ייט"פ לסוכות ליל ב' ד"ה חסידים הראשונים) לפרש הפסוק (קהלת ב, יג) כיתרון האור מן החושך כן יתרון החכם מן הכסיל, דהחכם נמשל לאור, דאמז"ל בריש פסחים (דף ב' ע"א), דאור יש לו משמעות של נגהי וגם ליליא היינו אור וחושך, עד"ז בחי' חכמה הוא שיכול לשלב ולהשתמש בדברים הפכיים, דהיינו שיוודע מתי להשתמש עם האור ומתי עם החושך, עיי"ש.

וז"ש החכם עיניו בראשו, היינו שהחכם יודע להשתמש בב' הבחינות דפעמים צריך שיראה הכל בבחי' עין ימין דהיינו באופן של גדלות והתחזקות וכאמור, ופעמים צריך דייקא לראות בבחי' עין שמאל להיות בשפלות והכנעה להיות כחרס הנשבר וכו', כי בכל מצב צריך ללחום עם הצר הצורר הוא היצה"ר האורב על האדם בכל הדרכים והאופנים, על צריך בכל פעם לאחוז במדה אחרת להכניע את היצה"ר פעם בהתנשאות ופעם בשפלות, לא כן הכסיל אשר תמיד בחושך הולך, כי אינו יודע היאך להשתמש בב' הפכים מתוך הוא נופל והולך חשכים ליאוש וכו'.

ואמרת מכבר דזהו שרמזו חז"ל (פסחים שם) אור לארבעה עשר בודקין את החמץ, דבספה"ק כי חמץ מורה על היצר הרע המחמיצנו, ודייקא ע"י בחי' אור שהוא נגהי וליליא יכולים להכניע

שהיה עם בני ישראל בהיותם בארץ אויביהם במצרים, שראשם ורובם היו שקוע רק ללבון הלבנים ולחפור בחומר, וכל מחשבתם היתה סביב הדאגה לקושש קש לתבן, ומה גם שכבר אמרו חז"ל (ילקו"ש בשלח רמז רל"ד) ששרו של ים קטרג עליהם ואמר הללו עובדי ע"ז והללו עובדי ע"ז, ושוב יכול משה לתמוה אל לבו, כלום לאנשים כגון אלו שולח הקב"ה אותי להודיע כי ראה ראיתי את עני עמי אשר במצרים.

אשר על כן נתגלה הקב"ה למשה בלבת אש דווקא מתוך הסנה, ללמדו שכשם שסנה זה הוא עץ יבש כגריד ואין בו לחלוחית של מים ושורה עליו רוח ה', כך גם משרה הקב"ה את שכינתו אף על השפל שבישראל שיבש לגמרי מהתורה והמצוות, כי הקב"ה חס על כל נפש מישראל שלא ידחה אבן אחר הנופל, ככתוב (שמואל ב יד, יד) וחשב מחשבות לבלתי ידח ממנו נדח.

וזה ששאל משה רבינו 'מדוע לא יבער הסנה' [ובפירוש אבי עזר על האבן עזרא האריך לדרכו לפרש הדברים עד כמה שיכולים אנו להשיג, כי בכל פרשה זו טמונים סתרי תורה, עיי"ש], דהנה בוודאי ידע משה רבינו שאש זו הבוער בתוך הסנה אינה אש פשוטה וגשמית, הוא ידע והבין שהוא רואה כאן שלהבת אש של מלאך ה', אולם משה שהיה 'איש האלוקים' תמה תמה קרא 'מדוע לא יבער הסנה', כלומר מדוע באמת משרה הקב"ה את שכינתו על אדם שהוא יבש כסנה בלי שום לחלוחית של מים, אין מים אלא תורה (ב"ק דף י"ז ע"א) שנאמר (ישעיהו נה, א) הוי כל צמא לכו למים, מדוע משרה הקב"ה שכינתו על אדם יבש כזה שאין בו שום מעלה ומידה נכונה, והלא היה לו להיות כלה ונשרף מיד תיכף כשהמלאך יגע בו, ובבחינת מה שמצינו (שבת דף ל"ד ע"א; יבמות דף מ"ה ע"א) נתן בו עיניו ועשהו גל של עצמות. על כך אמר לו הקב"ה 'של נעליך מעל רגליך כי המקום אשר אתה עומד עליו אדמת קודש הוא', רצ"ל שאין לזלזל בשום נפש מישראל, כי כל מי שהוא מזרע אבותינו הקדו' יש בו קדושה, אלא דלפעמים מתגבר היצה"ר להכניס בו זוהמא ולהטעותו מן דרך הישרה ע"י שנברא מחומר וגשם, ואינו יכול לעמוד נגד הנסיונות והקושיים, אבל בתוך תוכו יש בט חלק

ידי שיחזיק תמיד בב' בחינות אלו, יזכה שאז יקויים בו ליראה אותי כל הימים אשר הם חיים על האדמה ואת בניהם ילמדון, הכוונה דאצל בני אדם קרוצי חומר אין יום אחד דומה לרעהו, ועל כן ביום טוב יום של התרוממות צריך להשתמש בבחי' הענוה וכו', מאידך ביום של ירידה ונפילה ישתמש דייקא במדת הגאות, ועל דרך זה ואת בניהם ילמדון ללמדם להכניע את היצה"ר בכל יום ויום בהתאם למצב רוחו באותו יום.

- ביאור מה שנתגלה השי"ת למשה בסנה ללמד שכל אחד ואחד זוכה להשראת השכינה -

והנה מרן אאדמו"ר זי"ע (חורש"י פר' בהר תשל"ו) בתו"ד האריך במה שמובא במגלה עמוקות (פר' שמות, עה"פ וזה לך האות) בשם אדם גדול המהר"א קרקאש שכתב בפירושו על המורה נבוכים, כי באותן האבנים הנמצאים על הר סיני נמצא חקוק צורת סנה, ואף כאשר חוצבים כל אבן לחתיכות תימצא על כל חתיכה צורת אילן סנה, ועל כן נקרא הר 'סיני' על שם צורת 'הסנה' עיי"ש. (וראה גם בביאור הנרבוני למו"נ, ח"א פט"ו; מגדל עוז להיעב"ץ, בית מידות, מדור עליית הטבע). דיש להבין מדוע עשה ה' ככה שבאבני הר סיני יהיה מצויר צורת הסנה, הלא דבר הוא.

ותו"ד דהנה אמה"כ (שמות ג, ב-ה) וירא מלאך ה' אליו בלבת אש מתוך הסנה וירא והנה הסנה בוער באש והסנה איננו אוכל, ויאמר משה אסורה נא ואראה את המראה הגדול הזה מדוע לא יבער הסנה וגו', ויאמר אל תקרב הלום של נעליך מעל רגליך כי המקום אשר אתה עומד עליו אדמת קודש הוא. וכבר שאלו בגמרא (שבת דף ס"ז ע"א) מדוע השרה הקב"ה את שכינתו דווקא על הסנה ולא על שאר אילנות, עיי"ש.

וכתבו המפוי' דהסנה הוא אילן סרק שאינו מוציא פירות והוא שיח של קוצים יבש לחלוטין בלי שום לחלוחית של מים, ללא תואר וללא הדר. וי"ל דרמז יש בדבר, שלא נטעה שהתורה והמצוות ניתנו רק לתלמידי חכמים ובני עלייה המלאים מצוות ומעש"ט, אלו שיכולים להגיע למדריגות נשגבות, אבל אדם פשוט ופחות ערך שלא ניחון בדעה ותבונה, והוא כסנה יבש בלי שום מעלה ומידה, אין לו חלק ונחלה בתורת משה ח"ו ואבדה ממנו תוחלת ותקווה. וכפי

לדורות שיהיו מתפללין בשעת הצרה, שידעו כי בכל מצב ובכל אופן יועיל להם התפילה, וגם כאשר יחשבו כי לא הועיל התפילה ידעו כי הקב"ה סופר דמעוטיהן של ישראל ומאזין לקול שוועתיהן, ולעתיד ייענו ויוושעו בגין אותה התפילה, כאשר היה בתפלת משה רעיא מהימנא, שאף שלא הועיל תפילתו לעצמו באותו שעה, פעלו בשמים לטובת בני לדורות עולם.

ובזה יובן גם מה שנרמז כאן ענין ארבעה מינים, הפייטן יסד (ליום א' דסוכות, ד"ה אקחה בראשון; ומקורו במדרש ויק"ר ל, יב) פרי עץ הדר אלו ישראל מה אתרוג זה יש בו טעם ויש בו ריח כך ישראל יש בהם בנ"א שיש בהם תורה ויש בהם מעש"ט, כפות תמרים אלו ישראל מה התמרה הזו יש בו טעם ואין בו ריח כך הם ישראל יש בהם שיש בהם תורה ואין בהם מעש"ט, וענף עץ עבות אלו ישראל מה הדס יש בו ריח ואין בו טעם כך ישראל יש בהם שיש בהם מעש"ט ואין בהם תורה, וערבי נחל אלו ישראל מה ערבה זו אין בה טעם ואין בה ריח כך הם ישראל יש בהם בנ"א שאין בהם לא תורה ולא מעש"ט ומה הקב"ה עושה להם לאבדן אי אפשר אלא אמר הקב"ה יוקשרו כולם אגודה אחת והן מכפרין אלו על אלו, עי"ש, הרי דהד' מינים מורים דאפי' הערבה שאין בו מאומה לא תורה ולא מעש"ט גם הוא אינו נדחה, והקב"ה גם עליו לאבדו אי אפשר, וסו"ס יבוא גם הוא אל תיקונו השלם, בכך יתחזק האדם גם בהיותו במצב של שפלות וירידה לדעת כי בשום מצב לא יטוש ה' את עמו הקב"ה וברגע אחד יוכל לבא ולהדבק בהשי"ת.

ויש לרמז במאה"כ (ויקרא כג, לט-מב) אך וגו' באספכם את תבואת הארץ תחוגו את חג ה' שבעת ימים וגו', ולקחתם לכם וגו' ושמחתם לפני ה' אלקיכם שבעת ימים וגו'. דאמר באספכם את תבואת 'הארץ' רומז כאמור על הכנעה ושפלות, שגם אז עם שבירת הלב והשפלות ולקחתם לכם ביום הראשון וגו' שגם כאשר הוא דומה לערבי נחל לא יעזבנו השי"ת, ודייקא עם הערבי נחל היו מסובבים את המזבח, להורות כי בלתי נדח ממנו שום נפש מישראל, כי על ידי הכנעה וענוה זוכים מיד לחסות בצל א'ל והקב"ה אומר אני את דכא איתי את דכא, וזוכה לתקן עצמו בשלימות.

האלקי ניצוץ הקדוש שלא נכבה, לכן אל תשפוך חמתך עליהם ואל תדון אותם לשריפה, כי הקב"ה חשב מחשבות לבלתי ידל ממנו נדח, והטוב ומטיב אשר ורחמיו על כל מעשיו חומל ומרחם גם על אותם היבשים כסנה מכל לחלוחית של קדושה, אתוד"ק מרן אאדמו"ר זי"ע יעו"ש עוד באורך דברים נפלאים.

- ביאור מאמרי חז"ל בפרשתן -

והנה משה רבינו כאשר נגזר עליו שלא ייכנס לארץ ישראל, הצדיק עליו את הדין כי צדיק הוא ה' כי פיהו מריתו, וברוב שפלותו וענוותנותו סבר דבוודאי הוא הגרוע והשפל ביותר מכל עדת בני ישראל אשר מחמת רוע מעשיו אינו ראוי ליכנס לארץ הקדושה, ואולם אעפ"כ התאזר עוז ולא התייאש מלבקש על נפשו, באומרו להקב"ה הלא כך לימדת אותי בהתגלות אלי בלבת אש מתוך הסנה, דאף מי שהוא כולו עלה חרולים וקמשונים, ואין בו עוד לחלוחית של קדושה, אינו נדחה מלפני כסא כבודו, וכל אחד ואחד יכול להיטיב ולתקן מעשיו ולהתחדש להיות כבריה חדשה, וזהו שאמר לפני הקב"ה למה את עושה לי כך, אתה התחלת לבוא אצלי, מנין שנאמר וירא מלאך ה' אליו בלבת אש מתוך הסנה, הרי שאפי' הגרוע והשפל ביותר יש לו תקוה טובה, כי ידך פתוחה לקבל שבים אפי' את מי שנפל בשטאול תחתיה רח"ל, מעתה הרינו מקבל עלי לשוב בתשובה שלימה ולתקן מעשי מיומא דגן ולהלן, ואדרבה כאשר אכנס לארץ אזכה אשר זכות קדושת הארץ תסייע בעדי לטהר נפשי ולתקן כל מה שחטאתי, ועל כן א"ל הקב"ה אל תוסף דבר אלי עוד בדבר הזה, כי לא זה הטעם והסיבה למניעת כניסתך לארץ.

ולכן אמרה תורה ואתחנן אל ה' בעת ההיא לאמר כי עצם התפילה הלזו הוא לימוד לדורות עולם, לדעת כי הקב"ה שומע תפילת כל פה בכל מצב ובכל אופן, ואף אם אין האדם כראוי וכהוגן, מכל מקום כשיזעק וישווע אל השי"ת יזכה וירחם עליו השי"ת ויקרע גזר דינו להמתיק עליו הדין לרחמים, והראיה דכאן הוצרך הקב"ה לצוות לו שאל יוסיף להתפלל עוד, והיינו כי גזירה הוא מלפניו שתפילה היוצאת מן הלב אינה חוזרת ריקם, וזה שאמרו במדרש לאמר

אחת בידם להתקרב אליו ית"ש בתשובה.

- ביאור ענין הנחמה אחר חורבן הבית שזוכים
ושכינה עמנו בכל מקום -

ועוד יורמז בזה, ובהקדם מה שנפסק בשלחן
ערוך (אורח חיים סימן תקנט, ד) אין אומרים תחנון
בתשעה באב ואין נופלים על פניהם משום
דמקרי מועד, והגר"י עמדין בסידור (שער שלכת,
דיני תשעה באב, דלת ב, חלון ב) כבר צווח על כך,
שאיזה מועד הוא יום רע ומר כזה שבו טירתנו
היתה לשמה. גם נוהגים קצת להקל בכמה דיני
אבלות בתשעה באב אחר חצות (שם סעיף ג וסעיף
י), ובבית יוסף (סימן תקנד, כה) הביא מהכל בו (סימן
סב) מנהג קדום שהנשים רוחצות ראשן מן
המנחה ולמעלה ביום תשעה באב, והחיד"א
בברכי יוסף (סימן תקנט, ז) כתב שלא מיחו חכמים
על רבות בנות דאחר חצות מתעסקות בכל כוחן
לכבד הבית וכו' עיי"ש. וכל זה טעמא בעי שהרי
לכאורה איפכא מסתברא ואדרבה אז יש להוסיף
ולקונן כי אז החל עיקר החורבן, כדאמרו חז"ל
(תענית דף כ"ט ע"א) שבתשיעי סמוך לחשיכה
הציתו בו את האור והיה דולק והולך כל היום
כולו, ואמר רבי יוחנן אלמלי הייתי באותו הדור
לא קבעתיו אלא בעשירי מפני שרובו של היכל
בו נשרף.

ואפ"ל, דהנה לכאו' מצינו סתירה בחז"ל
בהנהגת קוב"ה ית"ש כלפי בני ישראל, דבגמ'
ר"ה (דף ל"א ע"א) דעשרה מסעות נסעה שכינה
וכנגדן גלתה סנהדרין, הרי דכאשר חטאו בני
ישראל נסתלקה מהם השכינה, ולכן כל מה
שהוסיפו לחטוא גדלה המרחק יותר עד אשר
עלתה למרום וישבה במקומה, מאידך אמרו בגמ'
מגילה (דף כ"ט ע"א) כי בכל מקום שגלו ישראל
גלתה שכינה עמהם, הרי שלא נסתלקה השכינה
גם בהיות בני"ש בשפלות וכו', ואמנם באמת כי אין
בכך סתירה כלל, [כי מלבד מה שמבואר בספה"ק
בענין גילוי שכינה שיש בה פנים רבות לפי דרגת
האדם] דאמנם כל זמן שהיה בית המקדש קיים
והיה נשפע משם רוח דעת וקדושה עליונה, היו
בני"ש בבחי' צדיקים אשר הקב"ה מדקדק עמהם
אפי' כחוט השערה (יבמות קכ"א ע"ב, ועוד), ולכן אז
היה ההנהגה בבחי' יקוב הדין את ההר, וגם
כשהיה בידם רק עבירות קלות נתהווה מסך

ולכן לא התייאש מרע"ה מלבקש ולהתפלל אל
השי"ת באומרו ידעתי כי איני אלא כערבה בלבד,
ואעפ"כ הרי חסדי ה' כי לא תמנו מלרחם גם על
אדם כמוני, והבן.

זאת תהיה תורת המסורה דכיון שאמר אתה
החילות להראות את עבדך, שלמדנו בזה
שהקב"ה שומע תפילת עמו ישראל תמיד בכל
עת, וזה שרמז כי גם כאשר בני"ש בשפלות ובעוה"ר
ויתערבו בגוים וילמדו ממעשיהם, מ"מ אבינו אב
הרחמן מליץ יושר ומלמד זכות על בניו, להראות
העמים והשרים את יפיה, כי כלפי רשעי אוה"ע בני
ישראל טובים מהם ללא שיעור וערך כלל, ולכן
בכל מצב נתן לו להראות את אסתר לצוות עליה
להתחנן על עמה, כי השי"ת שומע תפילת כל פה
בכל מצב ובכל שעה, וכאמור.

- בני ישראל נתפסים בקדושת השם מלאחריו,
ובכך לא יאבדו -

ויתבאר בזה מאמר הנביא בהפטרותן (ישעי' מ,
א) נחמו נחמו עמי יאמר אלוקיכם, עפי"ד האו"ח
הק' עה"פ (דברים ד, ד) ואתם הדבקים בה'
אלוקיכם חיים כולכם היום, ותו"ד כי בני ישראל
חבוקים ודבקים בהשי"ת ובכל מצב קדושתם
קדושת עולם, והנה קי"ל (רמב"ם פ"ו מיסוה"ת ה"ב)
שאותיות הנטפלות להשם מלאחריו כגון 'כם'
מאלוקיכם נתפס בקדושת השם ואסור במחיקה,
כמו"כ גם אותם בני"ש שנפלו וכו' ושוב אינם
אחוזים בעצם אותיות השם, מכל מקום עכ"פ
דבקים באותיות הנטפלות להשם לאחריו שגם
הם נתפסים בקדושת ה'. וז"ש ואתם הדבקים בה'
אלוקיכם, רצ"ל הדביקות של בני"ש בהקב"ה הוא
באותיות הנטפלים להשם לאחריו, ועל ידי כן
חיים כולכם היום, עכתו"ד.

וזה שאמר נחמו נחמו עמי יאמר אלוקיכם,
דהנה נודע מש"כ בהקדמת הזה"ק עה"פ (ישעיה
נא, טז) ואשים דברי בפיך ובצל ידי כסיתך לנטוע
שמים וליסד ארץ ולאמר לציון עמי אתה, אל
תקרי עמי אתה (בפתח) אלא עמי אתה (בחיריק)
למהוי שותפא עמי עיי"ש, עד"ז יל"פ נחמו נחמו
עמי (בחיריק) שבנ"י יתנחמו בכך שבכל מצב ובכל
אופן הם דבוקים ואחוזים בהקב"ה, ולכן יאמר
אלקיכם שכמו "כם" דאלקיכם נתפס בקדושת
השם כמו"כ בבנ"י לא סר מהם הקדושה ובשעה

הושיעה נא, ותיכף כשנקבל על עצמינו להיטיב המעשים וכו' מיד ברחמינו יעננו ביום ראינו למלאות משאלותינו לטובה.

מעתה יתבאר היטב, כי שסוף יום תשעה באב מתחזקים ומתנחמים, כי שמים אל הלב שעד החורבן שהיתה השכינה שרויה במקומה בהיכל ה', מיד כאשר לא היו עושין רצונו של מקום היו פני הכרובים אל הקיר כאילו נכרתו ח"ו מהבוכ"ע, לא כן עתה לאחר החורבן הנורא שבכל מקום שגלו ישראל גלתה שכינה עמהם ונתהוה בחי' שכינתא בגלותא, ממילא בכך יש לנו תקוה טובה אשר אל יעזבנו ואל יטשנו לנצח, כי דייקא בגלות הלזה אפשר בניקל להתקרב ולגשת אל המלך וכאשר האריכו בזה בספרן של צדיקים.

יעזור השי"ת ומי שאמר לעולמו די יאמר לצרותינו די ויאמר למלאך המשחית הרף, ויקויים בנו היעוד (תהלים קיג, ז) מקימי מעפר דל מאשפות ירים אביון, ונגאל בגאולה השלימה במהרה בימינו אמן.

קצת ממה שאמר כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א במהלך הסעודות שב"ק פר' דברים וזאתחנן העעל"ט

מצוות יום השבת קודש, שעיקרה ויסודה היא השביתה ממלאכה וקיום מצות הל"ת והעשה שבה ה"ה ללא שינוי בזמן מן הזמנים הן בזמן שביהמ"ק קיים והן בזמן שאין לנו לא מקדש ולא מזבח, דאע"ג דגם בשבת הביאו שני כבשים אמנם אין אלו מיסוד מצוות השבת.

וההוכחה לכך, שהרי על שביתה שבת כבר נצטוו במרה, עוד טרם קיבלו בני ישראל את התורה בכלל ומצוות המשכן בפרט, ולכן מצוות השבת ה"ה קביעא וקיימא לעולם, ואין בה שום שינוי והבדל ממעלתה בימי קדם כאשר היה בית המקדש על מכונו לבין זמן הגלות.

וי"ל שעל זה רמז הכתוב (שמות לא, טז-יז) ושמרו בני ישראל את השבת לעשות את השבת וגו', ביני וביני בני ישראל וגו', וכפל לשונו לומר 'ושמרו בני ישראל את השבת', ושוב 'לעשות את השבת', להורות שכל עניינה של מצות שבת הוא

המבדיל בין ישראל לאביהם שבשמים עד שנסתלקה מהם השכינה.

ברם לאחר חורבן כאשר גלו ישראל ואמז"ל במדרש איכה (פ"א ס"א) א"ר נחמן אמר שמואל משום ריב"ל קרא הקב"ה למלה"ש אמר להם מלך בו"ד כשמת לו מת והוא מתאבל מה דרכו לעשות אמרו לו תולה שק על פתחו, אמר להם אף אני כך אני עושה וכו' עי"ש באריכות, ולכן כאשר גלו בני"י כביכול קוב"ה עשה כמו"כ להיות בבחי' שכינתא בגלותא, והיינו שבעוה"ר גם במקום החטא והזוהמא בתוך גודל ההסתר והחשכות הנוראה שורה שם השכינה, ועל דא קא בכינן שגרמנו בעוה"ר שיתחלל שמו הקדוש להיות במקום השפל והבזוי.

אולם מאידך בכך אנו מתחזקים כי אמנם גרשוני מהסתפח בנחלת ה' בירושלים עיר קדשנו ונחרב ביהמ"ק, אבל מאידך דיקא עתה השי"ת קרוב אלינו ונמצא אתנו גם בתוך החשכות הגדולה, ועי"ז בכל עת ובכל מצב יכולים אנחנו לצעוק ולבכות אליו אנא ה'

אפשר לומר בטעם שנקרא שבת זו על שם ההפטורה 'שבת נחמו', מה שלא מצינו בשאר שבתות השנה שיהיו נקראים ע"ש ההפטורה.

דהנה ישנו הבדל בין יום השבת לשאר המועדים, דבעוד דבכל המועדים בולט בכל אחד מהם איזה מצוה מיוחדת שהיא מיסוד ושורש היו"ט, שמצוה זו נהג רק בזמן שבית המקדש היה קיים, כגון בראש השנה שהיא יום הזכרון על שנצטוונו בו לתקוע בשופר שהיא זכרון תרועה, שעיקר מצוותה מה"ת היא בבית המקדש (ראה ר"ה כט, ב), וכן ביום הכיפורים עיקרה עבודת היום ע"י כהן הגדול בביהמ"ק וכן שעיר המשתלח וכו', בחג הסוכות נצטוונו (ויקרא כג, מ) על ד' מינים שמצוותה מה"ת בביהמ"ק כמ"ש ושמתם לפני ה' אלוקיכם שבעת ימים, בחג המצות הקרבת קרבן פסח, ובשבועות שנקרא בתורה יום הביכורים ע"ש שתי הלחם. אולם לא כן

השביתה ממלאכה וקיום מצות עשה ול"ת שבה, ונמצא כי ביני ובין בני ישראל אות היא לעולם, בלא כל שינוי, הן בזמן שבית המקדש עומד על מכונו והן אחר חורבנה, וזה גופא היא הנחמה הגדולה ביותר לישראל, כי לא נדחו מן הקדושה. וע"ז נקרא שבת נחמו, דהיינו דבמצות שבת נתנחם ונמצא נחמה.

ויש להוסיף עוד, דהנה כתיב (שמות יז, טז) כי יד על כס י-ה מלחמה לה' בעמלק מדור דור, דאין שמו ואין כסאו שלם עד שימחה זרעו של עמלק (ילקו"ש תהלים, פרק ט, רמז תרמג), ולכאו' צ"ב הלא הקב"ה גבוה מעל גבוה למעלה מהשגתנו ואין שייך בו ח"ו שום חסרון, ואיך שייך לומר כלפי מעלה דאין שמו שלם, וביאר בספה"ק ישמח משה (סו"פ תשא, ד"ה ה' ה') דבוודאי כי כלפי מעלה שם ה' מבורך מעתה ועד עולם ללא שינוי וחסרון כלל, אלא דענין חסרון שלימות השם הוא באופן השפע היורד אלינו משמי מרום, דכאשר בעוה"ר גברה הזוהמא אין אנו זוכים לקבל שפע דלעילא מכל אותיות השם הקדוש, אלא רק מאותיות י"ה בלבד, יעו"ש בדבה"ק.

וזהו שאמרו בגמ' (פסחים דף נ' ע"א) לא כעולם הזה העולם הבא, העולם הזה נכתב ביו"ד ה"א ונקרא באל"ף דל"ת אבל לעולם הבא נקרא ביו"ד ה"א ונכתב ביו"ד ה"א וכו' כתיב זה שמי לעלם, לעלם כתיב (חסר ו' לשון העלמה) לא כשאני נכתב אני נקרא, נכתב אני ביו"ד ה"א ונקרא אני באל"ף דל"ת, והיינו שזה הגורם להסתר פנים הגדול בגלותנו כיון שאין שמו שלם ואין כסאו שלם, ולכן אין הכל מכירין באלקותו ובשמו הוי"ה שהוא מהווה כל הוויות והוא מנהג את כל העולם כולו ונדמה שעולם כמנהגו נוהג, ואנו מבקשים שלעתיד לבוא ימלא שמו במילואו הוי"ה ויהיה נקרא ככתיבתו כיון שאז תמלא הארץ דעה את הוי"ה להכיר ולראות מלכותו שתתגלה לעין כל ויאמר כל אשר נשמה באפו ה' אלקי ישראל מלך ומלכותו בכל משלה.

והנה רביה"ק מהרצ"א זי"ע בבני יששכר (מאמרי השבתות, מאמר א) פירש מ"ד בזוה"ק (פר' יתרו, דף פ"ח ע"ב) מהו שבת שמא דקוב"ה שמא דאיהו שלים מכל סטרוי, עכ"ל. דהנה כ"ז אתוון

דאורייתא הם, ובכל אות יש בו חיות מן שם הנכבד הוי"ה ב"ה, ואם כן בכ"ז אותיות הם כח כ"ז הויו"ת, בגימטריא שב"ת, וזהו שיש לפרש מהו שבת שמא דקוב"ה שמא דאיהו שלים מכל סטרוי, דהיינו מכל צד הכ"ז אתוון שבהם ברא הקב"ה את כל העולמות בכח שמו ית' המתפשט בהם, והנה ברא עולמות בששת ימים, יעו"ש בדבה"ק. ולפי"ז יש לומר דבחי' שם הוי"ה שנפגם בגלות עדי שימחה זרעו של עמלק, וכאמור דהיינו שאין אנו זוכים לקבל שפע אור העליון משלימות השם הק', כל זה בשאר ימי השבוע אבל ביום שבת קודש המורה על תיקון כל האותיות בשמו השלם, ביום קדוש מאיר ובא השפע משלימות שמו הקדוש אל בני ישראל מקדשי השבת, וזה שאמה"כ ביני ובין בני ישראל אות הוא לעולם שבש"ק כל אותיות השם מוריקים שפעם עד בלי די.

והנה מבואר בספה"ק (ראה מגלה עמוקות, פרשתן אות ר"ו, ועוד) דיצח"ק עולה בגימטריא ח' פעמים הוי"ה ב"ה, כן כתב שם עוד, כי מספר האותיות של הוי"ה ב"ה במילוי דמילוי לפי ד' המילויים עולים בגימטריא מנין ר"ח כמנין יצח"ק, יעו"ש.

עוד מבואר בספה"ק (ראה זרע קודש בפרשתן, ד"ה וזהו שנאמר; וראה להחיד"א במדבר קדמות, י, א) במה שנאמר (ישעיה מ, א) נחמו נחמו עמי, ש'נחמו נחמו' עולה בגימטריא יצחק, יעו"ש.

ועל זה אמר הנביא נחמו' נחמו' בגימטריא יצח"ק, שעולה בגימטריא מילואי אותיות הוי"ה, ואשר שב"ת נמי עולה בגימטריא כ"ז פעמים הוי"ה, להורות שביום השבת קודש מתמלא ונתקן שם הוי"ה בשלימות, כאשר יהיה לעתיד לבוא. ועל כן נקראת שבת זו 'שב"ת נחמו', והבן. וי"ל עוד דאמר נחמו נחמו עמי, שמרמז על יצחק אבינו, אשר הוא הוא שיליץ טוב על ישראל, כדאמרו חז"ל (שבת דף פ"ט ע"ב) שבשעה שאמר הקב"ה ליצחק בניך חטאו, אמר לפניו יצחק רבש"ע בני ולא בניך, בשעה שהקדימו לפניך נעשה לנשמע קראת להם בני בכורי עכשיו בני ולא בניך ועוד כמה חטאו כמה שנותיו של אדם שבעים שנה דל עשרין דלא ענשת

כי יד, ד"ה והנה לפי זה; פר' תרומה, ד"ה עוד ביאור על המדרש, אות ג; ועי' תפילה למשה על תהלים סח, י) שלאחר החורבן נחסרו שמ"ג מצוות שאי אפשר לקיימן, ונתנו בה סימן הגש"ם חלף הלך לו (שיר השירים ב, יא). והנה איתא במדרש (במדב"ר יג, טו) עה"פ (במדבר ז, יד) כף אחת עשרה זהב מלאה קטרת, כף אחת כנגד הלוחות עשרה זהב אלו עשרת הדברות, מלאה קטורת שתרי"ג מצות בלולת בהן, וכן את מוצא תרי"ג אותיות יש מן אנכי עד אשר לרעך כנגד תרי"ג מצוות וכו', יעו"ש. ולכן קרינן פרשת עשרת הדברות מיד אחר תשעה באב להורות, שאף בזמן הגלות ניתן לקיים כל תרי"ג מצוות התורה, וזאת על ידי לימוד הלכות המצוות וכו'.

★ בהפטרותן (ישעיה מ, א-ב) נחמו נחמו עמי יאמר אלוקים, דברו על לב ירושלים וקראו אליה כי מלאה צבאה כי נרצה עוונה כי לקחה מיד ה' כפלים בכל חטאתיה. ובמדרש (איכ"ר א, נז) לקו בכפלים דכתיב לקחה מיד ה' כפלים בכל חטאתיה ומתנחמים בכפלים דכתיב נחמו נחמו עמי יאמר אלקיכם עיי"ש.

יפורש, דהנה איתא במדרש (פר' לך, פמ"ד סכ"א) עה"פ ויהי השמש באה ועלטה היה וגו' שמעון בר אבא בשם ר' יוחנן אמר ארבעה דברים הראה לו גיהנם ומלכיות ומתן תורה ובית המקדש, א"ל כל זמן שבניך עסוקים בשתים הם ניצולים משתים, פירשו משתים הם נידונין בשתים, א"ל במה אתה רוצה שירדו בניך בגיהנם או במלכיות, ר' חנינא בר פפא אמר אברהם ברר לו את המלכיות וכו' עיי"ש, וכע"ז במד"ר פר' פקודי (פנ"א ס"ז) ושם אי' אברהם ברר לו הגליות ומנין שנא' (דברים לב) אם לא כי צורם מכרם זה אברהם שנאמר (ישעיה נא) הביטו אל צור חוצבתם וה' הסגירם שהסכים הקב"ה אחריו, עיי"ש.

ברם בגודל חטאינו הרי שלקינו בכפליים, הן באריכות הגלות שבני ישראל נדים ונעים גולה אחר גולה ולא אתנו יודע עד מה, והן שמחמת הגלות ירוד ירדנו מאיגרא רמה לדיוטא התחתונה וממילא בנוסף עוד נידונים בגיהנום, ועל העת הזאת עומד אבי האומה הישראלית אברהם אבינו ע"ה ומסדר טענתו לפני הקב"ה,

עלייהו פשו להו חמשין דל עשרין וחמשה דלילותא פשו להו עשרין וחמשה דל תרתי סרי ופלגא דצלווי ומיכל ודבית הכסא פשו להו תרתי סרי ופלגא אם אתה סובל את כולם מוטב ואם לאו פלגא עלי ופלגא עליך, ואת"ל כולם עלי הא קריבית נפשי קמך, עיי"ש. וזה הנרמז נחמ"ו נחמ"ו בגימטרי' יצחק, להורות דהוא הוא אשר ינחמנו לעת"ל, כי יצחק אבינו אמר פלגא עלי ופלגא עליך, ובזכותו יזכו בני ישראל לראות במהרה בנחמה השלימה.

★ אחר תשעה באב בא שבת נחמו שבו חוזרין וקורין את עשרת הדברות, וי"ל ברמז הדבר, על דרך דאי' במדרש תנחומא (ס"ג) שלוש בריתות כרת הקב"ה עם ישראל כשיצאו ממצרים, אחת כשעמדו לפני הר סיני, ואחת בחורב, ואחת כאן בערבות מואב, ולמה כרת הקב"ה עמהן כאן מפני שאותו הברית שכרת עמהן בסיני בטלוח ואמרו אלה אלהיך, לפיכך חזר וכתר עמהן בחורב וכו' עיי"ש, על כן על דרך זה בכל שנה ושנה אחר הצער והאבל על חורבן הבית, דאחז"ל כל דור שלא נבנה ביהמ"ק בימיו כאילו נחרב בימיו, וכאילו התבטל הברית בין קוב"ה ובנ"י, לכך חוזרין וקוראין בתורה את עשרת הדברות, להראות כי הקב"ה כורת מחדש ברית עולם עם ישראל.

ואפ"ל עוד, דהנה כתיב (דברים יא, טז-יח) השמרו לכם פן יפתה לבבכם וגו' ואבדתם מהרה מעל הארץ הטובה אשר ה' נתן לכם, ושמתם את דברי אלה וגו', ופירש"י מספרי (פרשת עקב), אף לאחר שתגלו היו מצויינים במצות, הניחו תפילין עשו מזוזות כדי שלא יהיו לכם חדשים כשתחזרו, וכן הוא אומר (ירמיה לא, כ) הציבי לך ציונים, עכ"ל. וכן הביא הרמב"ן (ויקרא יח, כה) וז"ל אף על פי שאני מגלה אתכם מן הארץ לחוצה לארץ היו מצויינין במצוות, שכשתחזרו לא יהיו עליכם חדשים, וכו', יעו"ש. לזה אחר ימי האבל על החורבן שגלינו מארצנו, חוזרים לקרות פרשת עשרת הדברות, להורות ולעורר על ענין חיוב קיום כל מצות התורה הרמוזים בעשרת הדברות, אף בעידן הגלות.

ועוד רמז בזה, דהנה נודע מש"כ בהקדמת ספר החינוך (ועיין ישמח משה פר' בשלח, עה"פ ויאמר

שמים וארץ, והבן.

מהאי טעמא אמרו חז"ל (שבת דף קי"ח ע"ב) כל השומר שבת כהלכתו מוחלין לו על כל עוונותיו, והיינו דכיון שבא האדם להעיד על מעשה בראשית, בהכרח הוא שיהיה מנוקה מכל עון, דבלא"ה הריהו פסול לעדות.

ויבואר מאמרם ז"ל (שם דף קי"ט ע"ב) כל האומר ויכולו בערב שבת שני מלאכי השרת מניחין ידיהן על ראשו ואומרים לו וסר עונך וחטאתך תכופר (ישעיה ו, ז), ולהבין בעי מה שאומרים פסוק זה דייקא. ולהנ"ל יובן שפיר, דכשבא האדם להעיד בהכרח הוא להסיר תחילה עוונו ולכפר חטאתו.

ועפ"ז יבואר עוד אמרינו (זמירות ליל שב"ק, מנוחה ושמחה) **אכול בשמחה כי כבר רצך**, והיינו שהקב"ה מוחל להם לישראל עוונותיהם, וטעמא מאי כיון שבמשנה לחם וקדוש רבה, וכיון שבא האדם להעיד על מעשה שמים וארץ, על כן יאכל בשמחה לחמו כי כבר רצה האלוקים את מעשיו ומחל להם על עוונותיו.

עוד יש לפרש במה שאמר **שתעביר אנחתי**, דיותר היה לו לומר שתסיר אנחתי וכדו'. וי"ל דהנה בשבת שחל בה תשעה באב, בני ישראל חפצים להאנח מגודל האבילות וצער החורבן, אולם כובשים המה את כאבם ואנחתם, ומעבירים אותו עד לאחר השבת. ובשכר זאת אנו מבקשים גם כי הקב"ה יעביר אנחתנו על ראשי אומות העולם, ואם ח"ו נגזרה איזה גזירה לא טובה יעבירה השי"ת מאתנו ותנתן על ראש אומות העולם, ובבחי' מה שנאמר (ישעי' מג, ד) ואתן אדם תחתך.

✽ **עוז והדר לבושה ותשחק ליום אחרון**: רצ"ל אף דכהיום אין הלבוש כי אם בחי' 'עוז' וגבורה, בחי' מדת הדין, ואילו היופי היא מוסתר תחת הלבוש, מכל מקום ותשחק ליום אחרון, כלומר עם בני ישראל מתחזקים ויודעים כי לעתיד לבוא כולו הטוב והמטיב, וכנודע מה שהביא הצ"ח (פסחים דף נ' ע"א ד"ה העולם הזה) בשם המגיד מבראד זצ"ל על מאמר חז"ל (פסחים, שם) לא כעולם הזה עולם הבא, העולם הזה על בשורות טובות אומר ברוך הטוב והמטיב ועל בשורות רעות אומר ברוך דיין

מפני מה לקתה בכפליים, ולקו הן בגלות מרה כל כך בעולם הזה, והן בעונשי הגיהנום בעלמא דקשוט. עד שהקב"ה מנחמו ג"כ בכפליים במהרה בימינו.

✽ **בזמירות ליל שב"ק, בפיוט רבון כל העולמים: ובאתי לביתך להפיל תחנתי לפניך שתעביר אנחתי, ואעיד אשר בראת בששה ימים כל היצור.** אפ"ל הכוונה ע"ד שפירש הבעש"ט הקדוש בביאור הכתוב (איכה א, כב) תבא כל רעתם לפניך ועולל למו כאשר עוללת לי על כל פשעי כי רבות אנחתי ולבי דוי, כי ההבדל בין אדם מישראל לבין הגויים הטמאים ימש"ו הוא, שהם עושים מעשי רשע בכל לבם ובכל רמ"ח אבריהם ושס"ה גידיהם ואין פחד אלקים לנגד עיניהם, לא כן אדם מישראל שאם ח"ו נכשל בחטא לבו עליו דוי ומתבייש במעשיו, והוא פורש מן התאוה כמי שנכוה באש וקץ במעשהו כמי שנתלכלך בצואה, ומי שלבו יותר נכון רץ לטבול במקוה ואומר כמה מזמורי תהלים ומקבל עליו שלא ישוב לכסלה עוד, כי באמת אינו רוצה לחטוא אלא שלא עלתה בידו לכפות את יצרו הגבור ממנו שהתנפל עליו כרוצח ולכד אותו בפח מוקשו, וזה תבא כל רעתם לפניך שרעה שהם עושים היא בשלימות, ואילו אני כשאני נכשל בחטא הרי רבות אנחותי ולבי דוי בפחד ורעדה, וגלוי וידוע לפניך שרצוננו לעשות רצונך ומי מעכב שאור שבעיסה, היצר העכור שעומד עלי לטורדני מן העולם (וראה ייטב לב, פר' אחרי, שהביא זאת בשם זקה"ק הישמח משה זי"ע).

ועל כך אנו מבקשים שנזכה לשוב באמת בלבב שלם, וז"ש **ובאתי לביתך שתעביר אנחתי**, היינו העבירות והחטאים שנזדהמו בה אשר בעוה"ר רבות אנחותי, ומבקשים אנו שיעביר הקב"ה אותם האנחות הרומזים לעבירות שאנו נאנחים ע"כ כנ"ל. וגלוי וידוע לפניך שרצוננו לעשות רצונך ובכך ייחשב להשי"ת שחזרת בתשובה ושוב הנני כשר לעדות, ולכן ואעיד אשר בראת בששה ימים כל היצור. דהרי הגם שידעתי צרות נפשי שחטאתי אבקשך לראות אנחותי וצערי ובכך לטהרנו ולכפר על כל חטאותינו כדי שנהיה כשרים להעיד על בריאת

כאלו הנוהגים שלא ללבוש מלבושי שבת, כי לגודל האבילות ממשיכים ללבוש בגדי חול בשבת. ברם אנו לא כן נהגנו, כי אם אדרבה מכבדים את השבת בכסות נקיה בשמחה וטוב לבב ועוז והדר לבושה, והיינו טעמא לפי שותשחק ליום אחרון, ושמחים אנו כבר מעתה על הגאולה העתידה הקרובה לבוא.

האמת, לעולם הבא כולו הטוב ומטיב. כי לעתיד לבוא יתברר ויתוודע לנו כי הכל היה רק לטובה, עי"ש באריכות, וזהו שאנו אומרים כי יודעים אנו שיתקיים אז ימלא שחוק פיננו כאשר נראה עין בעין כי הכל כאשר לכל היה חסד ורחמים, וזהו ותשחק ליום אחרון, והבן. יורמז עוד בפסוק זה, דהנה בשבת חזון ישנם

יום שני פר' ואתחנן י"ב אב

בערב נתאספו במעון הקודש בקיסריה המנהלים הרוחניים של תשעת תלמודי התורה דרכי אבות דחסידי צאנז בארה"ק, לקראת פתיחת הזמן החדש בו יחזרו אלפי ילדי אנ"ש לספסל הלימודים בעזהשי"ת. ה"ה הרה"ג ר' אליעזר אסטרייכר והרב יחזקאל שר מנהלי הת"ת בב"ב, הרב אלטר יעקב שמעון שר והרב מרדכי ברוך בלומנטל מנהלי הת"ת פיעה"ק, הרב גדליה דוד שווארץ מנהל הת"ת בירושלים, הרב אברהם שלומוביץ מנהל מכינה לשיבה לצעירים דרכי חיים בירושלים, הרב גבריאל שנק מנהל הת"ת באלעד, הרב מאיר הלברשטאם מנהל הת"ת בבית שמש, הרב דוד הרשקוביץ מנהל הת"ת בחיפה, הרב אברהם פסח שמרלר מנהל הת"ת בביתר, הרב יעקב הכהן רוט מנהל הת"ת בקרית צאנז טבריה, והרב אשר ליברמן מנהל הת"ת בצפת עיה"ק.

במהלך האסיפה שמעו קול ה' ברמה, דבר הקודש מכ"ק מרן שליט"א במעלת מצדיקי הרבים ככוכבים מלמדי תשב"ר שליט"א, וכן בכמה עניינים נחוצים ויסודיים בחינוך ילדי ישראל בדרך המסורה, משך שעה ארוכה (תוכן שיחת הקודש יבוא אי"ה).

יום שלישי פר' ואתחנן י"ג אב

לפנה"צ הגיע מרן שליט"א לבני ברק לניחום אבלים, אצל האחים הרה"ח ר' שמואל הי"ו מב"ב, הרה"ח ר' יוסף הי"ו מירושלים, העסקן הרה"ח ר' מנדל הי"ו מנהל מוסדותינו הק' בביתר עילית ומעון הילדים פיעה"ק, והרה"ח ר' יעקב הי"ו מב"ב, בני להבחל"ח הרה"ג רבי נפתלי צבי שווארץ צ"ל מרבני קרית צאנז,

היושבים שבעה על פטירת אמם ע"ה, מרן שליט"א ניחמם בדברי תנחומים ונביא כאן מתוכן השיחה: **בני המשפחה:** אבינו (הרה"ג רבי נפתלי צבי ז"ל) למד אצל מרן זי"ע בשנים הראשונות באמריקה, ואחר כך קרא לו מרן זי"ע לעלות לארץ ישראל.

מרן שליט"א: מרן אאדמו"ר זי"ע היה השדכן אצלו... **בני המשפחה:** זקננו הרה"ח ר' משה שמעיה ז"ל נכנס אל מרן זי"ע לשאול על שידוך לבתו, אמנו ע"ה, ואמר לו מרן זי"ע שיש לו בשבילו בחור טוב, ושימתין קצת. ואז שלח לקרוא לאבינו לעלות לארץ ישראל, באמרו שבחור כמותו אין לו מה לחפש באמריקה. וכשהגיע לארץ ישראל אמר לו מרן זי"ע שיש לו הצעת שידוך בשבילו ממשפחה טובה.

מרן זי"ע התבטא ב' הפלגות על אבינו באזני זקננו ר' משה, הא' שאם יכניסו אותו לבדו לחדר מלא אבנים טובות ומרגליות, הוא לא יגע בכלום שאינו שלא והכל ישאר על מקומו כבתחילה. והב' שהוא קדוש מרחם. אבינו ז"ל נולד בליל פסח, ונסתלק בערב פסח.

מרן שליט"א: הקב"ה ממלא שנותיהם של צדיקים (קידושין לח, א)...

בני המשפחה: ביום שאבינו ז"ל נעשה בר מצוה, היה יום קר מאוד, ואביו הרה"ח ר' משה יוסף ז"ל שהיה משגיח כשרות באיזה עיר, אמר לו שלא לוותר על מקוה, ולקח אותו לטבול בחוף הים...

זקננו, גם מצד אבינו וגם מצד אמנו, היו חסידי צאנז מדורי דורות. זקניו של אבינו התגוררו בעיר צאנז אבי המשפחה היה הנגיד רבי מרדכי צבי שווארץ צ"ל, שיש מכתב ממרן הדברי חיים אליו, שמבקשו לתמוך במשפחות. הוא היה בנו של הגה"ק רבי אהרן פאטיקער

וראה עוד שם (מכתב יד) מכתב נוסף אליו בבקשה לסייע לקיבוץ מעמדות, וז"ל: ב"ה ה' וישלח תרכ"ח לפ"ק צאנז, שו"ר לידידי הרבני המופלג החסיד הנגיד המהולל היקר כש"ת לשו"ת מרדכי נ"י שווארץ. מחמת גודל צוק העיתים אשר לעת זקנתי ותשות כחי וצורכי מרובים, לא ידעתי מה לעשות, והוכרתי לשלוח נכדי היקר המופלג החסיד בנש"ק מו"ה ליבוש נ"י [לכאן הכוונה לנכדו הרה"צ ר' ליבוש צ"ל אבד"ק דוקלא בן בנו הרה"ק רבי דוד מקשאנוב זי"ע], עם איש נאמן ביתי הרבני החסיד ר' זנוויל נ"י [הוא הרה"ח ר' שמואל זנוויל מרדכי בלאזענשטיין ז"ל הכותב של מרן הדברי חיים זי"ע], לעורר לבב מכירי הנגידים יראי השם להשתתף בצורכי ולעשות עבורי בכל שבוע איזה דבר קצוב, ויבחרו שני אנשים לאסוף המעות ולשלם לידי ע"י הבי דאר בכל רבע שנה לסייע מעט לצורכי ביתי. והנה אותו ראיתי לאוהב נאמן לי ואיש חיל ראוי לזה, ולכן באתי בדברי אליו. ומחמת כי בטוח

א הובא בספר 'וכתוב לחיים' (מכתב כ), וז"ל: ב"ה, ה' נח תרל"א לפ"ק צאנז. החיים והשלו' לידידי הרבני המופלג החסיד המהולל היקר ירא ד' כש"ת מו"ה מרדכי צבי נ"י שווארץ יצ"ו. אם אמנם כי קשה עלי מאוד להטריח את כ"מ כי ידעתי שעמוס עליו עול פרנסת ביתו יחי', אך לא יכולתי מלט ולהשיב ריקם פני ידי הרבני המופלג החסיד מ' אלימלך נ"י [הוא רבי אלימלך מלאפין, נכד הרה"ק הרבי ר' אלימלך מליזענסק זי"ע], המוכ"ז הנלחץ מאוד ממצוקי הזמן, וצריך להשיא בתו הכלה בחורף הלז וגם בנו החתן, ולרש אין כל, ומצוה גדולה לתמכו ולסעדו, ויסע כ"מ אתו לאיזה מקומות הסמוכים ולהעיר לבב נדיבי העם היקרים יראי ד' ולהשתדל לטובתו לאסוף עבורו איזה סך מסיום שיוכל לעשות נשואין לבתו הכלה ולבנו יחי', ובזכות זה ישפיע לכם השי"ת שפע וברכה והצלחה בני חיי ומזוני רויחא ויתרומם קרניכם למעלה. דברי החפץ שלומו וטובותו כה"י הק' חיים הלברשטאם.

מלבוש עליון קצר. וזקננו השיב להם: בזקני לא אגע, ולגבי המלבוש עליון אני מוכן לקצר במקצת ולילך כמו היעקישע אידן'...

עוד לפני שזקננו הגיע לאמריקה, הגיע לשם אחיו הרה"ח ר' מנחם מנדל ז"ל שהיה מחסידי סיגוט. הוא סיפר שפעם נתגלה אליו בעל העצי חיים זצ"ל בחלום, וכבר היה לאחר פטירתו, וביקש ממנו להשתדל ולפעול להשגת סרטיפיקט עבור משפחת ווילליגער, שיוכלו להגיע לאמריקה. דודנו לא התייחס לחלום, אבל העצי חיים נתגלה אליו בשנית, ואז השתדל דודנו בענין והשיג להם את האישורים, וככה הגיעה משפחת ווילליגער לאמריקה.

יהודים רבים שהגיעו לאמריקה התאכסנו בביתו של זקננו, ואף שהיה בית קטן מאד הכניסו לשם הרבה אורחים...

אבינו סיפר על אביו, שבהיותו ילד ופתח הדלת בליל הסדר לאליהו הנביא, החל לבכות בכי תמרורים משך זמן רב על שאינו רואה את אליהו הנביא...

מרן זי"ע מינה את אבינו זצ"ל עוד בבחרותו לשמש כרב של הבימ"ד בבנין בית משה. מרן זי"ע אמר שהבחורים שם יתכנסו מזמן לזמן ושהוא ידבר בפניהם, ואמר לו אבינו שאינו יודע מה לומר, והשיב לו מרן זי"ע, אני כבר אגיד לך מה לומר...

ונכנס שם לנחם כ"ק האדמו"ר מנאראל שליט"א.

מרן שליט"א: הרי הכרתם את ר' נפתלי...

האדמו"ר מנאראל: א וודאי... מהשנים ההם בישיבה, הוא היה מראשוני התלמידים, והיה מבוגר ממני. היו אז הרבה בחורים מניצולי השואה שיצאו לעבוד, אבל ר' נפתלי נשאר כל הזמן בישיבה ועסק בתורה ויראת שמים.

מרן שליט"א: הוא קיים תמים תהיה עם ה' אלקיך.

בני המשפחה: כידוע שהרה"ק התפארת שלמה מראדומסק זי"ע בא פעם לצאנז על חג השבועות עם כמה מאות מחסידיו, והרבנית מצאנז לא ידעה כיצד תוכל להכין את צרכי הסעודות עבור כל האורחים, וזקנתנו ע"ה (בתו של הרה"ח ר' ישראל טייכטאל ז"ל) שהיתה אז לפני חתונתה הציעה שהיא תאפה החלות, ואכן אפתה החלות עבור האורחים. ואח"כ אמר מרן

זי"ע בנו חורגו של הרה"ק מהרי"א מקאליב זי"ע. ונכדו ר' מרדכי צבי שנקרא על שמו היה גר בעיר צאנז.

אמנו היתה נכדת הגה"צ הרב מבאכטא (רבי אברהם אלכסנדר פריינד) זצ"ל.

זקננו הגה"צ הרב מבאכטא זצ"ל לחם הרבה נגד מאשין מצות כאן בירושלים.

מרן שליט"א: הוא היה מגדולי חסידי צאנז.

זקנכם ר' משה היה בא הרבה אל מרן אדמו"ר זי"ע. **בני המשפחה:** בכל שבת מברכים.

מרן שליט"א: באיזו שנה נסתלק ר' משה?

בני המשפחה: תשל"ט.

פעם מחמת איזה ענין אמר מרן זי"ע לזקננו הרה"ח ר' משה יוסף שווארץ ז"ל אודות בנו אבינו ז"ל שהוא מרגיש כלפיו כמו אב לבנו.

זקננו ר' משה יוסף היה חתנו של הרה"ח ר' מאיר ווייס ז"ל שהיה מונקאטשער חסיד, והוא היה חתנו של הגה"צ רבי יעקב שפירא זצ"ל אב"ד טערצאל, שהיה מגדולי חסידי צאנז, וכן כתבו על ציונו. כשהיה מגיע לצאנז היה מרן הדברי חיים מורה לשאול אותו השאלות שנתעוררו שם בבית.

זקננו ר' משה יוסף הגיע לאמריקה עוד לפני המלחמה, והיו כמה וכמה אדמו"רים שהגיעו לשם בעירום וחוסר כל, וזקננו אף שלא היה בעל אמצעים, עמד לימנים וסייע להם לרכוש דברים הכרחיים לביתם, כמו מוצרי חשמל וכדומה.

זקננו התגורר במונקאטש, ונסע לאמריקא לצורך פרנסה, ושהה שם כשנתיים, ובכל אותה תקופה אכלה זוגתו זקנתנו ע"ה עם ילדיה על שולחנו של המנחת אלעזר זצ"ל. אחר כשנתיים ימים שזקננו התבסס שם באמריקה, חזר למונקאטש ורצה להביא את משפחתו לשם. וכשהלך להיפרד מהמנחת אלעזר, הניח לו לנסוע, ואחר כך אמר להנוכחים שם, אם היה לי כסף לתת לו לפרנסה, לא הייתי מניח לו לנסוע, אבל עכ"פ יהודי כמותו איני פוחד עליו כיון שהוא קפדן ביראתו ויזהר שלא ליפול שם.

כשהיה באמריקה הציעו לו להיות משגיח כשרות, אבל התנו עמו ב' דברים, שיגלח זקנו ושילך עם

השמים, ואתם תתברכו בזכות המצוה ובזכות קדושת אבינו הכ"מ זצ"ל"ה בברכה וחיים ושלוש וכ"ט, והשי"ת ינחמינו מעצבון ידינו ותהי' זאת נחמה לפצע חבורתינו בבוא גאולתינו ופדות נפשינו בב"א. [מכאן כי"ק רביה"ק משינאווא זי"ע] ואת אשר תשלחו יגיע לכם קבלה ממני, ידידו"ש הק' יחזקאל שרגא הלברשטאם, הק' דוד הלברשטאם, הק' ברוך הלברשטאם.

² ראה להגה"ק ממונקאטש זצ"ל בשער יששכר (מאמרי ניסן, אגדתא דפסחא, אות קלג): ושמעתי מפי זקן וחסיד א' הוא הרב המאה"ג מו"ה יעקב הלוי שפירא ז"ל אבד"ק טארצאל שהיה בק' צאנז בימים אחרונים של פסח בעת חליו ופטירת הה"ק רבינו בעל דברי חיים זי"ע והיה אז שמה בנו הגדול הה"ק אדמו"ר משינאווא זי"ע ואאזמו"ר הה"ק מהר"ש זי"ע אבדפה"ק (ומלפנים אז בק' סטריזוב) ובעת סעודת אחרון של פסח כנגן המנגן זמר אחד מי יודע שאל אאזמו"ר הה"ק הנז' את הה"ק משינאווא אולי יודע או שמע איזה תירוץ לקו' הנז' דמה זהו רבותהון ד' ישראל דתשעה ירחי לידה כנ"ל והשיב הה"ק משינאווא כי לא יודע תירוץ לזה, וענה הרב מטארצאל הנ"ל שהיה באותו מסיבה, רבותיי, אם תרשנו לומר דבר, הנה נ"ל ליישב בפשוטו וכו'.

אני שיעשה כל התאמצות והשתדלות לטובתי ולהיות בעזר שלוחי הנ"ל, באתי בקצרה כנפש דו"ש הק' חיים הלברשטאם. וראה עוד שם (מכתב נב) מכתב מבני מרן הדברי חיים אליו, בבקשה להמשיך במשלוח המעמדות אחר פטירת מרן הדברי חיים זי"ע, וז"ל: ב"ה יום א' אמור כ"ח למב"י, תרל"ו לפ"ק צאנז, החיים והשלו' לכבוד ידידנו ה"ה הרבני החסיד המופלא וי"א הנגיד כש"ת מו"ה מרדכי נ"י שווארץ. הנה אחנו האחים הח"מ מבקשים מאת מע"כ הרמה בדבר המעות המעמדות אשר הרגלתם לשלוח לכבוד אבינו הקדוש הכ"מ זצ"ל"ה, ועתה כי בעו"ה נסתלק מעלמא הדין והבנים יתומים קטנים נשארו בלי שום משען ומשענה, ואתם ידעתם כי בכל כחו מסר נפשו על קדושת שמו ית' ועל קדושת בני ישראל, ונשא אתכם על אברתו והרבה תפלה בעדכם, לכן למען השם אותו החסד לזרעו היום ברחמים תזכרו לעשות עמם חסד וצדקה.

ואנחנו שולחים כעת את נכד אבינו הקדוש זצ"ל"ה הרב החריף החסיד מו"ה ארי' ליביש נ"י ועמו הרבני החסיד מו"ה זאב וואלף נ"י והמה יעורר לבות הנדיבים הישרים בליבותם, ומע"כ כמסייע אתם שישלחו המעות המעמדות ע"י המוכ"ז הנ"ל שהוא ציר נאמן כאז כן עתה בלי גרעון כלל, וכל המוסיף מוסיפין לו רחמים מן

יוד שנסע לליקוואד לבנו והלך עם שטריימל, באומר שרוצה להראות לנכדיו האיך היו נראים פארציטישיע יוד...

מֶרֶן שליט"א: היום בזה ב"ה אכשר דרא בזה... **בני המשפחה:** לאבינו ז"ל היה סמיכה בבחרותו מהגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל, וכן מהגאון רבי נפתלי לאנדא זצ"ל.

האדמו"ר מנאראל: רבי נפתלי היה ה'חוסטער דיין'. **בני המשפחה:** הגר"מ התפעל מאד מאבינו ז"ל, ולאחר הבחינה התקשר הגר"מ פיינשטיין אל מרן זי"ע לשאול אם מכיר הבחור ואם יכול לתת לו כבר סמיכה, וכשמרן זי"ע הסכים לזה נתן הסמיכה.

האדמו"ר מנאראל: הגר"מ פיינשטיין זצ"ל התעסק בעניני העירוב, יחד עם הגאון רבי פישעלע הרשקוביץ זצ"ל. אמרו על ר' פישעלע שהוא ה"ר משה פיינשטיין של החסידים...

בני המשפחה: אבינו ז"ל היה אומר שהוא יודע היטב רק כיון שבכל דבר וענין היה לומד מתוך המקור.

מֶרֶן שליט"א: אביכם ז"ל היה מתמיד עצום כל ימיו.

בני המשפחה: הנכדים שלמדו בישיבה היו עולים אליו ובכל פעם דיבר עמהם שעה ארוכה בלימוד. והיו פעמים שהיה כל כך שקוע בלימוד עד שלא הרגיש שנכנסו אליו הביתה... בשנים האחרונות התאונן שמחמת חולשתו הוא מספיק ללמוד רק שבע דפים גפ"ת בכל יום... תקופה לפני פטירתו העיר אותי באמצע הלילה ואמר שהוא אווז באמצע הלכות נדה וביקש שאלמד אתו, למדנו כמה דק' ונרדם... נכדו הרב יהודה משה למד אתו בכל יום שישי, משך שנים ארוכות, הלכות נדה הלכות מקוואות ועוד.

וספרו עוד על אמם ע"ה, על גודל האמונה, ערליכקייט, יראת שמים, שמחת חיים, ועל קידוש השם שעוררה בעת עבודתה בבית החולים מרכז רפואי צאנז משך כארבעים שנה, ועל התעסקותה בקירוב רחוקים וכו'.

וקם מרן ואמר המקום ינחם וכו'.

יום חמישי פר' ואתחנן י"ד אב

לפני תפילת שחרית הניח מרן שליט"א תפילין להבחור הבר מצוה אלחנן נ"י בן הר"ר יעקב דויד מב"ב. לפני תפילת ערבית הדליק מרן שליט"א ב' נרות לרגל יומא דהילולא של זקה"ק מרודניק זי"ע.

יום שישי פר' ואתחנן ט"ו מנח"א

לפני תפילת שחרית הדליק מרן שליט"א ב' נרות לרגל יומא דהילולא של זקה"ק מרודניק זי"ע. אחר התפילה הגיש הר"ר ישראל חיים בלומנטל מנהל מרכז 'שמחם' קוויטעל של כל הבחורים המבוגרים, והבנות המבוגרות מחצה"ק, המצפים לישועה במציאת זיווגם הראוי להם. והאציל מרן שליט"א מברכות קדשו.

הדברי חיים שכהכרת הטוב הוא ידאג לה לשידוך הגון, ושידך אותה עם זקיננו הרה"ח ר' יוסף שמעיה ז"ל, ואמר עליו 'ער איז דער בעסטער בחור'.

לאבי הכלה זקיננו הרה"ח ר' ישראל טייכטאל ז"ל לא היה מעות עבור הקעסט, ואמר מרן הדברי חיים שיאכלו על שולחנו, ואכן החתן והכלה אכלו על שולחנו עד להסתלקותו. אחר כך נודע שהמלמד ר' ישראל היה גברא רבא אלא שהסתיר עצמו.

הם היו מגזע החכם צבי זי"ע, וכן נכתב על מצבתו של זקננו ר' יוסל. הורינו היו מעוררים אותנו תמיד להביט על צור מחצבתנו ולהתבונן ממי אנו חוטרם. מרן זי"ע אמר פעם להמשב"ק הרה"ח ר' שמשון שמעיה הי"ו, הרי אנו קרובי משפחה, צאצאי החכם צבי...

מקובל בשם צדיקים, שאצל נכדי החכם צבי יש ענין לומר לפני מיטתם שהם נכדיו, וזה מבריא את המזיקים.

מֶרֶן שליט"א: מרן אאדמו"ר זי"ע סיפר שפעם בחנוכה היה דוחק גדול אצל מרן הדברי חיים עד אשר נתעלף בנו הרה"ק מגארליץ. לאחר שהשיבו את נפשו שאל אותו אביו: אמור נא, מה עלתה במחשבתך בזמן ההתעלפות? [ורואים מזה שהתעלפות אינו דבר של מה בכך וצריכים לידע איך להתעלף...]. והמשיך: כשאני הייתי צעיר ונפילתי בהתעלפות, דמיתי "אפשר מיינט מען שוין"... ועשיתי חשבון הנפש וראיתי שאני תולה בזקני הקדוש החכם צבי בחוט השערה, אוי ויי, מיט איין האר [בשערה אחת]...

האדמו"ר מנאראל: זכורני מהשנים ההם באמריקה, שמרן זי"ע לא היה שם בבית החיים כלל מלבד ב' פעמים, האחד בהלוותו של כ"ק האדמו"ר הריי"צ מליובאוויטש זצ"ל, וכן כאשר מצאו במרתף בבית משה (שהיה מלפנים בית חולים יהודי) אברים, ואספו הכל והוליכו אותם לקבורה, ומרן זי"ע בעצמו טיפל בזה ונסעתי עמו ברכב, וכן שם בבית החיים עמדתי בסמיכות אליו. זה היה ביום שבעה עשר בתמוז.

בני המשפחה: אבינו ז"ל גם סיפר על זה, היאך שמרן זי"ע בעצמו טיפל מקרוב בהכל, ועמד שם עד אחרי הקבורה.

מֶרֶן שליט"א: הם היו כמתי מצוה, שלא ידעו מי הם. סיפר לי אחד שגם היה שם, שעל מקום אחד שמצאו שם שרידים אמר מרן זי"ע שבזה אין צריכים לטפל כי הוא של אינו יהודי...

הרי בדייטשלאנד התעסק הרבה אחרי המלחמה בקבורת המתים שנותרו על פני האדמה רח"ל.

האדמו"ר מנאראל: שם נסע עם רכב צבאי... כאן הוא היה כבר רבי לתלמידים וחסידים, עם רביסטיווא...

האדמו"ר מנאראל: לאביכם ז"ל היו אחים? **בני המשפחה:** היו לו ב' אחים, אחד נהרג במלחמה. האח ר' ברוך נשאר, והיה מגיע לפעמים לשיעור חורש"י אצל מרן זי"ע.

מֶרֶן שליט"א: זקנכם ר' משה יוסף הלך עם שטריימל... אז היה זה דבר נדיר...

האדמו"ר מנאראל: מספרים בהלצה שהיה פולישע

קטעים מתוכן השיחה של כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א עם המסובין בסעודות שבת פרשת מסעי העעל"ט במעון הקודש בקיסריה

רחיצה בתשעת הימים

מרן שליט"א: בנוגע לרחיצה בערב שבת חזון, ידוע התשובה שכתב מרן אדמו"ר זי"ע (שו"ת דברי יציב, אורח חיים, סימן רלז) לאסור בכל תוקף, ואפי' לגבי פניו ורגליו כותב דאין זה שייך לעשות במקלחת, וכן נהגו בכל תפוצות ישראל.

אחד הנוכחים: כיום ישנם רבנים שמקילים בזה יותר לפי שמזיעים יותר, ובפרט במקומות הלחים כמו בנתניה.

מרן שליט"א: מרן אדמו"ר זי"ע כותב שם בתשובה שמלפנים עבדו בשדה וגם בארצות החמים, ומכל מקום לא עלה על דעת אף אחד להקל.

אמנם עובדא ידענא באחד מהמשמשים בקודש שפעם שאל את מרן אדמו"ר זי"ע שהוא מזיע הרבה וזה מפריע לו מאד, והתיר לו מרן אדמו"ר זי"ע לרחוץ, וכמובן בצנעא.

התשובה נכתבה מחמת שמרן אדמו"ר זי"ע ראה שמזלזלין מאוד ונפרץ הדבר להיתר, ולכן כתב בחריפות לאסור, אך כשיש צורך לא אסר, וכיוצא ב

התשובה לגבי תענית אסתר למעוברות (אורח חיים, סימן רצ) דידיענא שכשבאו לשאול אותו ביחידות התיר, אך שם בתשובה כתב להחמיר וזאת משום שרצה לגדור גדר מחמת שזלזלו בזה. ורצה להחמיר שצריכים לשאול מורה הוראה ולא להתיר בעצמו.

א' הנוכחים: הגאון בעל שבט הלוי זצ"ל היה פעם בניחום אבלים והתיר לאבלים להתרחץ מהטעם של זיעה וריח, אבל לא בשופי.

הגר"ש למברגר: הערוך השולחן (סימן תקנא סל"ו) כותב בחריפות על אלו שרוחצים בער"ש חזון, וכותב שם שיתנו את הדין על זה. ורואים שעל ימי השבוע של תשעת הימים בוודאי אין שום היתר.

א' הנוכחים: הגאון הסטייפלער זצ"ל לא היה הולך למקוה בתשעת הימים, שלא כדרכו בשאר ימות השנה. **הגרמ"מ:** פעם באו לשאול רב אחד בנוגע להקל בתשעת ימים, ושאל את השואל, האם בימי אבילות על הוריק ל"ע גם תשתדל לחפש קולות והיתרים...? **הגר"ש למברגר:** בשו"ת מהרש"ג (ח"א, או"ח סי' סא)

לשתות ככל שירצה, אולם יאמרו לו שבעבור כל שיעור שישתה, יאה צריך ליתן במוצאי יום כיפור רייניש אחד לצדקה. כששמע זאת אותו עשיר קמצן, מיד הוטב מצבו ואמר שכבר אינו צריך לשתות...

ואותו עשיר לא היה חוטא ופושע, אלא שהוא דימה במחשבתו שהוא מוכרח לשתות כי קדושת יום הדין לא היה בראש מעייניו, אולם לא עד כדי כך שיהא מוכן לשלם בעבור זה... וכן הוא לעניינינו בנוגע לטענת האנשים שכביכול הם מוכרחים לרחוץ במים חמים מפני הזיעה, בטוחני שאם יאמרו להם שהם יכולים לרחוץ במים אולם צריכים לשלם עבור זה סכום נכבד, רובם הגדול יהיו מוכנים לוותר על הרחיצה. עלי בוודאי אוכל לומר, וכן על עוד הרבה בני אדם, שאף אם היו נותנים לי סכום כפול ומכופל לאין שיעור לא ארחוץ בחמין.

הלא מנהג זה מקובל מזמן הראבי"ה, שהיה לפני כמה מאות שנים, כדי להרגיש את האבילות על החורבן, ובפרט בשנה זו שערב שבת הוא יום ז' באב, שבו נכנסו הרשעים להיכל וטמאו את בית ה' רח"ל (תענית כט, א), ולאחר שעברו אלף ותשע מאות וי"ג שנים מאז חורבן בית המקדש, ואיך יערב לו לאדם לענג גופו ברחיצה במים חמים, וראוי שכל אדם יעורר ויזכיר לחברו שלא לעשות כן.

ברור שמי שהוא חולה, מותר לו להתרחץ בחמין ובבורית, כשם שמותר לחולה שיש בו סכנה לאכול ביום כיפור (אורח חיים תריח, א), ובתשעה באב אף לחולה שאין בו סכנה (שם תקנד, ו). אמנם גם החולה הזה בוודאי אינו אוכל בתוככי בית המדרש בין קהל ועדה, אלא סוגר עצמו בחדר שבביתו ואוכל שמה, וכן מי שמותר לו לרחוץ בחמין מחמת חוליו, יש לו לעשות זאת בביתו ולא בבית המרחץ בין אנשים, כדי שלא ילמדו ממנו ויחשבו שהדבר נעשה להיתר.

סיבת הדבר שבני אדם מקילים בזה הוא משום שכאמור בזמננו נעשו רגילים לגלות ואיבדו את ההרגש ואת התשוקה לבנין הבית, וזה גורם שישכחו את האבילות ושלא ירגישו שום צער על אריכות הגלות וחורבן בית ה'. בזמננו חסר הענין של ציפית לישועה, מתוך מחשבה ודמיון שטוב לנו במדינת אמריקה.

¹ וז"ל: ודע שבדורינו התחילו לזלזל ברחיצת חמין בער"ש חזון, ומרגלא בפומייהו שמי שרוחץ כל ער"ש רשאי גם בשבת זו, ואינו כן, שהרי רבינו הרמ"א לא התיר רק חפיפת הראש כמ"ש ותמיד היו המרחצאות נעולים בער"ש חזון וכו', ועתידיים ליתן את הדין, עכ"ל.

¹ וראה שפע חיים (דרשות חורשי" תשמ"א, פרשת דברים): עוד יש מחובתי לעורר לקראת יום המחרת שהוא ערב שבת חזון, בענין הרחיצה בחמין, שכתבתי בימים האחרונים תשובה בענין זה (שו"ת דברי יציב, חלק ב, אורח חיים, סימן רלז). מוכרחני לומר שבכל המקומות שהייתי, ברודניק שבגאליציא כשכינתתי שם ברבנות, בסיעטע שבמחוז מרמרוש כשהייתי על שולחנו של מו"ח מזיו"ר הגה"ק בעל עצי חיים זי"ע, ואחר כך כשהייתי כעשרים שנה בקלויזנבורג, בכל המקומות הללו הלכו למקוה קר בערב שבת חזון ולא רחצו במים חמים. אכן בשנה שישנם ב' שבתות בתשעת הימים, היו שהתירו בערב שבת הראשונה לרחוץ במים חמים והיו שאסרו גם אז (ט"ז, אורח חיים תקנא, ס"ק טז), אבל בערב שבת הסמוך לתשעה באב לא ראיתי בשום מקום שהתירו, עד שבאתי לאמריקה.

מנהג זה שאין רוחצין בערב שבת חזון, מקורו מהראבי"ה (סימן תתפב) שהיה מראשוני בעלי התוס', והמחבר (אורח חיים תקנא, טז) הביאו, והוסיף הרמ"א, ונוהגין שלא לרחוץ אפילו בצונן מראש חודש ואילך, ואפילו בערב שבת של חזון אסור לרחוץ כי אם ראשו ופניו ידיו ורגליו בצונן עכ"ל. ובמגן אברהם (שם, ס"ק מא) הוסיף שבבורית בוודאי אין לרחוץ, גם בערב שבת. וגם בערוך השולחן (סימן תקנא, לו) מתרעם על כך וז"ל, ודע שבדורנו התחילו לזלזל ברחיצה בחמין בערב שבת חזון וכו' ותמיד היו המרחצאות נעולים בערב שבת חזון, וזה לא כביר התחילו לזלזל, ועתידיים ליתן את הדין וכו', עיי"ש.

ומה נאמר בזמננו, שבני אדם מקילים לעצמם באמתלאות שונות כגון שאינם בקו הבריאות ושהם מזיעים הרבה ושקשה להם בלי רחיצה, וכי בדורות הקודמים שהיו עובדים עבודת פרך אצל הגויים ובשדות, האם אז לא הזיעו, ולמה אז ידעו שאין לרחוץ במים חמים והקפידו על כך.

מעשה היה בבית מדרשו של זקה"ק מצאנו זי"ע, שעשיר אחד שהיה קמצן גדול, נצמא מאד למים כליל יום כיפור, מיד לאחר כל נדרי [שבצאנו היה זה כבר בשעה מאוחרת], וזעק שהוא עומד להתעלף אם לא יתנו לו לשתות וכו', ואכן פניו היו חוורות מאד וראו עליו שהוא באפיסת כוחות ממש. מיד פנו לדיין דמתא והוא לא ידע מה לעשות, שהרי עומדים רק בתחילת היום והוא לא נודע כאדם חלוש [ובוודאי מילא כריסו בסעודה המפסקת], אך מצד שני היה נראה עליו שהוא מסוכן ממש. משראה שהמצב מחמיר הלך אל זקה"ק לשאול מה לעשות, וזקה"ק הרהר כמה רגעים ואחר כך אמר שיתנו לו

מרן שליט"א: המתיבתא היה בסלון הבית, ושם לא היו חלונות, ולא מזגן, והיה שם חם מאד, ואפ"ה למדו ככה בחום, והיה שיעורים למעלה משעתיים...

על פניו של מרן אאדמו"ר לא ראו זיעה, הגם שכל עבודתו בתורה ובתפילה היתה בהתאמצות גדולה עד מאד, אבל הבגדים היו רטובים מזיעה עד כדי סחיטה, אבל למרבה הפלא לא היה נשאר מזה רושם בבגדים, והיה נראה נקי ורענן כמו אחרי כיבוס.

כן מסופר על הגר"א זי"ע, שלא יכלו לראות שום חילוק בין חולצה מכובסת לחולצה שהלך עמה כל השבוע, ששניהם היו באותה נקיות מרוב קדושתו.

בישיבה לא היו מזגנים, וגם בביתו של מרן אאדמו"ר זי"ע. מתחילה שלחו מארה"ב מזגן במיוחד לבית, אבל לא השתמשו בזה כלל אלא מכרוהו, ורק לאחר כמה שנים קנו מזגן לחדרו של מרן אאדמו"ר.

דכירנא שפעם הביא נדיב אחד מתקן לשתיית מים קרים לישיבה, והיה זה אז דבר חידוש, וכעבור כמה ימים נצטנן אחד הבחורים, ואמר מרן אאדמו"ר זי"ע: ידעתי שאין זה טוב, מי צריך מים קרים, הרי זה גורם לבחורים לחלות... וצוה שיקחו המתקן מהישיבה. ובאותה תקופה דיבר בשיחה שהגויים צריכים תמיד דברים קרים, אבל הצדיקים היו צריכים דברים חמים, וכמו השמש שצדיקים מתעדנים בה (נדרים ח, ב).¹

א' הנוכחים: כיום ידוע בשם המדענים, שזיעה הוא

כתב דבר מחודש, דישנם כאלו שנוהגים להלביש בשבת בתשעת הימים הרבה בגדים בכדי שיוכלו להלבישם בימות החול, ולכאורה זהו הכנה משבת לחול. אבל זקני בעל עטרת משה ממאקאווא זצ"ל כותב (אורח חיים, סי' קה) שדבר שאסור לעשותו בימות החול כגון דא, אין נקרא הכנה משבת לחול.

מרן שליט"א: בתשובה הנ"ל בדברי יציב, שמרן אאדמו"ר זי"ע מחמיר שיש לאסור הרחיצה בערב שבת חזון זולת הטבילה בפושרין, כתב שם 'וכן ראיתי מנעורי בכל המקומות שהייתי שהיו המרחצאות סגורים בער"ש חזון'.

וכשאמר לו המשב"ק הרה"ח ר' יהושע ווייצנבלום ז"ל, שהיה אדם נאמן, שבעיר קשאנוב היה פתוח השווי"ץ בערב שבת חזון, ושזה נעשה עפ"י הוראתו של הרה"ק מקשאנוב זי"ע, אמר מרן אאדמו"ר זי"ע שאכן יתכן ששם היה נהוג כך, אבל בשאר מקומות היה סגור.

*

שלהבת אש קודש

א' הנוכחים: התלמידים שלמדו בישיבה בשנים הראשונות והשתתפו בשיעורים של מרן זי"ע מספרים על אחד הדברים הפלאיים, שהיו לומדים בחום הכבד של נתניה, בלי שום מיזוג, ועל מרן זי"ע לא ראו כלום...

לבאר כוונת קדשו... ביותר הדברים אמורים בשתיית מים קרים, כפי מה שכתב הגה"ק הרבי ר' יהונתן זי"ע ביערות דבש (חלק א, דרוש יא) שבחטא הנחש הקדמוני נכנס ארס של טומאה בכל המאכלים שבועלם, ואין טומאה זו יוצאת כי אם על ידי בישול או צלייה באש...

בזה מובן הטעם שהיתה קפידא גדולה אצל צדיקים להשתל ככל האפשר שלא לאכול שום פירות וירקות חיים כי אם מבושלים, וגם אכלו את כל התבשילים כשהם רותחים ביותר (ראה שפע חיים, דרשות חורש"י תשל"ח, פרשת וישב). גם זקה"ק מצאנו זי"ע היה דרכו לאכול את התבשיל של מרק כשהוא רותח עד מאד, עד שאנשים אחרים היו נכווים מאכילה כזו, וגם היה מוסיף לתת לתוכו הרבה פלפלין. פעם הגיע חו"ז מזיו"ר הגה"ק בעל קדושת יום טוב זצ"ל להסתופף בצל קדשו, וכבנו של זקה"ק בעל ייטב לב זי"ע היה הוא חביב מאד אצל זקה"ק מצאנו, וגם כיהן אז כאב"ד טעטש, וזקה"ק הושיב אותו לצדו בעת הסעודה וכיבדו לאכול עמו מקערה אחת, שזה היה כיבוד גדול אצל זקה"ק. בתחילה חשש בעל קדושת יום טוב להכניס לפיו את המרק הרוחה, אולם כאשר זקה"ק האיץ בו שיאכל, לקח כף אחת מהמרק והכניס לתוך פיו, ומחמת גודל רתיחת המרק נכוו בני מעיו, עד שמחמת זה נפל למשכב והוצרך לעסוק בסמי רפואה כמה שבועות.

בוודאי היו לו לזקה"ק הרבה טעמים להנהגתו הקדושה לאכול רק מאכלים רותחים... אך על פי דברי היערות דבש יתכן לומר ביאור נוסף, שהרי כל המאכלים התגשמו בחטא אדם הראשון, כך שכל מאכל עלול להביא את האדם לידי נפילה, כדבר האמור (דברים לא, כ) ואכל ושבט ודשן ופנה אל אלהים אחרים ועבדו ונאצונו והפר את בריתו, וכאמור אין הטומאה יוצאת כי אם על ידי כח האש, ולפיכך ככל שהמאכל יותר רותח הריהו יותר קרוב לצד הקדושה, ורחוק מבחינת חטא עץ הדעת.

כל מי שמבין קצת בדרכי הנהגת העולם, איך שהקב"ה יסד את עולמו באופן של זה לעומת זה עשה האלקים (קהלת ז, יד), יראה גם בענין זה חידוש פלא והפלא, **שצד הטומאה רצונה תמיד רק במאכלים קרים ובלתי מבושלים**, כפי שרופאי זמנינו דורשים להרבות באכילת פירות וירקות חיים ובלתי מבושלים, וכן הורגלו בני אדם בדורנו להרבות בשתיית מים קרים ומשקאות קרים, ולשם כך המציאו כלים מכלים שונים שיהיה

¹ ראה בגליון בצילא דמהימנותא (צו תשע"ו) מה שסיפר כ"ק האדמו"ר מבאבוב 45 שליט"א למרן שליט"א: עוד סיפר [הגה"צ רבי מרדכי דוד אונגר זצ"ל, חתן הגה"ק רבי משה אונגר זצ"ל חתנו של מרן הד"ח] ששמע ממרן הדברי חיים שסיפר: כשהייתי אברך הלכתי לצדיקי הדור ונדחפתי אצלם לשמוע את היוצא מפיהם, והזעתי מאד, והזיעה בלבב אותי והפריע לי בעבודת ה', וקבלתי על עצמי שלא להזיע יותר, ואכן מאז לא הזעתי...

וראה שו"ת דברי יציב (אורח חיים סימן רלז): ונראה עוד עפ"מ דאיתא (ליקוטים שבסוף מהרי"ל דף פ"ו ע"ב) על מהרי"ל, שלא היה רגיל לכבס סדינין ששוכב עליהן בכל לילה, רק מפסח לפסח, מ"מ נקיים הם משאר סדיני בני אדם ששכבו בהן שבועיים עיין שם, כי בצדיקים כאלו לא שלטה בהם זיעה ובבחי' שמלתך לא בלתה וגו' (דברים ח, ד), וכן אצל זקה"ק מצאנו לא נראתה עליו זיעה כלל. ולזה ר"י בר אילעאי היה רוחץ פניו ידיו ורגליו ולא כל גופו כי היה דומה למלאך ה' צבאות ולא היה זקוק לרחיצה, ורק פיו"ר משום מצוה ודו"ק.

¹ ראה בבטאון 'צאנז' (תמוז תש"ע) מה שסיפר המשב"ק הרב אברהם דייטש שליט"א: אפילו בתפילה רגילה של יום חול היו בגדי כ"ק מרן זי"ע ספוגים בזיעה עד שיכלו לסוחטם כפשוטו... פלא בתוך פלא הוא, שהיו לו למרן זי"ע ב' כותנות שהחליפם יום אחר יום, דהיינו בכל יום לאחר התפילה היה צריך להחליף כותנתו מרוב הזיעה, והיו תולים הכותנת לייבשה, והלביש אז את הכותנת השנייה, ולמחרתו הלביש שוב את הראשונה, ויום אח"כ את השנייה, וחוזר חלילה, ובכל הימים הללו לא כבסו את הכותנות [רק לכבוד שבת כבסו אותם], והגם שהיו רטובים מרוב זיעה מעבודתו הנוראה מ"מ היו הבגדים נראים כחדשים לגמרי, בלי שום שחור או רב מהזיעה, עד שלא ניכר כלל שכן תמותה הלך עם בגדים אלה כלל, הדבר היה גם לאחר התפילות הלוהטות בימי הקיץ שעתידין ללוהטות, והענין היה פלא פלאים ממש לא יאומן כי יסופר. עוד ענין פלא ראיתי, שגם כשהיו בגדי רטובים וסוחטים מרוב זיעה מעבודת הקודש, מ"מ על פניו הק' לא נראו מעולם פלגי זיעה!!

¹ ראה גם בשפע חיים (דרשות חורש"י תשל"ט, פרשת קרח, אות יא-יב): בהמשך דבריו כתב שם זקה"ק מצאנו (בשו"ת דברי חיים, אורח חיים ח"ב, סימן יז), וגם השתיה לא כדת. ונראה

מֵרֵן שְׁלִיט"א: יש לומר שכאשר אדם רעב ללחם, יש לו לב נשבר ונדכה, ואז תפילתו מקובלת יותר, משא"כ כאשר הם אוכלים ושבעים ודעתם מיושבת עליהם, שאז לא יתקבלו התפילות על מות הכהן גדול.

הגר"ש למברגר: מהרה"ק מהר"ש מבעלזא זי"ע אמר שרואים מכאן כמה גדול הענין של לב נשבר, שאפילו תפילתו של רוצח היתה מתקבלת לפני ה'. וכן רואים שהכהן גדול בכניסתו ביום הכיפורים התפל תפילה קצרה, וביקש שאל יכנסו לפניך תפילת עוברי דרכים, דכיון שיש להם אז לב נשבר תפילתם מסוגלת להתקבל, ועל כן היו צריכים לזה תפילה מיוחדת של הכהן גדול.

א' הנוכחים: באור שמח הקשה על הרמב"ם (רוצח ושמירת נפש ז, ה) שכותב שרוצח אסור לו לצאת מערי מקלט אפילו לצורך מצוה, שמא יהרגנו גואל הדם, דלכאורה למה לא תקנו חז"ל שאם הרוצח יוצא לצורך מצוה אסור לגואל הדם להורגו, בכדי שיוכל לקיים המצוה.

מֵרֵן שְׁלִיט"א: אכן אפילו למ"ד מצוה ביד גואל הדם להרוג, עדיין קשה לומר שהמצוה של גואל הדם חשובה יותר מהמצוה שהרוצח צריך לקיים. ואולי יש לומר דכיון שהתורה אסרה לצאת, אין כח ביד חכמים להתיר אפילו לצורך מצוה.

*

הרה"ק מקרייז צאנו זי"ע

א' הנוכחים: בראש חודש אב חל הילולת הרה"ק מקרייז צאנו זי"ע.

מֵרֵן שְׁלִיט"א: מסופר שמרן הד"ח זי"ע נתן השם אהרן לבנו הרה"ק מקרייז צאנו זי"ע ע"ש אהרן הכהן, ושלח לו חותנו הברוך טעם זי"ע מכתב, וכי ממשפחת גרים אתה שנותנים שם מהתורה, אך לאחמ"כ כשנפטר הרה"ק מקרייז צאנו ביום א' אב יום פטירת אהרן הכהן, נודע למפרע כוונתו.

א' הנוכחים: מספרים שמרן זי"ע כשנתן השם 'אהרן' לנכדו הרה"ג ר' אהרן מוטצען שליט"א, אמר שמכוון על שם הרה"ק מקרייז צאנו זי"ע והרה"ק רבי אהרן חודרוב זי"ע חותנו של הרה"ק רבי אלעזר ניסן זי"ע בנו של הישמח משה זי"ע.

מֵרֵן שְׁלִיט"א: אודות רבי אהרן חודרוב זי"ע סיפר מרן

ששותים משקאות אסורים ח"ו, אלא שצורת השתיה הוא שלא כדת ולא באופן היאות, דהיינו שהם מרבים תמיד במשקאות קרים, שכאמור הם קרובים יותר אל זוהמת הנחש הקדמוני. ראה שפע חיים (רעד"ר ח"א, פרשת וירא מאמר ה): וכידוע שאצל זקה"ק מצאנו זי"ע היתה קפידא גדולה בזה שלא יאמר אדם שחם לו, וכן שמעתי מכ"ק אאמור"ר זי"ע שזקה"ק אמר פעם, ידוע לי שאדם עלול להצטנן אבל אף פעם לא שמעתי שאדם יתחמם, עכ"ד. דמי שדבוק בהשי"ת אש אוכלה אש, וכל רגע שרוי בפחד ה' והדר גאוונו, אי אפשר שירגיש איזה חום. ומעולם לא ראו את זקה"ק מזיע, וגם לאחר ההקפות שנמשכו שעות על גבי שעות, כשאצל אחרים היו אף הפוזמקאות רטובים מזיעה, עליו כמעט ולא היה ניכר. וחסידיהם היו אומרים בדרך צחות דמי שחם לו תמיד הרי זה מבני חם. ולכן הקפיד זקה"ק על שפשט את המעיל.

דבר בריא, שזה הורג את החיידקים שעל האדם. **מֵרֵן שְׁלִיט"א:** מבשרי אחזה אלו'... הרי ידוע מהאריז"ל (סידור האריז"ל, סדר פסח) שזיעה של מצוה, כזיעה הבאה מטירחא של עבודת הפסח או שאר מצוות, הם סגולה לתיקונים גדולים.

הגר"ש למברגר: כ"ק האדמו"ר הנתיבות שלום מסלונים זצ"ל סיפר, שהם היו לומדים בישיבת אור תורה בטבריה, ששורר שם חום גדול מאד, והיו הבגדים רטובים מזיעה.

הגרמ"מ: שמעתי מחותני הגרי"א אונסדורפר שליט"א, שזוכר שפעם הביאו אל מרן זי"ע מזגן חימום, וביקש מרן זי"ע מה'הויז בחור' להוציאו.

מֵרֵן שְׁלִיט"א: בימים ההם כאשר לא היה אפשרות מיזוג וכדו', והיה חם מאד, נסעו הרבה צדיקים למרחצאות וכדומה. אולם מהצד השני היו יותר רגילים לסבול החום, ולא כמו היום שרגילים למיזוג וממילא קשה יותר לסבול החום.

מרן אאדמו"ר זי"ע סיפר, שפעם בימות החנוכה היה קהל גדול שהצטופפו אצל מרנא הד"ח ונהיה חם בביהמ"ד, והרה"ק מגארליץ זי"ע נכנס מלובש בהרעז'וואלקע, וכשנהיה חם מצפיפות הקהל פשט את המלבוש עליון. כשגמר מרן הד"ח זי"ע העבודה ויצא לחוץ, ביקש הרה"ק מגארליץ מאחד שיביא לו את הרעז'וואלקע, והבחין בכך מרן הד"ח זי"ע ואמר, נו... כאומר מה בקשתו, ואמר הרה"ק מגארליץ שנכנס עם המלבוש, ואח"כ כשנהיה חם פשט זאת, ועכשיו שהולכים החוצה ביקש שיביאו לו המלבוש. והתרעם מרן הד"ח זי"ע ואמר, וכי איך יכול אדם לאהוב כל כך את עצמו, כשנכנס והיה חם פשט המלבוש, ואח"כ כשיוצא ונהיה קר מלבישו שוב"...

*

עניני הפרשה

הרז"ל (בן הגה"צ אב"ד ק"צ טבריה): חז"ל אמרו (מכות יא, א) שאמותיהן של כהנים גדולים היו מספקין מים ומזון ליושבי ערי מקלט שהרגו בשוגג, כדי שלא יתפללו על מות הכהן גדול. ולכאורה אם צאתם של ההורגים בשוגג מערי מקלט תלוי במות הכהן הגדול, הכי ימנעו מלהתפלל על מותו רק מחמת שאמותיהם מביאים להם מזון?

ביד בני אדם תמיד משקאות קרים ומלאים קרח וכדו'. **אולם לא כן הוא דרך התורה, כפי שרואים בכמה מקומות בדברי חז"ל שהיו מחשיבים כסגולה לרפואה מאכלים חמים ומים חמים דווקא,** כמו שאמרו (שבת קיט, ב) חמין במוצאי שבת מלוגמא, וכן מצינו (חולין כד, ב) חמין ושמן ושמן סכנתני אמי בילדותי הן עמדו לי בעת זקנותי, ועוד כיוצא בזה. כן זכיתי להכיר צדיקים בדור הקודם שכל מאכליהם היו רותחים ביותר עד שאדם אחר היה נכווה בהם, והיו מרחקים כל מאכל קר. וכזאת ראיתי גם אצל הגה"ק מנאסויד זצ"ל שפעם אחת רצה יהודי אחד לכבדו באיזה מאכל שהדרך לאוכלו קר ומוקפא, וכשטעם מעט ממנו דחה אותו מלפניו באומרו, הרי זה קר מאד וצריך לחממו, ולא רצה לאכול ממנו יותר. וכל זאת כאמור שרק כח האש מסלק את זוהמת הנחש הקדמוני מתוך המאכלים. זהו שרמז זקה"ק בלשון קדשו, **וגם השתיה לא כדת,** שלא כתב

גם ישב, וכן המהר"ם מרוטנבורג, והרה"ק מרוזין... וכשאמרו לו שיצא מזה חילול השם, אמר מרן הדברי חיים: וכי זה חילול השם? חילול השם הוא ששוכחים מהשי"ת לרגע...

הגר"ש למברגר: יש איזה עובדא מהגאון הפתחא זוטא זצ"ל שנסע אל הרה"ק מרודניק זי"ע על חג השבועות בקליינווארדיין (כשברח לשם בתקופת מלחמת העולם הראשונה), כי הבין שיהיה שם בלי ציבור ורצה לחזק את בן רבו הרה"ק מגארליץ, ונסע אליו אף שהיה אמור להיות בחצר אחרת, והרה"ק מרודניק הכיר לו טובה על כך, וסיפר לו איזה עובדא...

מרן שליט"א: זהו סיפור באריכות, שמעתי זאת כמה פעמים מהגה"צ רבי ישעיה שנייבלג זצ"ל אב"ד בני ראם, ומאחיו הגה"צ רבי מענדל זצ"ל גאב"ד מאנשעסטער.³⁷

המשך יבא בעז"ה

באמרו: "הרי אפילו האפיפיור ברומי אינו רשאי להטיל חרם על איש, ואין יהין הרב לעשות כדבר הזה. עקב כך נפגש, ביום ה' ניסן תרל"ו, הגאון רבי שמעון לראיון אצל הקיסר פראנץ יוזעף בעצמו. לאחר שקרא את מכתב הבקשה, והקשיב לתחנוניו הנוספים של רבי שמעון בעל פה, הבטיח לו שיקל בעונש, ואמר לו שילך לביתו והוא יכול לענות למשלחי בשורה טובה. לאחר ימים ספורים הורה אכן שר המשפטים דהתם להחליף את עונש המאסר במעצר בית, אולם למרות כל הבקשות לא שוחרר רבי אהרן לימי ה"שבעה" כשנפטר אביו מרן הדברי חיים, וגם להלוויה הלך בלווי שומרים חמושים.

כן נכתב אז במכת"ע 'הלבנון' מיום י"א ניסן תרל"ו: וויען, עש"ק ויקרא תרל"ו. ביום ב' בשבוע זה בא ה' יצחק דייטש לפני הוד הקיסר יר"ה... לתת הרשיון להרב הגאון מו"ה שמעון סופר האב"ד קראקוי נ"י לבא לפניו, ולמסור לידו מכתב הבקשה מיותר ממאה רבנים בגאליציע, אשר יתחנונו לפניו למחול להרב הג' מסאנץ ובית דינו, על אשר העונו נגד משפט הארץ, ולפטור אותם מהעונש אשר נחרץ עליהם משופטי הממשלה בוויען... [הרבנים הנז' אז עושי רצונם החרימו איש אחד בצאנז אשר הקריב את ריבו עם איש יהודי אחר ע"ד מסחר לפני שופטי הארץ, ולא אבה שמוע לקול הרבנים הנז' כאשר הורו המה, והמוחרם הוא הקריב את הרבנים הנז' לפני שופטי המחוז, ויחרצו משפטם על הרב האב"ד לשאת עווננו במאסר ועבודת פרך ששה שבועות, ושני הדיינים רק ארבע שבועות, ובכל שבוע יתענו יום אחד לבלי אכול ושתה מאומה. הרבנים הנז' הביאו את משפטם לפני השופטים הגבוהים בוויען, אבל גם המה חרצו המשפט כשופטי המחוז...]. והנה ביום אתמול בא לפני הקיסר הגאב"ד מקראקא, ואחרי ברוך הברכה המצוה עלינו בראותינו הוד פני מלך, אמר אליו הקיסר כי ישמח מאד לראות בהיכלו תואר פני איש אשר תארו כמלאך אלקים. הגאב"ד שי' אשר מכבר הוא ידוע חולי, רפו מאד ידיו, וכל יצורי גיוו כשמעו דברים כאלה יוצאים בענות חן מפי הקיסר, ויפול מידו לארץ מכתב הבקשה הנז' בשם רבני גאליציע, וימהר הקיסר וישח לארץ להרים את המכתב הנופל, ויתנהו ליד הגאב"ד ויאמר אליו: מהראוי להזהר לבלי הפיל לארץ, דבר הקיסר. ואחר שקרא את מכתב הבקשה שלמסו להודו הגאב"ד, אמר אליו, שוב לביתך, והוחל שם לסליחתי כי בא תבוא ולא תאחר.

³⁷ ראה בגליון בצילא דמהימנותא (ויגש תשע"ד) מה שסיפר הגה"צ רבי מנחם מנדל שנייבלג זצ"ל גאב"ד מאנשעסטער: זקני הפתחא זוטא זצ"ל היה מתחילה סוחר, וברוב טובו היה מלווה מכספו לאנשים, אלא שההלוואות נעשו למתנות והכסף לא חזר אליו... כיון שאיבד ממונו ונעשה מחוסר פרנסה נסע אל הרה"ק מגארליץ לשאול מה לעשות, ואמר לו שיהיה 'כלי קודש', ואז התחיל לעסוק ביורה דעה. באותה תקופה רצה הדיין של קאסוב (הגאון רבי יוסף שטרזברג זצ"ל מח"ס שו"ת יד יוסף) לעלות לארץ ישראל, והאדמו"ר רבי משה מקאסוב זצוק"ל (בעל לקט עני) אמר אז, שאם יקח דיין מחסידי קאסוב, לא יסכימו לזה חסידי ויזניץ, ואם יקח חסיד ויזניץ לא יסכימו

אאדמו"ר זי"ע, שבחתונה של חתנו הרה"ק רבי אלעזר ניסן זי"ע, אמר לאחר החופה למחותנו הישמח משה: ימחול לי המחותן, הנני יהודי זקן ועדיין לא פעלתי מאומה בעולם הזה, אני מוכרח ללכת ללמוד ושהמחותן יהיה במקומי בסעודת החתונה... וכן הוה.³⁸ **א' הנוכחים:** היו שהקפידו לא לתת השם 'אלעזר ניסן' על שמו של הרה"ק רבי אלעזר ניסן זי"ע כיון שנסתלק בצעירותו.

מרן שליט"א: אבל מרן אאדמו"ר זי"ע נתן השם לנכדו הרה"ג ר' אלעזר ניסן פריזנט שליט"א.

א' הנוכחים: יש אומרים שהשם 'סיני' בצאנז, הוא שינוי של 'ניסן', כיון שלא רצו לתת השם אלעזר ניסן. ידוע על הרה"ק מקרייז צאנז זי"ע, שישב בבית האסורים...³⁹

מרן שליט"א: שמעתי ממרן אאדמו"ר זי"ע, שבקשו אז מאביו מרן הדברי חיים שיתפלל בעד בנו שלא ישב בבית האסורים, ואמר מרן הדברי חיים, הרי יוסף הצדיק

³⁸ ראה בד"ק בעידן רעד"ר פרשת חיי תשכ"ח: ידענא מזקני הקדוש מוה"ר אהרן מחודרוב זי"ע, שבעת נישואי בתו עם זקני הקדוש מוה"ר אלעזר ניסן זי"ע בנו של זקני הקדוש בעל ישמח משה זי"ע, עד סמוך לשעת החופה היה לבוש בבגדי חול ועסוק בלימודיו, רק בסמוך לחופה נתלבש בבגדי שבת ויצא, ומיד אחר החופה ניגש אל המחותן זקה"ק בעל ישמח משה ובירך אותו בברכת מזל טוב, והתנצל לפניו שמעט מאוד הספיק ללמוד במשך שנות חייו, וכבר בטל הרבה מזמנו בשעת החופה ועליו לחזור ללימודיו. ומיד יצא מבית המשתה וחזר אל תלמודו.

³⁹ ראה בגליון בצילא דמהימנותא (שופטים תשע"א) מה שסיפר הגה"צ רבי אלחנן היילפרין זצ"ל מראדומיטשלא: כשנולד הרה"ק רבי סיני מזמיגראד זי"ע, נכנס אביו הרה"ק מגארליץ זי"ע אל אביו מרן הדברי חיים לשאול איזה שם לתת, וכיון שנולד בראש חודש ניסן, אמר שיקרא לו 'ניסן'. ונתחווירו פני הרה"ק מגארליץ, כי הוא היה חתנו של הייטב לב זי"ע בנו של רבי אלעזר ניסן אשר אלו שנקראו על שמו לא האריכו ימים. וכשהרגיש מרן הדברי חיים בחששו, אמר לו: הרי ניסן אותיות סיני, קרא לו סיני... ומכאן מקור השם סיני במשפחת צאנזאי בית צאנז.

וראה בספר גבורות הארי (זמיגראד, עמ' קמא): אביו של רבינו הגה"ק רבי סיני זי"ע נולד בתחילת שנת תר"ל לפ"ק, ושאל אביו הגה"ק מגארליץ את אביו הקדוש מרן הדברי חיים זי"ע איזה שם שיקרא לבנו הנולד, השיב לו הדברי חיים שיקרא את שמו על שם זקינו הגה"ק רבי אלעזר ניסן טייטלבוים זללה"ה אב"ד דראהביטש (בנו של הרה"ק בעל הישמח משה זי"ע, והוא היה אביו של הגה"ק הייטב לב שהיה חותנו של הגה"ק מגארליץ), והיה נוכח שם אז גם חותנו הגה"ק הייטב לב, ושאל אותו הדברי חיים חוות דעתו, ונענה הייטב לב ואמר שבסיגעט לא נהגו ליתן שם אחרי רבי אלעזר ניסן יען שלא האריך ימים, והתעמק הדברי חיים לרגע במחשבותיו הטהורות, ואמר לו שיקרא את שמו סיני שיש בו האותיות של השם ניסן, ובעזר השי"ת יגדל לסיני ועוקר הרים.

⁴⁰ זה היה בסוף החורף של שנת תרל"ו, בסוף ימי חייו של מרן הדברי חיים, כאשר יהודי מתושבי העיר צאנז אלים ותקיף, סירב לבוא ולהתדיין עם בעל דינו בפני הרה"ק רבי אהרן מקרייז-צאנז זי"ע וחברי הבי"ד בצאנז, כשהוא מודיע בריש גלי כי הוא מוכן ללוא למשפט רק בפני הערכאות. הוא הזומן מספר פעמים לבית דין, וכששמע ב"ד הודיע לו כי אם לא יבוא יטילו עליו חרם, השיב בעזות כי אם יטילו עליו חרם יתלונן הוא על כך בפני השלטונות וישיבו אז את הרב ובית דינו במאסר. נסתבבו הדברים והרה"ק רבי אהרן וחברי הבי"ד נאסרו.

באותה תקופה, התייצב הגה"ק רבי שמעון סופר זצ"ל אב"ד קראקא בפני שר המשפטים של המדינה, ומסר לו מכתב בקשה מיותר ממאה רבנים מרחבי גליציה, למחול להרב מצאנז ובית דינו, על אשר העוה נגד משפט הארץ, ולפטור אותם מהעונש אשר נחרץ עליהם משופטי הממשלה בוויין. ברם, השר לא רצה בשום אופן לפטור מעונש מאסר, ועוד אישר את המשפט,

בחצרות קדשינו

מעמד "כבוד התורה" – חלוקת פרסים ותעודות לתלמידי

ת"ת דרכי אבות בחיפה

בהשתתפות הורי התלמידים רבנים ומחנכים בראשות

הגה"צ אב"ד קרית צאנז טבריה שליט"א

שעות מרוממות ונעלות עברו ביום ב' י"א מנ"א שעעל"ט על תלמידי ת"ת דרכי אבות בחיפה, הורי התלמידים, צוות החינוך, רבנים ומרביצי תורה ובראשם הגה"צ אב"ד קרית צאנז טבריה שליט"א במעמד האדיר והמפואר "כבוד התורה" שהתקיים לכבודם של עמלי התורה ביגיעה במסגרת מפעל "עמלים" אשר מטרתו לעודד התלמידים הצורבים להוסיף חזרה ושינון דפי הגמרא הנלמדים בני עמודי דגריס.

מפעל "עמלים" חרט על דגלו דרבון התלמידים ליגיעה ושינון כשנוסף עליהם מערך בחינות חודשיות ותקופתיות המותאמות להפליא לכל תלמיד ותלמיד כפי כוחותיו וכישרונותיו אשר חננו השי"ת, כך שכל תלמיד זוכה בס"ד להתקדם ולהתעלות ובעיקר להתקשר קשר אמיץ בתורתנו הק', לחוש את מתיקותה ונועם זיוה ובכך להתחבר לנותן התורה באהבה.

את המעמד שערך ברוב פאר והדר ובליטוי כלי זמר כראוי לעמלי התורה הנחה בטוב טעם ודעת המחנך הרב חיים פרידמן שליט"א אשר תיאר במוקד שפתיו את אש שלהבת לימוד התורה המלהטת יומם ולילה אצל התלמידים

עמו חסידי קאסוב, ולכן שלח את אחד ממשפחתו אל הרה"ק מגארליץ לבקשו שישלח לשם דיין, ואמר הרה"ק מגארליץ שזהו מקום טוב עבור ר' פנחס, ושלח לשם את זקני וראה בספר 'נור החיים': בעיר קאסוב התגוררו חסידים שונים, קאסוב, ויזניץ, סדיגורא ועוד, וכל חוג היה מעונין במינוי דיין המשתייך לחוגו (אחר שהדיין הקודם הג"ר רבי יוסף שטרזברג זצ"ל עלה לארץ ישראל), על כן כדי למנוע חיכוכים השכיל רבנו משה לעשות, ועל פי עצת הרה"ק ר' ברוך מגארליץ זצ"ל בחר לדומו"ץ בהג"ר פנחס ליזנסקי' הורוביץ (בעל פתחא זוטא) אשר התגורר מקודם במערב גליציה ולא השתייך לאף חצר חסידות מאדמו"רי גליציה המזרחית, ממילא כולם היו שבעי רצון והוא הצליח מאד בכהונתו וכו'.

עוד ראה בבטאון 'צאנז' (אדר תשנ"ה) בשם הגה"צ רבי ישעיה שנייבאלג זצ"ל, שבשביל לקנות את חזקת הרבנות נזקק הפתחא זוטא לשלם כשמונה מאות ראני"ש, אבל לא היה לו בידו סכום זה, והרה"ק מגארליץ הלווה לו כל הסכום בתנאים נוחים ביותר על מנת שיחזיר לו סכום קטן בכל חודש. כא בספר אוצר ישראל (ח"ב עמ' כט) מובא מה שסיפר לו, דכידוע נהג הרה"ק רבי אלעזר מקאזניץ זי"ע לנסוע לכפרים ועיירות, כדי לעורר לבבות בני ישראל הקדושים לתשובה ומעש"ט. פעם נזדמן לרבי אלעזר להישאר בשב"ק באיזו עיירה, וכיון שלא היו עמו בגדי השבת וצרכי מאכל, נצטער אותו צדיק, אולם אנשי העיר נתנו לרבי אלעזר אכסניא טובה ודאגו לו לבגדי שבת והחיו את נפשו מאד. לאחר השבת אמר לאנשי העיר: היות והחייטם את נפשי מאד משך כל השבת, לכן אספר לכם עובדא:

הרה"ק החוזה מלובלין זי"ע היה נוהג כי ביום שהיתה לו סנדקאות לבש קאפטן מיוחד. באחד הימים לבש את הקאפטן המיוחד בבוקר, אך לא ראו משך היום שהיה לו סנדקאות, והיה הדבר לפלא בעיני החסידים. בערב שאלוהו תלמידיו לפשר הדבר, ויען להם הרה"ק מלובלין: אם כבר שאלתם אספר לכם עובדא. בלובלין היה נהוג כי היריד היה ביום שישי, וסמוך ללובלין התגורר סוחר יהודי שהיה בא ללובלין ליריד לעסוק במסחר, כשבכל פעם הזדרז שיספיק לו הזמן לנסוע בחזרה לביתו על שב"ק. קרה פעם שהתאחר ולא הספיק לשוב לביתו

השקדנים, ומנצלים את זמנם גם מעבר לזמני הלימוד בין כתלי הת"ת, וכפי אשר מעידים רבים מיושבי בתי המדרשות בשכונת הדר בחיפה על המחזה המפעים ומעורר השתאות לראות את תלמידי הת"ת צאנז בחיפה גודשים את ספסלי בתי המדרשות בעיר וחוזרים ומשננים את תלמודם במתיקות וברוב חדווה ושמחה ולא דווקא בזמנים שנערך בת"ת מבצע מסויים, אלא כי נוסח התפילה "כי הם חיינו ואורך ימינו" אין זה אצלם כסיסמה בעלמא אלא הרי זה כדרך חיים המושרשת ומוטבעת בעומק נפשם לתפארה!

הצורבים הצעירים זמרו ניגוני תורה והודיה על הזכיה להיות מיושבי בית המדרש, כשתלמידי כל כחה וכתה נגשו לשורר ברוב רגש, כשעל המלאכה ניצח ברוב כשרון המחנך הרב ישראל לוק שליט"א

בהמשך נשא דברים נציג ההורים הרב דוד קניג שליט"א אשר הרחיב בגודל ההכרת הטוב שיש להורים לצוות החינוך ובראשם למנהל המסור הרב דוד הרשקוביץ שליט"א העושים לילות כימים למען הצלחת כל תלמיד ותלמיד ללא יוצא מן הכלל ברוב רגישות ומקצועיות וכבר פקע שמייה של הת"ת שזהו דגלו – קידום כל תלמיד ותלמיד באשר הוא!

כמו כן נשא דברים הרה"ג ר' יעקב קליין שליט"א מחשובי מרביצי התורה ברמת ויז'ניץ חיפה בשם משפחת

לשבת והוכרח להישאר בלובלין. הוא נכנס לאכסניא אחת ושאל כמה עולה לשהות כאן בשבת עם אש"ל, ואמרו לו שהמחיר הוא ששה רייניש. חשב היהודי שזה ביוקר מאד ועשה חשבון כי יש בעיר לובלין רבי גדול, ושם באים הרבה אנשים ונותנים אכילה שתיה לינה בחינם עבור האורחים, ואפילו אם יצטרך ליכנס לרבי מלובלין עם קוויטל וליתן שני רייניש, אזי ג"כ ירויח עוד 4 רייניש, אי"כ למה לו לשלם כאן לאכסניא 6 רייניש. הוא לא חשב הרבה והלך לבית מדרשי ושם כבר נתנו לו אש"ל בחינם, ובמוצש"ק נכנס עם קוויטל ונתן 2 רייניש, ואח"כ נסע לביתו לשלום.

לאחר כמה שנים נסתלק האיש הזה מהעולם, וכשעמד לפני הבית דין של מעלה אזי לפי דרגתו לא היה להם איזה טענות מיוחדות נגדו ורצו לפסוק לו גן עדן, שהיה סוחר נאמן ומשאו ומתנו באמונה ושומר תורה ומצוות, אמנם הבית דין של מעלה לא נתנו לו להיכנס לגן עדן בגלל שלא היה נימול כראוי, והגם שהמוהל היה אשם בזה והאיש לא ידע מזה כל ימיו, מ"מ לא נתנו לו להיכנס לגן עדן בגלל זה. האיש טען שלא ידע מזה ומה הוא אשם, אך לא שמעו לטענותיו, עד שפתאום התחיל האיש לטעון בעולם האמת, הלא אנכי הייתי בחיים חיותי אצל הרבי מלובלין הנקרא "החוזה", שאומרים שרואה מסוף העולם ועד סופו, וגם נתתי לו קוויטל, ואם לא הייתי נימול טוב לא היה יכול לומר לי? אזי יש לי תביעה להחוזה מלובלין. כששמעו הבית דין של מעלה טענותיו, אמרו שהצדק עמו ואני צריך לתקן הדבר. וסיים הרה"ק מלובלין: "היום תיקנתי את האיש בעלמא דקשט, ולכן לבשתי היום הקאפטן המיוחד שאני לובש בעת שיש לי סנדקאות..."

וסיים רבי אלעזר מקאזניץ: "הביטו וראו כי זה האיש לא נסע במיוחד להרבי מלובלין זי"ע, אלא נסע לעסקיו ובגלל ריווח שלו שבת אצל החוזה ונתן קוויטל, ולמרות כן היתה לו תביעה להחוזה עד שעשה לו טובה. כן גם אני אומר לכם, איך וועל איך נישט שולדיג בלייבן, ובעזשהי"ת אעשה לכם ג"כ טובה". כאן הפטיר הרה"ק מרודניק ואמר לבעל הפתחא זוטא: "גם אני אומר לכם שאכיר לכם לטובה עבור שהחייטם את נפשי". וראה בתולדות הרה"ק רבי אלעזר מריישא בסו"ס משנה למלך, עובדא דומה ממש שסיפר הרה"ק רבי אלימלך מרודניק זי"ע.

וינרייך שליט"א על התמסרותו הבלתי נלאית בכל זמן ועידן ובנטלו על עצמו את עול גיוס התרומות לחלוקת הפרסים וזאת בנוסף לפעולותיו הכבירים למען הצלחת הת"ת להרמת קרן התורה והתפילה באופן מעורר השתאות.

כאן התחילו התלמידים צאן קדשים לזמר ולשורר הזמר "הורנו ה' דרכיך" כשלאחר מכן ציטט מנחה המעמד ממשא הקודש של כ"ק רבינו שליט"א בעת שמחת השבע ברכות לתלמידי התתי"ם לבת אב"ד ק"צ טבריה שליט"א עה"פ "הורני ה' דרכך אהלך באמתך יחד לבבי ליראה שמך" (תהלים פו, יא) - שתלמיד חכם אינו הולך ד' אמות ללא הרהור בדברי תורה ודיבר רבינו שליט"א בקדשו במעלת ניצול הזמן והשאירות לגדול בתורה ויראה, ואכן בבחינת עובר לעשייתן הוקם בת"ת מבצע "אהלך באמיתך" שמטרתו עידוד התלמידים לנצל זמנם ביומי דפגרא אשר לא מתקיים בהם לימודים בין כתלי הת"ת, אך התלמידים מנצלים עיתותם להפליא גם בזמנים אלו.

בקשב רב ובהדרת כבוד נשמע המשא המרכזי מפי האורח הדגול הגה"צ אב"ד קרית צאנז טבריה שליט"א שהרחיב במילין יקירין ובפתגמין קדישין מעלת הזהירות בענייני בין אדם לחברו אשר ענין זה הוא היסוד עליו מושגת כל קומת האדם, וימי הילדות והנעורים זה הזמן לרכוש ולקנות מעלות אלו לעולמי עד ובפרט כעת בימי בין הזמנים הרי נבחנים התלמידים ורואים מה שאכן למדו וקבלו למשך שנת הלימודים וביותר מדובר במידות טובות וכיבוד ההורים בימים אלו.

כן הפליג במעלות ושבח התלמוד תורה אשר שמו הטוב הולך לפניו, ובשבח המחנכים החשובים ובראשם המנהל הרב דוד הרשקוביץ שליט"א אשר זכה להיות הצינור והכלי אשר דרכו עבר ברכתו של כ"ק מרן רבינו שליט"א להצלחת הת"ת והוא הגבר אשר לקח את הוראת קדשו והקים וביסס את התלמוד תורה המפואר "דרכי אבות" בחיפה לשם ולתפארת וכפי שהכרת פני התלמידים ענתה בהם שגדלים הם בבית גדול המגדלין בו תורה! ויחד עמו המנהלים המסורים בממלכת התורה והחינוך בחיפה אשר ידוע בפי כל קהילות צאנז ברחבי תבל התמסרותם יומם ולילה לא ישובותו למען להגדיל ולהרחיב באיכות ובכמות את המוסדות והקהילה בחיפה, וסיים בדברי ברכה לכל אחד ואחד ההורים והתלמידים חברי הקהילה בראשות הדומ"צ הגאון רבי שלמה הכהן שטרן שליט"א אשר דמותו הגדולה בוודאי מקרינה ומשפיעה על כל אחד ואחד.

"מפרסמין עושי מצוה" - מנהלי המוסדות העניקו תעודת הוקרה מהודרת ומפוארת לידי העסקן המסור הרב יהושע עוזר וינרייך שליט"א - יו"ר קרן הפרסים של הת"ת על עמדו לימין הת"ת בכל עת וזמן ונוטל על שכמו בלב ונפש חפצה את הוצאות הפרסים בארגון "עמלים" לעידוד עמלי התורה ביגיעה ושינון הגמרא הנלמדת במשך השנה ובארגון "ושננתם" לעידוד שינון המשניות לצד ארגון "כח התפילה" הפועל גדול ונצורות לרומם קרן התפילה בשבתות ובמועדי השנה.

סימקוביץ אשר ארגון "עמלים" מתנוסס לתפארה לעילוי נשמתם של אביו ודודו - האחים החשובים רבי רפאל יצחק אייזיק ורבי משה מאיר סימקוביץ זכרונם לברכה, בדבריו ריתק את התלמידים בגודל מעלת יגיעת התורה ואף ציין לשבח את צוות החינוך הנודע לתהילה.

בשירה ובזמרה וברוב התרגשות קבלו הנוכחים את אורח הכבוד בנו יקירו של כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א ה"ה הגה"צ אב"ד קרית צאנז טבריה שליט"א אשר הטריח עצמו במיוחד לכבד ולהוקיר את עמלי התורה, כאן נשא דברים דומ"צ קהלתנו הק' בחיפה הגאון רבי שלמה הכהן שטרן שליט"א שדיבר אודות מעלות שינון הלימודים והרחיב בשבח צוות החינוך והנהלת המוסדות והתלמוד תורה שמשקיעים ומתמסרים למען הצלחת הת"ת.

לאחמ"כ כיבד מנחה המעמד לשאת דברים את מנהל הת"ת הרב דוד הרשקוביץ שליט"א אשר מנווט ברוב חכמה ותבונה את ספינת הת"ת מיום היווסדה, אשר שמה הטוב יצא למרחקים ונהיה המקום בבחינת "תל תלפיות" שמחנכים רבים מבקשים לשמוע וללמוד דרכי חינוך ולמצוא מסילות נכונות ללבות התלמידים.

מנהל הת"ת תיאר ברוב התרגשות את ימי הביכורים של הקמת הת"ת שהוקם בהוראתו של כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א לפני עשור שנים והיה בבחינת "ראשיתך מצער" כאשר נפתח עם 8 תלמידים בלבד! וכעת תהילות לא-ל-עלין זוכים לראות את התפתחות הת"ת אשר מתחנכים בו מאות צאן קדשים כ"י לשם ולתפארת בדרכי אבות, רטט דקדושה עבר בקהל כאשר הזכיר מנהל הת"ת מה שבירך כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א במעמד קביעת המזוזות לת"ת: "ובעז"ה יהיה זה הבית בית גדול שמגדלין בו תורה, ואקוה שיהיה לנחת רוח לכ"ק מרן אדמו"ר זי"ע" ואכן רואים או בחוש למעלה מדרך הטבע כי נתקיימה ברכת הצדיק שבית זה נעשה לבית גדול שמגדלין בו תורה! וכעת פנה לאורח הדגול אב"ד ק"צ טבריה שליט"א ואמר לו בקול נרגש: " מבקש אני ממך שלאחר השתתפותך במעמד נשגב זה ורואה אתה את הצלחת התלמידים הנפלאים, בבקשה תאמרו לרבינו שליט"א שברכתו הק' התקיימה וכן ת"ת דרכי אבות בחיפה הינו "בית גדול המגדלין בו תורה!"

כמו"כ דיבר לתלמידים אודות החובה בהכרת הטוב כלפי המחנכים המתמסרים יומם ולילה לא ישובותו למען התקדמותם בלימוד ואהבת התורה למען לא יהיה אף תלמיד אחד החש שאינו "שייך" לכתה, ה"ה המחנכים המפורסמים לשו"ת בכיתה ה' הרב יהושע ירט, בכיתה ו' הרב חיים פרידמן בכיתה ז' הרב שמעון קפל ובכיתה ח' הרב בנימין האס.

כן הודה למנהלי המוסדות המסורים ה"ה הרה"ח ר' יוסף יהונתן שנק שליט"א על התמסרותו במסירות מיום יסוד התלמוד תורה למען ילדי תשב"ר ואתו עמו הרב צבי אלימלך לוינשטיין שליט"א והרב חיים שלמה לוי שליט"א אשר במסירות בלו"נ עוזבים את ביתם ימים ולילות למען קידום והתרחבות הצלחת הת"ת. הודאה מיוחדת הודה המנהל לעסקן הנמרץ יו"ר קרן הפרסים של הת"ת הרב יהושע

בסיום המעמד כיבד המנה"ר את מנכ"ל המוסדות מוה"ר רבי שמעון גוטמן הי"ו שליבו פתוח לכל צרכי המוסדות בנדיבות מתוך מסירות ואהבת תורה טהורה לשאת דברי ברכה בו הביע את גודל התרגשותו על שזוכה לראות הצלחת הבחורים ואת הפירות הנפלאים והמושלמים שיוצאים בס"ד מהמכינה לישיבה, ובירכם שימשיכו לראות הצלחה וסייעתא דשמיא בישיבות הקדושות.

תלמידי המכינה והוריהם מודים נרגשות עם סיום השנה על כל ההשקעה הכבירה שהשקיעו צוות הרמ"ם בתלמידים היקירים שיוכלו להתעלות ולהכינם כראוי וכיאות לקראת עלייתם לישיבות שם קנו קניינים רוחניים וערכי קודש, ולמנהלים היקירים הרב אשר מאיר בורד והרב שמעון גוטמן הי"ו שלא חסכו במאומה והשקיעו כל אונם ומרצם להצלחת התלמידים ברוחניות ובגשמיות.

מהנעשה והנשמע בישיבתנו הק' לצעירים 'שפע חיים' בב"ב "שבת התאחדות לשיעור ג' - משמר היוצא"

לשבת מרוממת ומיוחדת זכו תלמידי שיעור ג' דישיבתנו הק' "שפע חיים" צאנז בני ברק שנסעו לשבות במושב "אור הגנוז" בו ציינו "שבת פרידה" מהישיבה הק' לאחר שנתעלו ונתרוממו בה ג' שנים מלאות וטובות.

בליל שב"ק זכו לצעוד למושב מירון הסמוך, לעבר הציון המציונות דהתנא האלוקי ר' שמעון בר יוחאי זיע"א שם התפללו קבלת שבת כשלאחר בואי בשלום פצחו כנהוג בריקוד בר יוחאי ולבי ובשרי רננו לקל חי.

במהלך הסעודות שנערכו בטוב טעם ודעת נשאו ד"ת הבחורים החשובים הי"ו בהם ביטאו את אשר בלבם לאחר ג' שנות השובע בישיבתנו הק'.

בעידן רעוא דרעוין נשא דברים מעוררים המשגיח רוחני הרה"ג ר' יהודה ברנסדורפר שליט"א בענייני הזמן וכן הכנה לקראת כניסתם של הבחורים החשובים הי"ו לישיבה גדולה. במוצש"ק חזרו הבחורים הי"ו מלאי רגשי הכרת הטוב על כל שנות הישיבה ובפרט על הסיום המרומם והמיוחד כדי שישאר טעם מצה בפיהם.

החזרה הגדולה "ותלמודו בידו" שלב ב'

במהלך השבועות האחרונים של זמן הקיץ העל"ט שקדו בהנהלת הישיבה להמשיך במסגרת "ותלמודו בידו" אשר שלב א' נחל הצלחה אדירה בסוף זמן החורף, במסגרת זו משננים הבחורים הי"ו על כל החומר הנלמד בזמן זה, במשך זמן המסגרת המשיכו השיעורים תמידין כסדרן ולאחר שחזרו על השיעורים וכן בשאר היום עסקו כולה יומא ב"חזרה כללית" על כל החומר הנלמד בזמן זה עדי יגיעו ל"תלמודו בידו".

פתיחת המסגרת התחילה בשמועס מעורר ומחזק שנשא המנהל רוחני הרה"ג ר' יעקב מרדכי רייך שליט"א בנחיצות ושגב מעלת השינון והחזרה ומיד לאחר מכן התיישבו הבחורים הי"ו ללמוד ולשנן בחזרה הגדולה שהיתה מאורגנת בטו"ט ע"י חלוקת כל החומר לימים ולאחר כל ג' ימים התקיים מבחן על החומר.

שלט גדול הודפס במיוחד ונתלה בבנין הישיבה שם

לאחמ"כ עברו תלמידי הת"ת לקבל מידי הגה"צ אב"ד קרית צאנז שליט"א "תעודת הערכה" אשר במאור פנים ברך כל תלמיד ותלמיד להצלחה וסיד"ש, כן עברו לקבל "פרס הוקרה" מידי דומ"צ קהלתנו הק' הגאון רבי שלמה הכהן שטרן שליט"א על עמלם ושקידתם במשך שנת הלימודים שעל"ט. לסיום פצחו המחנכים והתלמידים בריקודי שמחה לקול צליל הזמר ברוב עוז ותעצומות.

תלמידי מכינה לישיבה דרכי חיים ירושלים סיימו מסכת סוכה ונבחנו אצל גדולי התורה

בסיומה של שנה בה עמלו התלמידים החשובים דמכינה דרכי חיים בעיה"ק ירושלים על לימוד ושינון כל מסכת סוכה בבקיאות מלבד פרקים ממסכת קידושין בעיון, התלמידים היקירים זכו ביום האחרון של השנה להיכנס לשעה של קורת רוח לבית פוה"ד הגאון הגדול רבי משה שטרנבוך שליט"א ראב"ד ירושלים ששמח מאוד לשמוע היקף ידיעותיהם הנפלאות בכל חלקי המסכת, ואף השמיע מדברות קדשו בגודל החשיבות לנצל את ימי בין הזמנים לעלייה בתורה, והרעיף עליהם מברכות קודשו שימשיכו לעלות במעלות התורה.

לאחמ"כ נסעו לביתר עילית למבחן יסודי ומקיף במיוחד אצל הגאון רבי אברהם שרגא שטיגליץ שליט"א דומ"צ קהלתנו הק' בביתר עילית שבמשך כשעתיים השתעשע עם כל תלמיד ותלמיד בכל מכמני המסכתא כשהבחורים הצעירים מפליאים אותו בידיעותיהם המצוינות בכל פרט ופרט במסכתא.

כשחזרו לירושלים חיכו להם שולחנות ערוכים לסעודה של מצווה לרגל סיום מסכת סוכה וסיום שנת הלימודים ברוב הצלחה, במהלך הסעודה נשמעו דברי הדרכה מפורטים לקראת העלייה לישיבה מאת המנהל הרוחני הרה"ג רבי אברהם שלומוביץ שליט"א כשסיומם ביאר ע"כ שט' באב נקרא יום מועד כי בו נתגלה עומק הקשר בין ישראל לאביהם שבשמים שאפי' בזמן החורבן כרובין מעורין זב"ז ולפני הפרידה הקב"ה הראה לכלל ישראל גילוי אהבה, ועד"ז ביאר שבכל פרידה בין רב לתלמיד אפי' שלכאו' נפרדים בפנימיות כרובין מעורין זב"ז.

במעמד הסיום השתתף כ"ק האדמו"ר מזוטשקא ירושלים שליט"א שאף הביע התפעלות מהתלמידים היקירים. ובמתיקות מיוחדת הרעיף עליהם דברי הדרכה להצלח בישיבה כשדיבר ע"כ שמלבד ההתמדה בתורה מן היסודות להצלחה בישיבה, היא להתאים עצמו לזמנים ולציית לצוות, ולהדר בכבוד אחרים בזהירות רבה בין אדם לחבירו.

המג"ש הרה"ג רבי יעקב יוסף ליכטער שליט"א סיים את המסכתא ביחד עם כל התלמידים, מה נהדר היה המחזה לראות את התלמידים היקירים שעמלו שנה שלימה בלימוד ושינון המסכתא, והנה עתה כשכל המסכתא שגורה על לשונם ומונת אצלם בקופסא ובכיסיה, הם מברכים על המוגמר, באמירת הקדיש התכבד האדמו"ר מזוטשקא ירושלים שליט"א.

הדומ"צ הגאון ר' אברהם חיים וייס שליט"א ראה"כ חו"מ
בכולל אדירי התורה צאנז בני ברק.

במשך שעתיים בחן אותם דף אחר דף על כל החומר
הנלמד במשך כל השנה במס' בבא בתרא, הבחורים הי"ו
הראו את בקיאותם וחידודם בכל רחבי המסכתא בבקיאות
נפלאה, והפליאו את הבוחן הגאון שליט"א שציין את
בקיאותם המיוחדת ואף העלה ע"ג הכתב את התרשמותו
הגדולה מקבוצה מיוחדת זו.

מפי הבחורים נשמעו המשפט "אין לך בן חורין אלא מי
שעוסק בתורה" זהו בין הזמנים האמיתית.

עקבו הבחורים אחר כל ההודעות וכן אחרי התוצאות של
המבחנים אשר נתלו ע"ג לוח מיוחד זה שכל בחור זיהה את
ציונו ע"י קוד אישי שניתן לכל בחור.

הבחורים הי"ו הרגישו בנפשם בסוף הזמן שצועדים
הביתה לאחר שמלאו כרסם במשך השנה בחלקים גדולים
ממס' בבא בתרא, ש"תלמודם בידם" ואם ישאלם אדם לא
יגמגמו אלא יאמרו מיד.

המבחן הגדול על כל השנה

במהלך ימי בין הזמנים היה מחזה מרגש ומרנין לראות
איך שקבוצה נבחרת מתלמידי הישיבה נקבצו ובאו לבית

גליון זה נדבת

ידידינו הנכבד והנעלה, יקר שבערכין

הרה"ח ר' אברהם יעקב יהודה נוסנצוויג הי"ו

גבאי בית מדרשנו במאנסי

לע"נ אביו היקר, דמות מופת של דבקות
בצדיקים, עמד לימין צדיק במסירות נאמנה,
רודף צדקה ועשה חסד בכל עת, מוותיקי
ופארי עדתנו הק',

הרה"ח ר' אהרן יהושע ז"ל

בן מוה"ר יעקב יהודה ז"ל

נלב"ע ביום כ"ז מנח"א תשע"ו, תנצב"ה

גליון זה נודב

לע"נ

סרת אסתר לאה ע"ה

בת מוה"ר יששכר ז"ל רייך

אשת הרבני החסיד הישיש הבלתי

נשכח מוה"ר שמואל רפאל רייך ז"ל

שהיה פקושר בכל לב ונפש

לכ"ק מן זי"ע

ולהבחל"ח לכ"ק מן שליט"א

נלב"ע כ"ג פנחם אב תשע"ו

תנצב"ה